

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 2/2008.

BISKUPIJA
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I TREBINJSKO-MRKANSKA

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupija
Mostarsko-duvanjska i
Trebinjsko-mrkanska

Izdavač

Biskupski ordinarijat Mostar

Glavni urednik

Don Ante Luburić,
kancelar

Odgovorni urednik

Msgr. Srećko Majić,
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

SADRŽAJ

USUSRET KRIŽEVU	
Sve patnje sadašnjega vijeka...	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
Poruka Kongregacije za kler za Svjetski dan molitve za svećeničko posvećenje	8
Propovijed nadbiskupa Mambertija u mostarskoj katedrali	11
Pismo tajnika Kongregacije za nauk vjere biskupu Periću	13
Dekret Kongregacije za nauk vjere fra Tomislavu Vlašiću	14
II. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	17
Priopćenje 43. redovnog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	18
Pismo kardinala Vinka Puljića, predsjednika BK BiH, premijeru Vijeća ministara BiH Nikoli Špiriću	20
III. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	23
PAVLOVA GODINA	
Kako ćemo proslaviti "Godinu sv. Pavla"?	24
Iz Dekreta papinske Pokorničarne	25
Knjige o sv. Pavlu i o njegovim suradnicima i učenicima	27
Nadbiskup Mamberti u Mostaru	27
Biskupov pozdrav nadbiskupu Mambertiju u mostarskoj katedrali	28
Imenovanja i razrješenja	29
Crkvena situacija u Mostaru	31
Patron župe u Veljacima sv. Ilija Prorok, župna crkva Gospe od zdravlja	33
Posvete i blagoslovi	33
Kanonska vizitacija župama	33
Duhovna zvanja	34
Pomoć Katoličkoj Crkvi u Kini	35
KIUMOVE VIJESTI	36
Cesta M6 na štetu katedrale	36
Spomen ploča biskupu don Marku Periću	37
ORDINARIJAT - PROVINCIJALAT	38
Pismo s. Provincijalke	38
Biskupov odgovor	39
Obavijest Biskupskog ordinarijata	40
PASTORALNI DAN U EMAUSU - BIJELO POLJE	41
R. PERIĆ, <i>Isus Krist kao sakrament Oca nebeskoga</i>	41
P. SUDAR, <i>Crkva kao vidljivi znak nevidljivoga Krista</i>	47
Ž. PULJIĆ, <i>Sakramenti u Crkvi s osobitim naglaskom na krštenju i Euharistiji</i>	51

Prezbiterijsko ređenje don Zorana Pinjuha	61
BISKUPOVE HOMILIJE	63
Svetkovina sv. Dujе, Split, 7. svibnja 2008.	63
Na svetkovinu Presvetoga Trojstva, Blagaj, 18. svibnja 2008.	66
Na svetkovinu sv. Ivana Krstitelja o 250. obljetnici župe, Roško Polje, 24. lipnja 2008.	68
Na dijamantnoj misi fra Hadrijana Sivrića, Humac, 24. kolovoza 2008.	71
I. ŠTIRONJA, Homilija - <i>Sjećanje na pobijene oko Stoca 1945.</i>	73
DEKRET ROMANIS PONTIFICIBUS	75
Biskupovo pismo don Tomislavu Ljubanu, župniku župe Ploče-Tepčići	75
Istjerani iz Reda i suspendirani od bogoslužja zavode narod	76
MEĐUGORSKI FENOMEN	78
Priopćenje o navodnoj Komisiji za Međugorje	78
Kanonski status vlč. fra Tomislava Vlašića, OFM	79
Fra Tomislav Vlašić "u kontekstu međugorskog fenomena"	80
PREMINUO U GOSPODINU	82
Don Jozo Ivančić	82
Oproštaj od don Joze Ivančića	83
Biskupova kratka kronika (od 13. ožujka do 31. kolovoza 2008.)	86

USUSRET KRIŽEVU

Mostar, 1. rujna 2008.

Sve patnje sadašnjega vijeka...

U POVODU DVOTISUĆNOGA JUBILEJA SV. PAVLA, učitelja naroda u vjeri i istini (*1 Tim 2, 7*), osvrćemo se na njegovu misao u raznim verzijama iznesenu: "Sve patnje sadašnjega vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja se ima očitovati u nama" (*Rim 8, 18*). Najveće obraćenje, koje je Savao doživio u svome životu, jest upravo u prihvaćanju Božje logike o Križu. Svaki mu je dan bio grickanje gorkoga križa. Sva su mu putovanja bila križna. Ali kad je Savao, obraćen u Pavla, uvidio da je križ Kristov središte kozmosa, osovina otkupljenja svega ljudskoga roda, onda je udario u druge žice: "A ja, Bože sačuvaj da bih se ičim ponosio osim križem Gospodina našega Isusa Krista po kojem je meni svijet raspet i ja svijetu" (*Gal 6, 14*). A onda je prerastao i tu spoznaju i stao ponavljati i Rimljanima i Grcima i Židovima: Sve patnje sadašnjega vijeka ne mogu se uopće usporediti s budućom slavom koja nas čeka!

1 - Progonjen. U Antiohiji maloazijskoj, današnjoj Turskoj: "Oni pak krenuše iz Perge i stigoše u Antiohiju pizidijsku. U dan subotnji ušli su u sinagogu i sjeli. Nakon čitanja Zakona i Proroka pošalju nadstojnici sinagoge k njima: 'Braćo, rekoše, ima li u vas koja riječ utjehe za narod, govorite!'" (*Dj 13, 14-15*). I Pavao održa veličanstveni govor: o Božjem planu u izraelskoj povijesti, o svjedočanstvu najvećih ljudi o Kristu, o užasnu zločinu raspeća, o nečuvenoj pobjedi uskrsnuća, o Božjem oproštenju po Kristu Isusu i o opredjeljenju koje svaki čovjek mora učiniti u odnosu na Krista koji opravdava (*Dj 13, 16-41*). Nakon toga slijedilo je oduševljenje i brojnih Židova i brojnih pogana. A onda progon: "Ali Židovi potakoše ugledne bogobojažne žene i prvake gradske te zametnuše progon protiv Pavla i Barnabe pa ih izbacije iz svoga kraja" (*Dj 13, 50*). A Pavao će tiho Barnabi: *Kroz mnoge nam je nevolje u kraljevstvo Božje* (*Dj 14, 22*).

Tri se vrste progonitelja opisuju kako su se ujedinile protiv Pavla i Barnabe:

Ponajprije Židovi, čuvari Zakona, ali ne i njegovi izvršitelji, ne mogoše podnijeti ni "izdajnika" Isusa ni njegova, po njihovu mišljenju, epigona Pavla. Misle da se Bog mora ravnati po njihovim predajama. Najprije su Pavla pozvali da im rekne koju utješnu. A kad im je rekao o Isusu umrlom i uskrsnom, nisu ga mogli smisliti.

Drugi su neprijatelji bile žene. Židovi nahuškali fanatične žene da se prihvate kamenja, vila i ostaloga oruđa i otjeraju "heretične" novovjerce, novozakonike.

A treći je protivnik gradska uprava kojoj je stalo do političkoga reda, a ne do religijskih vrjednota, osim ako su u službi njihove dnevne politike. A političari se stavljaju na stranu onih koji obećavaju više glasova na ovome svijetu.

2 - Kamenovan. U Listri je Pavao izliječio jednoga hroma od rođenja. Čovjek bi očekivao da će grad izraziti zahvalnost i dati nagradu Pavlu. Evo nagrade: "Uto iz Antiohije i Ikonija nadođu neki Židovi, pridobiju svjetinu te kamenuju Pavla i odvuku ga izvan grada, misleći da je mrtav. Kad ga pak okružiše učenici, usta on i uđe u grad" (*Dj, 14, 19*). Apostoli se jedva spasili iz Antiohije i Ikonija, a dočekala ih, nakon 40 km putovanja, još žešća mržnja u Listri, i to od onih istih iz prijašnjih gradova. Ovdje je kamenovanje bilo čak do te mjere da su progonitelji mislili da je Pavao izdahnuo. S mržnjom su ga izbacili izvan gradskih zidina. Njegovi ga učenici poslije večere, pod okriljem mraka, unijeli u grad. Očistili i zavili rane. Pavao uzdiše: *Sva kamenovanja ovoga vijeka nisu ništa prema slavi koja nam je obećana!*

Bože, što pripremaš lijepoga nakon ovoga kamenovanja? Bijaše tu mladićak Timotej. Pavao će ga kasnije

podsjetiti na te patnje: "koje su me zadesile u Antiohiji, u Ikoniju, u Listri. Kakva li sam progonstva podnio. I iz svih me izbavio Gospodin" (2 Tim 3,11). *Dičimo se nadom slave Božje... Mi se dičimo i u nevoljama* (Rim 5, 2-3).

3 - Bičevan. U Filipima, u današnjoj Grčkoj, ondašnjoj Makedoniji: "Nato svjetina nahrupi na njih, a pretori trgoše s njih odijelo i zapovjediše da se išibaju. Pošto ih izudaraše, bace ih u tamnicu i zapovjede tamničaru da ih pomno čuva. Primivši takvu zapovijed, uze ih on i baci u nutarnju tamnicu, a noge im stavi u klade" (Dj 16, 22-24).

U Filipima je Pavao doživio vedrih dana. Obratio je jednu vrijednu poganku, Lidiju. Obratio je i jednu ropkinju koja bijaše opsjednuta i kao takva svojim halucinacijama u službi poganskih svećenika kao proročica. Ali Židovi i pogani, pogotovo njihovi svećenici, ne moguše gledati da se kršćanstvo širi i napreduje. Svjetina zamoli gradske oce da potjeraju Pavla, Silvana, Timoteja i Luku. Iako Pavao ima legitimaciju da je rimski građanin, čeka što će Filipljani učiniti. Na veliko Apostolovo iznenađenje, gradski oci odlučiše da se Pavao i Silvan išibaju i bace u zatvor: "Na to svjetina nahrupi na njih, a pretori trgoše s njih odijelo i zapovjediše da se išibaju" (Dj 16, 22). A bilo je strogo kažnjivo šibati rimskoga građanina! No Pavao je to sebi dopustio. Ne samo ovdje, nego: "Od Židova primio sam pet puta po četrdeset manje jednu..." (2 Kor 11, 24). Zašto? Možda zato što je nešto više mogao razumjeti Isusov čin šibanja. Pavao je prihvatio ne samo bičevanje, nego i zatvor. Ali negdje oko ponoći nasto potres, popadoše okovi s ruku, otvoriše se zatvorska vrata, stražar se htjede ubiti, jer je pomislio da su mu zatvorenici pobjegli. Nato ga Pavao utješi da su svi još tu, živi i zdravi. Zatim pokrštenje tamničara i njegove obitelji, a sutradan oslobođenje...

Pavao je svjestan da je poseban privilegij u Krista vjerovati, a novi je privilegij za Krista trpjeti (Fil 1, 29). On ne popušta, nego sve snažniji u Onome koji ga jača (Fil 4, 13). Sve mu to postaje jasnijim dokazom da je Bog uza nj i on uz Boga. Nakon svih tih doživljaja u Filipima, Pavao je samo mogao uzdahnuti: *Sva bičeva-*

nja ovoga vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja nas čeka!

4 - Svakovrsno maltretiran. Ali Pavlove su najveće duhovne muke bile neobraćenja ljudi, njihovo neuviđanje potrebe spasenja. Dolazi u Atenu, gdje je priredio najljepši govor, a ljudi ga izviždali. Dolazi u Cezareju Primorsku, gdje provodi dvije godine u zatvoru. Ali nije besposličario, nego je pisao poslanice tek osnovanim crkvama.

Pavla je stalno pratila neka tjelesna bolest, neugodna strast. On je naziva *stimulus carnis*, ostan u tijelu (2 Kor 12, 7). On je Boga triput molio da ga oslobodi toga zla, ali Bog mu odgovara da mu je dostatna njegova milost. Ne znamo o kakvoj se tjelesnoj kušnji ili bolesti radi. Neka gadna tjelesna nevolja: "Svoju kušnju - moje tijelo", piše Galaćanima (4, 14). Kakvo mu je god bilo zdravlje, Pavao pokazuje da nema umora ni u putovanju, ni u propovijedanju. Pavao bi bio previše tjelesni kad bi mislio samo na svoju osobnu bolest. Unatoč svim patnjama, on nikada ne zaboravlja nego uvijek ponavlja: *Ta ova malenkost naše časovite nevolje donosi nam obilato, sve obilatije, breme vječne slave* (2 Kor 4, 17).

Sažmimo kako on kaže (2 Kor 11, 24-27): *Jednom kamenovan (Dj 14, 19), jednom proveo jednu noć i dan u bezdanu, triput doživio brodolom, tri puta šiban (Dj 16, 22), pet puta bičevan.* I onda nabraja 16 vrsta pogibli. I zaključuje: *Sve patnje sadašnjega vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja nas čeka.*

5 - Mučeništvo. Konačno susreo se svetac i kriminalac. Pavao i Neron. Neron je jedan od najkrvavijih rimskih careva. A Pavao: širio radosnu vijest. Pomagao svima. Liječio. Praštao. Učio druge svemu tomu. Kršćanska je predaja da je Pavao završio pod rimskim mačem za progona kršćana pod Neronom. Na rimskom bojnopolju "izvan zidina" Pavao izdiše: *Dobar sam boj bojeva, trku završio, vjeru sačuvao. Stoga, pripravljen mi je vijenac pravednosti kojim će mi u onaj Dan uzvratiti Gospodin, pravedan sudac...* (2 Tim 4, 7-8).

Neka nam pomognu i patnje i slava velikoga Pavla!

Ratko Perić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PORUKA KONGREGACIJE ZA KLER ZA SVJETSKI DAN MOLITVE ZA SVEĆENIČKO POSVEĆENJE

Časna i draga subraćo svećenici,

Na blagdan Presvetog Srca Isusova upravljamo, pogledom ispunjenim ljubavlju, oči svoga uma i srca na Krista, jedinoga Spasitelja naših života i svijeta. Ponovno se obraćati Kristu znači ponovno se obraćati onom licu koje svaki čovjek, svjesno ili nesvjesno, traži kao jedini primjereni odgovor na vlastitu neutaživu žeđ za srećom.

To smo lice susreli i, toga dana, u tome trenutku, njegova je ljubav tako duboko ranila naše srce da jednostavno nismo mogli a da ga ne zamolimo da budemo uvijek u njegovoj prisutnosti: “zorom glas mi već čuješ, zorom ti već lijem molitve u nadi čekajuć” (Ps 5).

Sveta nas liturgija iznova i nadalje vodi u promatranju otajstva utjelovljenja Riječi, tog izvora i najdublje zbilje te zajednice koja je Crkva: Bog Abrahamov, Izakov i Jakovljevi se objavljuje u Isusu Kristu: “Nitko ne bi mogao promatrati Njegovu slavu, a da nije prije toga ozdravljen poniženošću tijela. Zaslijepljen si prahom i prahom si ozdravljen: tijelo te zaslijepilo, tijelo će te ozdraviti”¹

Samo ako budemo ponovno promatrali savršeno i zadivljujuće čovječstvo Isusa Krista, koji je sada živ i djeluje, koji nam se objavio i koji se još uvijek priginje nad svakog od nas onom njemu tako svojstvenom ljubavlju potpune naklonosti, moći ćemo dopustiti da on prosvijetli i ispunj duboki zdenac potreba koje je naše čovječstvo, sigurni u nadu koju smo susreli, s pouzdanjem u milosrđe koje nadilazi naša ograničenja, učeći nas opraštati ono što sami nismo kadri ni vidjeti: “Bezdan doziva bezdan bukom slapova tvojih” (Ps 41).

Želio bih, u prigodi uobičajenog Dana molitve za svećeničko posvećenje, koji se slavi na blagdan Presvetog Srca Isusova, podsjetiti na prioritet molitve pred djelovanjem, jer upravo o njoj ovisi učinkovitost djelovanja.

O osobnom odnosu svakog pojedinca s Gospodinom Isusom, uvelike ovisi poslanje Crkve. Poslanje se, dakle, mora njegovati u molitvi: “Došao je trenutak da se ponovno potvrdi važnost molitve nasuprot aktivizmu i rastućem sekularizmu mnogih kršćana koji se posvećuju karitativnom radu”² Neumorno crpimo iz njegova milosrđa, pustimo da on pogleda i vida bolne rane koje smo nanijeli svojim grijehom kako bi se divili pred, uvijek novim, čudom našega otkupljenog čovječstva.

Draga subraćo, duboko smo iskusili Božje milosrđe u nama i, samo na taj način, postali Njegova oruđa kojima on, uvijek iznova, grli ranjeni ljudski rod. “Krist nas ne spašava od našega čovječstva, već po njemu; ne spašava nas od svijeta već je došao u svijet da se svijet spasi po njemu (usp. Iv 3, 17)”³ Mi smo, na kraju, prezbiteri kojima je iskazan najviši čin Božjega milosrđa i istodobno njegove osobite naklonosti - sakrament Reda.

Na drugome mjestu, u neutaživoj žeđi i dubokoj čežnji za Njim, najautentičniji vidik našega svećeništva je prošnja, jednostavna i ustrajna molitva, koja se uči u tihoj molitvi; ona je oduvijek karakterizirala život svetaca i nju se ustrajno zahtijeva. Ta se svijest o odnosu s Njime svakodnevno pročišćava kroz kušnju. Svakoga dana, iznova, opažamo da ni mi, poslužitelji koji djeluju *in Persona Christi Capitis*, nismo pošteđeni te drame: ne možemo ni trenutak živjeti u njegovoj Prisutnosti, a da ne oćutimo u sebi slatku čežnju da ga još više prepoznamo, upoznamo i uz njega prionemo. Ne smijemo podleći opasnosti da na svoje svećeništvo gledamo kao na neki neizbježnu i neprenosivu tešku obavezu, koju smo preuzeli na sebe i koju se može “mehanički” vršiti, po mogućnosti s pomnjivo razrađenim i dosljednim pastoralnim programom. Svećeništvo je poziv, put, način na koji nas Krist spašava, kojim nas je pozvao, i poziva nas i sada, da živimo s Njim.

¹ SV. AUGUSTIN, *Komentar na Ivanovo Evandjelje*, Homilija 2,16.

² BENEDIKT XVI., *Deus caritas est*, br. 37.

³ BENEDIKT XVI., *Poruka Urbi et orbi*, 25. prosinca 2006.

Jedina prikladna mjera, kada je riječ o našem svetom pozivu, je radikalnost. Ta potpuna posvećenost, sa sviješću o našoj nevjernosti, može doći samo kao nova odluka koju će, zatim, Krist provoditi u djelo iz dana u dan. Sam dar svećeničkog poziva treba prigrлити i živjeti u toj dimenziji radikalnosti i punog suobličnja Kristu. Svaki drugi stav prema odnosu s Njim raskira da postane ideološki.

I, ponekad izvanredno veliko, mnoštvo poslova koje ta služba u suvremenim uvjetima stavlja pred nas da ih obavimo, ne samo da nas ne smije obeshrabiliti, već nas naprotiv mora potaknuti da, još pomniji, njegujemo svoj svećenički identitet, koji ima neizbrisivi božanski pečat. U tome smislu, u logici koja je u potpunoj oprečnosti s logikom svijeta, upravo posebni položaj u kojem se nalazimo poradi svoje službe mora nas potaći da “pojačamo ton” svojega duhovnog života, svjedočeći s većim uvjerenjem i djelotvornošću, svoju isključivu pripadnost Gospodinu.

Potpunom nas je predanju naučio Onaj koji nas je prvi ljubio. “Onome koji Me nije tražio dadoh da me nađe. Ja rekoh: “Evo me” onome koji mi ime nije zazvao”. Mjesto potpunog predanja u punom smislu te riječi je euharistija, jer: “Isus u euharistiji ne daje tek “nešto”, već sama sebe; on prinosi svoje tijelo i proljeva svoju krv. Na taj način daje sveukupnost svoje egzistencije, objavljujući vrelo iz kojeg ta ljubav izvire”.⁴

Budimo vjerni, predraga braćo, svakodnevnom slavljenju Presvete Euharistije, ne samo radi toga da ispunimo jednu pastoralnu obavezu ili potrebu povjerenice nam zajednice, već zbog apsolutne osobne potrebe koju za tim osjećamo, kao za disanjem, kao za svjetlom za naš život, kao za jedinim pravim načinom da naš prezbiterski život bude ispunjen.

Sveti Otac nam u postsinodskoj apostolskoj pobudnici *Sacramentum caritatis* ponovno snažno doziva u svijest riječi svetoga Augustina: “Neka nitko ne blaguje ovo Tijelo ako mu se prije toga nije poklonio; grijeshi bismo naime ako mu se ne bismo klanjali”.⁵ Ne možemo živjeti, ne možemo promatrati istinu o samima sebi, ako ne dopustimo da nas Krist gleda i rađa na novi život u svakodnevnom euharistijskom klanjanju, a “Stabat” Marije, “euharistijske žene”, podno križa Njezina Sina, najznačajniji je primjer kontemplacije i klanjanja božanskoj žrtvi.

Kao što misionarstvo pripada samoj naravi Crkve, na isti je način naša misija duboko utisnuta u svećenički identitet, zbog čega je misionarski urgentni zadatak pitanje svijesti nas samih. Naš svećenički identitet

se izgrađuje i obnavlja iz dana u dan u “drugovanju” s našim Gospodinom. Sve čvršći odnos s Njim, u stalnoj molitvi (*indisrupta oratio*), ima kao prirodnu posljedicu potrebu da učinimo da i oni koji nas okružuju i sami uspostave taj odnos. Svetost za koju svakoga dana molimo, naime, ne može se promatrati pod jalo-vim i apstraktnim individualističkim naglaskom, već je to, nužno, Kristova svetost, koja je ‘zarazna’, koja je za sve: “Zajedništvo s Isusom Kristom za sobom povlači zajedništvo s drugima, sa svima”.⁶

To Kristovo “biti za sve” ostvaruje se, u našem slučaju, kroz tri službe (*tria munera*) kojima smo po samoj naravi svećeništva urešeni. One, budući da tvore zaokruženu cjelinu naše službe, nisu nipošto prostor otuđenosti ili, još gore, strogo ograničavanje naše osobe na službu koju obnašamo, već su najautentičniji izraz naše pripadnosti Kristu; one su mjesto susreta s Njim. Narod koji nam je povjeren da ga poučavamo, posvećujemo i vodimo, nije neka zbilja koja nam odvrća pažnju od “našega života”, nego je lice Krista koje svakodnevno kontempliramo, kao što zaručnik gleda lice svoje ljubljene, kao što Krist gleda Crkvu svoju zaručnicu. Narod koji nam je povjeren nezaobilazni je put za naše posvećenje, to je put na kojem Krist očituje Očevu slavu po nama.

“Ako je onome koji sablazni samo jednoga od najmanjih bilo bolje da si o vrat objesi mlinski kamen i potone u dubine morske, [...] što li će tek morati pretrpjeti i koja li kazna čeka one koji šalju u propast [...] čitav jedan narod?”⁷ Svijest o tako ozbiljnoj zadaći i toliko velikoj odgovornosti za naš život i spasenje, u kojoj biti vjeran Kristu znači biti “poslušan” zahtjevima koje postavlja otkupljenje tih duša, ni ne ostavlja mjesta sumnji u primljenu milost. Možemo samo moliti da se što je više moguće predamo njegovoj ljubavi, kako bi On djelovao po nama, jer ili ćemo pustiti da Krist spašava svijet, djelujući u nama, ili upadamo u opasnost da izdamo samu narav našega poziva. Posvećenje, draga subraćo, mora biti cjelovito. To je vrijedilo nekad i vrijedi još uvijek. “Pet kruhova i dvije ribe” nije, istina, mnogo, ali je sve! Božja milost čini, od čitave naše malenosti, pričest koja siti narod. Dionici toga “potpunog posvećenja” su napose stariji ili bolesni svećenici koji svakoga dana obavljaju božansku službu, pridružujući se Kristovoj muc i prinoseći svoj svećenički život za istinsko dobro Crkve i spas duša.

Na kraju, nezaobilazni temelj čitavoga svećeničkog života, ostaje i nadalje sveta Majka Božja. Odnos s njom se ne smije svoditi na čin pobožnosti već se

⁴ IVAN PAVAO II., *Sacramentum caritatis*, 7.

⁵ SV. AUGUSTIN, *Enarrationes in Psalmos*, 98, 9.

⁶ BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, 28.

⁷ SV. IVAN KRIZOSTOM, *De Sacerdotio*, VI, 1.498.

njuguje trajnim predanjem, u zagrljaju uvijek Djevice, čitavoga našega života, cijele naše službe. Neka Presveta Marija i nas, kao nekoć Ivana, pod križem svoga Sina i našega Gospodina, iznova povede da, zajedno s njom, promatramo beskrajnu Božju ljubav: "I sišao je k nama sam Život naš, uzeo na se našu smrti i ubio ju iz punine svoga života".⁸

Bog Otac je, kao uvjet za naše otkupljenje, za ispunjenje našega čovječstva, za događaj Sinova utjelovljenja, odlučio čekati onaj "Fiat" Djevice na anđelovo naviještenje. Krist je odlučio povjeriti, tako reći, vlastiti život blagonaklonoj slobodi Majke: "Time što je Krista začela, rodila, hranila, u hramu Ocu prikazala te sa svojim na križu umirućim Sinom supatila, ona je na sasvim osobit način, radi obnavljanja nadnaravnog života duša, poslušnošću, vjerom, nadom i žarkom ljubavlju surađivala u Spasiteljevu djelu. Na temelju toga postala nam je majkom u redu milosti".⁹

Papa sveti Pio X. je znao reći: "Svaki svećenički poziv dolazi od Božjega srca, ali prolazi kroz srce majke". To vrijedi za biološko majčinstvo ali također kada je riječ o "rađanju" svake vjernosti Kristovu pozivu. Ne smijemo zanemariti važnost majčinske duhovnosti za naš svećenički život: povjerimo se s punim pouzdanjem molitvi čitave Svete Majke Crkve, majčinstvu naroda, čiji smo pastiri, ali kojem je povjerena također briga za nas i naš rast u svetosti; tražimo tu osnovnu potporu.

Osjeća se, draga subraćo, prijeka potreba za "molitvenim pokretom koji će staviti u središte trajno euharistijsko klanjanje, dvadeset i četiri sata na dan, tako da se iz svih krajeva zemlje uvijek uzdiže Bogu molitva klanjanja, zahvaljivanja, hvale, molbe i zadovoljštine, s poglavitim ciljem da se izmoli dovoljan broj svetih zvanja za svećenički stalež i, ujedno, da se - na razini Mističnoga Tijela -, s nekom vrstom duhovnoga majčinstva duhovno prati sve one koji su već pozvani na ministerijalno svećeništvo i duboko su suobličeni jedinom Najvišem i Vječnom Svećeniku, kako bi sve bolje služili Njemu i braći, kao oni koji su, istodobno, "u" Crkvi, ali, također, "pred" Crkvom"¹⁰ i koji nastupaju u Kristovo ime i predstavljaju ga kao glavu, pastira i zaručnika Crkve".¹¹

Odnedavna se pojavio još jedan oblik duhovnoga majčinstva kojim se oduvijek u povijesti Crkve pratilo izabrano mnoštvo svećenika: riječ je o konkretnom povjeravanju naše službe određenoj osobi, zavjetovanoj duši, koja je od Krista pozvana te, dakle, izabrana

da prinosi samu sebe, potrebna trpljenja i nezaobilazne napore kao zagovor za naš svećenički život, živeći na taj način u miloj Kristovoj prisutnosti.

To majčinstvo, u kojem se nazire ljupko Marijino lice, traži se u molitvi, jer ga samo Bog može probuditi i podupirati. Ne nedostaje divnih primjera u vezi s tim: dovoljno se sjetiti suza koje je sveta Monika prolića za sinom Augustinom, za kojeg je plakala "više nego što majke oplakuju tjelesnu smrt djece".¹² Drugi zadivljujući primjer je onaj Elize Vaughan, koja je donijela na svijet i Gospodinu povjerila trinaestoro djece; od osmoro sinova, šestorica se zaređiše za svećenike, a od pet kćeri, četiri postadoše redovnice.

Budući da nije moguće upućivati prošnje Kristu, koji je čudesno sakriven u euharistijskom otajstvu, ako se ne zna konkretno tražiti stvarnu pomoć i molitvu od onih koje nam On stavlja pokraj nas, ne bojmo se pouzdati se u majčinstvo koje će, u to nema nikakve sumnje, Duh pobuditi za nas.

Sveta Terezija od Djeteta Isusa, svjesna velike potrebe da se moli za sve svećenike, napose za mlake, pisala je u jednom pismu upućenom sestri Celini: "Živimo za duše, budimo apostoli, spašavajmo prije svega duše svećenika [...]. Molimo, trpimo za njih i, na posljednji dan, Isus će biti zahvalan".¹³

Povjerimo se zagovoru Djevice Svete Kraljice Apostola, premile Majke, gledajmo s Njom Krista, u stalnoj težnji da budemo potpuno i do kraja Njegovi; to je naš identitet!

Prisjetimo se riječi sv. Arškog župnika, zaštitnika župnika: "Kad bih već jednom nogom zakoračio u nebo i dođe mi se reći da se vratim na zemlju i radim na obraćenju grešnika, rado bih se vratio. I kada bi ustrebalo da na zemlji ostanem do svršetka svijeta, da ustajem uvijek u ponoć i trpim kao što trpim sad, a od svega srca bih na to pristao".¹⁴

Neka Gospodin vodi i štiti sve i svakog pojedinog od vas, napose bolesne i one koji trpe, u stalnom prinosu našega života iz ljubavi.

Vatikan, 30. svibnja 2008.

Kardinal Claudio Hummes
Pročelnik

† Mauro Piacenza, naslovni nadbiskup Vittoriane
Tajnik

⁸ Sv. AUGUSTIN, *Ispovijesti*, IV, 12.

⁹ *Lumen gentium*, 61.

¹⁰ Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, 16.

¹¹ Pismo Kongregacije za kler, 8. prosinca 2007.

¹² Sv. AUGUSTIN, *Ispovijesti*, III, 11.

¹³ Sv. TEREZIJA IZ LISIEUXA, *Pismo*, 94.

¹⁴ FRÈRE ATHANASE, *Procès de l'Ordinaire*, str. 883.

PROPOVIJED NADBISKUPA MAMBERTIJA U MOSTARSKOJ KATEDRALI

Preuzvišeni gospodin msgr. Dominique Mamberti, naslovni nadbiskup Sagone, državni tajnik Svete Stoline za odnose s državama, održao je u mostarskoj katedrali, 27. travnja 2008., homiliju koju prenosimo u cijelosti:

“I JA ĆU MOLITI OCA I ON ĆE VAM DATI DRUGOGA BRANITELJA DA BUDE S VAMA ZAUVIJEK” (Iv 14, 16)

1. Vrlo sam radostan što zajedno s vama slavim ovu nedjeljnu Euharistiju u katedralnoj crkvi Mostarsko-duvanjske biskupije i zahvaljujem vašemu biskupu, preuzvišenomu gospodinu mons. Ratku Periću, što me je pozvao da je predvodim i za ljubazne riječi dobrodošlice koje mi je uputio na početku svetoga obreda.

Donosim svima - mons. Periću, svećenicima, redovnicima, redovnicama, sjemeništarcima, predstavnicima vlasti koji nas prate i svima vama draga braćo i sestre - očinski pozdrav i blagoslov Svetoga Oca Benedikta XVI. koji vam se htio približiti posredstvom moje osobe. Dokaz njegove skrbi za ovu partikularnu Crkvu bilo je također slanje preuzvišenoga gospodina Alessandra D’Errica kao apostolskoga nuncija u Bosnu i Hercegovinu koji na redovit način čini vidljivim među vama Papinu prisutnost.

Sluga Božji Ivan Pavao II. bio je pozvan u Očevdom a da nije mogao ostvariti svoju živu želju da osobno posjeti Mostar. Nakon jednoga neuspjela pokušaja, uspio je doći u Sarajevo i, u jednoj drugoj prigodi, u Banja Luku. Ipak Hercegovina je bila za njega, kao što je danas za papu Benedikta, predmet posebne pozornosti, također i zbog dugogodišnje i složene crkvene i političke situacije.

2. *“I ja ću moliti Oca i on će vam dati drugoga Branitelja da bude s vama zauvijek”.*

Kako je veličanstveno Isusovo obećanje da neće ostaviti siromahe i napuštene Apostole nakon svoga povratka Ocu!

Navještaj dolaska jednoga drugoga “branitelja” pred svijetom i Knezom ovoga svijeta, jednoga “tješi-

telja”, kojega sam Isus naziva “Duh Istine”, u suprotnosti prema “ocu laži” koji kraljuje nad svijetom, postat će radosna stvarnost na Pedeseticu i označit će početak djela evangelizacije.

Svijet - u negativnom smislu koji ovaj izraz ima u Ivanovu Evanđelju - ne može prepoznati ni primiti Duha, kaže Isus. Mi, međutim, budući da smo Njegovi učenici, ne samo da ga poznajemo, nego smo ga primili u krštenju i u drugim sakramentima. Uistinu on boravi kod nas i s nama, kao što je sam Isus Krist zajamčio svojim Apostolima. Na nama je obveza da mu dopustimo da djeluje i dovrši djelo posvećenja.

3. Odlomak iz Djela Apostolskih koji smo upravo čuli u Prvom čitanju pokazuje se kao vrlo znakovit glede toga: pred navještajem Krista koji je izvršio Filip u Samariji, nečisti duhovi bježe vičući a nesretnici koji su bli podvrgnuti njihovoj moći su ozdravljeni.

Apostoli tada šalju Petra i Ivana da na njih polože ruke kako bi na njih sišao Duh Sveti. Da, Kristova Riječ oslobađa čovjeka, ali djelovanje Duha, primljenoga i prenesenoga po Apostolima, dopušta njegovu preobrazbu.

Nakon Drugoga vatikanskog sabora mnogo se raspravljalo o odnosu karizme i ustanove u Crkvi. Jedna je stvar, ipak, sigurna i upravo smo je čuli u Evanđelju: Isus svojim učenicima postavlja jedan uvjet koji pretihodi daru Duha: ljubiti Njega i vršiti Njegove zapovijedi.

Istina je da Duh puše gdje i kako hoće, ali nije manje istina da je institucionalna Crkva ona koja mora raspoznavati je li ono što se pripisuje Duhu stvarno

djelo Božje, čisto ljudsko djelovanje ili plod sugestije Zloga.

4. U drugom čitanju, Apostol Petar traži da uvijek budemo spremni odgovoriti svakome tko od nas traži razlog nade koja je u nama, i naznačio nam je način na koji to trebamo činiti: s blagošću, poštovanjem i ispravnim savješću, ne ustručavajući se prihvatiti patnju čineći dobro, na tragu samoga Isusa Krista.

Sveti Otac Benedikt XVI. započeo je svoju nedavnu encikliku "Spe salvi" naznačujući da *"nam je otkupljenje darovano u smislu da nam je darovana nada, pouzdana nada, u duhu koje se možemo sučeliti sa svojom sadašnjošću: sadašnjost, također naporna sadašnjost, može biti življena i prihvaćena ako vodi k cilju i ako u taj cilj možemo biti sigurni, ako je taj cilj tako velik da opravdava napor hoda"* (br. 1).

Iako poznajemo cilj koji nas očekuje, nadvladavanje tih napora je plod djelovanja Duha Svetoga. On, ustvari, oživljuje kršćaninovu egzistenciju započinjući iz dubine savjesti, prenoseći mu sam božanski život na sakramentalan način i dopuštajući da otkrije samu riječ Boga u Svetomu Pismu.

5. Nismo siročad, draga braćo i sestre, Duh Božji je u sred svoje Crkve. Ponekad su evanđeoski zahtjevi, naročito s moralne točke gledišta, koje nam ona predstavlja mogu izgledati nedostižni, ali ono što ljudski izgleda nemoguće postaje stvarnost kao dar Duha Svetoga. Od nas je traženo da prihvatimo i da se brinemo opsluživati zapovijesti Kristove. Bog će nas ljubiti, objavit će se i boravit će u nama.

Papa se nije ustručavao naglasiti da *"čovjek biva otkupljen po ljubavi. To vrijedi već u čisto unutarsvjetskom ambijentu. Kada netko u svome životu iskusi*

veliku ljubav, to je trenutak 'otkupljenja' koji daje nov smisao njegovu životu. Ali ubrzo njemu postaje jasno da ljubav koja mu je dana ne rješava, sama po sebi, problem njegova života. To je ljubav koja ostaje krhka. Može ju razrušiti smrt. Ljudsko biće ima potrebu za neuvjetovanom ljubavlju" (ondje, br. 26).

Ova bezuvjetna i neprolazna ljubav jest Božja ljubav, ljubav koja radikalno preoblikuje onoga tko je prihvaća. Svi smo mi preoblikovani ontološki po djelovanju Duha Svetoga, ali preoblikovanje našega moralnog života ne događa se bez naše suradnje.

6. Mnogo je osoba čije preoblikovanje postaje očito, i Crkva nam ih predlaže kao primjer za nasljedovanje.

Kao se ne sjetiti, između tolikoga mnoštva muškaraca i žena koji su se obratili od prethodnoga grešnog života, prosvjetljujućega primjera sv. Pavla, sv. Agustina ili sv. Franje Asiškoga?

Prihvaćajući Božju ljubav, oni su radikalno promijenili usmjerenje vlastite egzistencije, posvetivši je djelu spasenja. Nasljedujmo njihov primjer.

7. Presveta Marija, puna milosti, kćer Boga Oca, majka Boga Sina, zaručnica Duha Svetoga, koja je svojim *fiat* surađivala na jedinstven način na djelu otkupljenja, neka nam pomogne u nastojanju.

Neka bude obveza našega euharistijskog skupa da nećemo izići iz ove katedralne crkve bez tvrde nakane da ćemo nasljedovati Isusa, sa svim svojim ograničenostima, ali s odlučnom voljom da ćemo ljubiti jedni druge, bez isključivanja, započinjući od najbližih, kao što nas je sam Isus ljubio. Tada će Duh istine i ljubavi biti s nama. Neka bude tako!

CONGREGAZIONE
PER LA DOTTRINA
DELLA FEDE

00130 Città del Vaticano, 30 maggio 2008
Palazzo del S. Uffizio

Prot. N. 144/1985– 27164

Si prega di dare il documento nella risposta

Eccellenza Reverendissima,

nel contesto del fenomeno Medjugorje, questo Dicastero sta trattando il caso del Rev. P. Tomislav VLASIC, OFM, originario di codesta regione e fondatore dell'aggregazione "*Kraljice Mira, potpuno tvoji – po Mariji k Isusu*".

Con Decreto del 25 gennaio 2008 (copia allegata), debitamente intimato, questo Dicastero imponeva severe misure cautelari e disciplinari al Rev. Vlastic.

Notizie non infondate, giunte a questa Congregazione, rivelano che il religioso in parola non abbia ottemperato, neppure parzialmente, all'obbedienza ecclesiastica richiesta dalla delicatissima situazione in cui versa, mentre si appura che svolge solerte attività in codesta diocesi di Mostar-Duvno e nei territori pertinenti, dando vita ad opere di religione, edifici ed altro.

Poiché il Rev. Vlastic è incorso nella censura dell'interdetto *latae sententiae* riservato a questo Dicastero, prego l'E.V., per il bene dei fedeli, di informare la comunità della condizione canonica del P. Vlastic e, nel contempo, di relazionare circa la situazione in merito, anche per quanto attiene alla delicata questione dei beni ottenuti *ad pias causas*, indicando le eventuali organizzazioni intestatarie degli stessi, nonché le altre persone coinvolte.

Ringrazinadola per la delicata collaborazione, profitto della circostanza per confermarci con sensi di distinto ossequio,

devotissimo nel Signore

✠ Angelo AMATO, SDB
Arcivescovo tit. di Sila
Segretario

Allegato

A Sua Eccellenza Reverendissima
Mons. Ratko PERIĆ
Vescovo di Mostar-Duvno
BiskupaCule BB, PP. 54,
88000 MOSTAR
Bosna i Hercegovina

CONGREGAZIONE PER LA DOTTRINA DELLA FEDE

Prot. 144/1985

ORDINE DEI FRATI MINORI
Rev. Tomislav VLASIC, presbitero

Il Rev. Tomislav Vlasic, chierico dell'Ordine dei Frati Minori – fondatore della aggregazione “*Kraljice Mira, potpuno tvoji – po Mariji k Isusu*” e coinvolto nel “fenomeno Medjugorje” – è segnalato a questo Dicastero per divulgazione di dubbie dottrine, manipolazione delle coscienze, sospetto misticismo, disobbedienza ad ordini legittimamente impartiti ed addebiti *contra sextum*.

- Considerato il clamore suscitato tra non pochi fedeli;
- considerato che la condotta suesposta non fu modificata, nonostante i legittimi richiami;
- constatato che i pericoli per la comunità risultano gravemente fondati;
- dovendo tutelare il deposito della fede, nonché la disciplina e la prassi ecclesiale;
- nell'esigenza di provvedere con urgenti misure disciplinari;
- visti gli articoli 48 e 52 della Costituzione Apostolica *Pastor bonus* e l'articolo 10 § 2 del *Regolamento proprio* di questo Dicastero;
- constatata la propria competenza *ratione materiae*

la Congregazione per la Dottrina della Fede
in Congressu Particulari

DECRETA

Al Reverendo Presbitero Tomislav VLASIC, O.F.M.

1. È fatto obbligo di dimora in una *domus Ordinis* della regione Lombardia (Italia) determinata dal Ministro Generale dell'Ordine, da attuarsi entro trenta giorni dalla legittima intimazione del presente decreto;
2. È interdetta ogni relazione con la comunità “*Kraljice Mira...*” e con i suoi membri;
3. È vietato effettuare negozi giuridici e agire negli organismi amministrativi sia canonici che civili senza licenza scritta *ad actum* del Ministro Generale dell'Ordine e sotto la responsabilità dello stesso;
4. È fatto obbligo di seguire un *iter* formativo teologico-spirituale con valutazione finale e, previa *recognitio* di questo Dicastero, emissione della *professio fidei*;

5. Sono proibiti l'esercizio della "cura d'anime", la predicazione, i pubblici interventi ed è revocata la facoltà di confessare fino alla conclusione di quanto disposto al numero precedente, salva la valutazione di merito.

Alla violazione dell'obbligo di dimora (n. 1) e dei divieti menzionati ai nn. 3 e 5 è annessa la sanzione dell'*interdetto* (ex can. 1332) *latae sententiae*, riservato alla Sede Apostolica.

Si ammonisce il Rev. Vlasic che in caso di contumacia si procederà al processo penale giudiziale in vista di più aspre sanzioni, non esclusa la dimissione, considerati anche i sospetti di eresia e scisma nonché di atti scandalosi *contra sextum*, aggravati da motivazioni mistiche.

Il Rev. Vlasic rimane sotto la giurisdizione diretta del Ministro Generale dell'Ordine dei Frati Minori che provvederà alla vigilanza tramite il Superiore locale o altro Delegato.

Avverso il presente decreto si potrà ricorrere, entro il termine perentorio di trenta giorni utili dalla notifica, alla Congregazione Ordinaria degli Em.mi ed Ecc.mi Padri di questo Dicastero. Il ricorso non sospende i provvedimenti disposti.

Sia notificato.

Dal Palazzo del Sant'Uffizio, 25 gennaio 2008
Festa della Conversione di San Paolo Apostolo

William Card. Levada

CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDELIUM William Cardinale LEVADA
Concordat cum Originali
Prefetto

Angelo Amato

✠ Angelo AMATO, SDB
Arcivescovo tit. di Sila
Segretario

Luogo e data della notificazione *Curia Bancaria, Roma, 16/02/2008*

P. Tondello Vlasic
Sottoscrizione del Presbitero

L. Simeone
Sottoscrizione dell'Ordinario

Annotazioni

II.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE

43. redovnog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine

Banja Luka, 14. srpnja 2008.

U Banjoj Luci je od 11. do 14. srpnja 2008. održano 43. redovno zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića. Članovima BK BiH su prenijeli izraze blizine i zajedništva biskupa susjednih Biskupskih konferencija delegati: Hrvatske biskupske konferencije mons. Slobodan Štambuk, biskup hvarsko-bračko-viški, Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Beogradu mons. Ilija Janjić, biskup kotorski, i Slovenske BK mons. Anton Rojc, kanonik iz Ljubljane. Ujedno su informirali o stanju i djelatnosti Crkve na području svojih konferencija.

U uvodnoj riječi kardinal Puljić je istaknuo kako se biskupi, kao pastiri povjernih im biskupijskih zajednica u BiH, suočavaju sa stalnim izazovima u Crkvi i u društvu na koje sve više utječe sekularni mentalitet lišen svake dubinske dimenzije. Ukazao je na potrebu budnosti i ujedinjavanja snaga s ciljem obrane slobode savjesti, čovjekovih prava, dostojanstva i jednakosti svih pred zakonom kako bi se omogućila vladavina prava, a ne "prava" jačeg. Naglasio je potrebu traženja najboljih načina svjedočenja evanđeoskih načela i raskrinkavanja dvostrukih mjerila koja se primjenjuju u rješavanju budućnosti svakog naroda i svih ljudi u BiH.

Biskup Komarica je upoznao biskupe sa stanjem u svojoj biskupiji, u kojoj se od prošlogodišnjeg zasjedanja BK smanjio broj vjernika za oko 500. Ponovio je da ima više desetaka obitelji koje se, i nakon 15 i više godina prisilnog izгона iz svog rodnog kraja, žele vratiti i uporno mole i traže od političara da im se to omogući stvaranjem nužnih preduvjeta za življenje u rodnom kraju. Nadodao je da u zadnje vrijeme domaći političari konačno pokazuju volju da te molbe i uvažavaju. Naglasio je da su kao biskupija obnovili, uz pomoć prijatelja iz inozemstva, nekoliko desetina kuća po-

vratnicima i siromašnima, otvorili nekoliko desetina radnih mjesta i Caritasov dom za šezdesetak starijih osoba u Banjoj Luci, obnovili dvije filijalne crkve dok je u tijeku izgradnja sedam župnih i jedna filijalna crkva. Kazao je kako se trude oko izgradnje žive Crkve, širenja ozračja pomirenja, suživota, međusobnog poštovanja, pravednosti i ljubavi.

Apostolski nuncij u BiH nadbiskup Alessandro D'Errico, prenoseći izraze duhovne blizine i potpore Svetog Oca Benedikta XVI., zahvalio je za obilježavanje pete obljetnice pastirskog pohoda pape Ivana Pavla II. u Banjoj Luci koje je bilo znak životnosti ove Crkve unatoč svim poteškoćama. Biskupi su zahvalili nunciju D'Erricu za njegovo nastojanje i zauzimanje za Crkvu u BiH te na osobit način Svetoj Stolicu za pohod tajnika Državnog tajništva za odnose s državama nadbiskupa Dominiquea Mambertija, u travnju ove godine.

Biskupi su pažljivo saslušali i zahvalili za vrlo jezgrovita izvješća svojim delegatima: s proljetnog zasjedanja Hrvatske biskupke konferencije u Lužnici kod Zagreba i Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda u Beogradu te Talijanske biskupske konferencije u Vatikanu; s 97. njemačkog Katoličkog zborovanja u Osnabrücku i Međunarodnog kongresa Europske službe za zvanja u Portu u Portugalu, s 49. međunarodnog euharistijskog kongresa u Quebecu u Kanadi; sa Susreta glasnogovornika i osoba zaduženih za medije europskih biskupskih konferencija u Rimu i generalnih tajnika europskih biskupskih konferencija u Covadongi u Španjolskoj te sa VI. europskog simpozija sveučilišnih profesora u Rimu.

Biskupi su izabrali i odobrili logo Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine.

Budući da je na svetkovinu sv. Petra i Pavla otvorena Godina sv. Pavla, biskupi pozivaju svećenike i ka-

tehete da, tijekom ove jubilarne Godine, u svojim homilijama i katehezama poseban naglasak stavljaju na poruke iz poslanica sv. Pavla i Djela apostolskih kako bi vjernicima približili objaviteljsku misao i evangeli-zatorski duh apostola naroda. Biskupi će također po-raditi na obilježavanju ove Godine i na ekumenskom planu.

Biskupi će, uz potrebnu suglasnost i izvršene nužne preinake, prilagođene specifičnostima partikularne Crkve u BiH, objaviti dokument Hrvatske biskupske konferencije "Pastoral sakramenata u župnoj zajednici" i za područje svoje Biskupske konferencije. Želja im je da proučavanje tog dokumenta pomogne svje-snijem i plodnijem slavljenju sakramenata Crkve.

Biskupi se raduju upravo održanom trećem Studij-skom danu na temu obitelji i zahvaljuju svima koji su u tome dali svoj udio. Svjesni da je katolička i hrvatska obitelj u BiH ugrožena svjetovnim duhom i odlaskom velikog broja mladih, živo preporučuju zaručnicima i mladim bračnim parovima upravo tiskanu knjigu u izdanju BK BiH s predavanjima na temu obitelji sa spomenutih studijskih dana pod motom trogodišnje duhovne obnove obitelji: "Obitelj - zajednica života i ljubavi". Ponovno potiču katoličke obitelji da posebno tijekom ove posljednje godine duhovne obnove obite-lji (2008.-2009.) "zajednički dnevno mole i nedjeljom slave svetu Misu". Preporučuju da se osobit naglasak u

svim župama tijekom liturgijskih slavlja i pobožnosti kao i u obiteljima stavi na trajnu molitvu za otvorenost daru života i daru duhovnih zvanja. Vijeće za obitelj će prirediti izdanje obiteljskog molitvenika.

Biskupi su usvojili Poslovnik Pedagoškog vijeća katoličkih škola "za Europu" Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine.

U vezi s predstojećim izborima u listopadu 2008. godine biskupi podsjećaju na nedavnu izjavu Komi-sije "Justitia et Pax" BK BiH, kojom se pozvalo na pripremu za izbore. Neposredno pred izbore u svo-jim će biskupijama pozvati vjernike da ostvare svoje građansko pravo i dužnost izlazeći na birališta i da-jući glas onima za koje, u skladu sa svojim kršćan-skim načelima, utemeljeno smatraju da će u najve-ćoj mjeri ispuniti njihova očekivanja za dobro svih. Biskupi su odlučili da domaćin Drugog susreta hrvat-ske katoličke mladeži u BiH u proljeće 2009. godine bude Banjalučka biskupija koja će odrediti mjesto i termin susreta. Vijeće za laike zajedno s Uredom za mlade BK BiH će uskoro dati konkretne smjernice za pripravu i ostvarenje tog programa.

Biskupi će na svetkovinu sv. Bonaventure, zaštitnika Banjalučke biskupije i katedrale, 15. srpnja sudjelovati na svečanom Misnom slavlju u banjalučkoj katedrali.

Tajništvo BK BiH

PISMO KARDINALA VINKA PULJIĆA, PREDSJEDNIKA BK BIH, PREMIJERU VIJEĆA MINISTARA BIH NIKOLI ŠPIRIĆU

BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE
CONFERENTIA EPISCOPORUM BOSNIAE ET HERCEGOVINAE
BiH-71000 Sarajevo; Kaptol 32; tel/fax ++38 7 33 666-867; e-mail: bkbih@bih.net.ba

Prot. broj: 161/08

Sarajevo, 23. lipnja 2008.

Poštovani gospodin
Nikola Špirić, predsjedatelj
Vijeće ministara BiH
Trg BiH 1
BiH - 71000 Sarajevo

Predmet: Mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje vjerskih službenika Katoličke Crkve u BiH

Poštovani gospodine Predsjedatelju!

U ime biskupa Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine molim Vas i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine da poradite na ostvarenju zakonom zajamčenog prava katoličkih vjerskih službenika, a naravno i svih drugih vjerskih službenika, na mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje. Podsjećam da sam dana 27. studenog 2007. uputio dopis br. 308/07 ministru civilnih poslova BiH g. Sredoju Noviću, a kopiju dopisa sam dostavio i Vama, s molbom da izradi prijedlog bilateralnog ugovora o socijalnom osiguranju vjerskih službenika Katoličke Crkve u Bosni i Hercegovini i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine kako bi katolički vjerski službenici imali mogućnost na osiguranje. Na taj dopis primio sam odgovor br. 06-32-5742-1-DD/07 od 27. 11. 2007. koji Vam dostavljam u prilogu kao i kopiju svog spomenutog dopisa. Prema pisanju ministra Novića nisu bila konzultirana ministarstva prigodom donošenja Upute.

Ponovno sam slobodan podsjetiti da se *Zakonom o slobodi vjere i pravnom položaju Crkava i vjerskih zajednica u BiH* ("Službeni glasnik BiH", br. 5/2004. od 9. ožujka 2004.) Država "obvezala regulirati mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje vjerskih službenika, posebnim propisom" (čl. 13 t. 4) te da se "pita-

nja od zajedničkog interesa za Bosnu i Hercegovinu i neku ili više crkava i vjerskih zajednica mogu uređivati i sporazumom koji zaključuje Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara, vlade entiteta i crkva, odnosno vjerska zajednica" (čl. 15 t. 1).

Uputa o provedbi Zakona o slobodi vjere i pravnome položaju Crkava i vjerskih zajednica kao podzakonski akt koji je usvojen 16. listopada 2006., u svom čl. 1 precizira i ponavlja: "Pitanja od zajedničkog interesa za Bosnu i Hercegovinu i neku ili više crkava i vjerskih zajednica će se uređivati i međusobnim sporazumima koje zaključuje Predsjedništvo BiH, Vijeće ministara ili vlade entiteta i crkve odnosno vjerske zajednice a koji se mogu odnositi na prava iz mirovinskog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja...". U nastavku (čl. 3 t. 1) kaže se: "Vjerski službenici su fizičke osobe koje takvim smatra njihova crkava ili vjerska zajednica. Oni obavljaju djelatnost kojom se namiruju religiozne, duhovne, duševne i posebne kulturne potrebe građana." Glede socijalnih prava vjerskih službenika, uposlenog osoblja i polaznika vjerskih škola i studenata visokih teoloških sveučilišta Uputa je odredila (čl. 4 t. 1): "Mjerodavno ministarstvo Bosne i Hercegovine za pitanja mirovinskog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja i prava na temelju socijalne skrbi će u roku od 6 (šest)

mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Uputstva predložiti Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, uvjete i način na koji će vjerski službenici ostvarivati svoja prava iz mirovinskog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja i prava po osnovi socijalne skrbi iz državnog proračuna, prema važećim propisima, sukladno njihovoj stručnoj spremi i funkciji unutra crkve ili vjerske zajednice.”

Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH (čl. 12), objavljen 7. ožujka 2003., tj. godinu dana prije Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju Crkava i vjerskih zajednica, koji je, s jedne strane, već tada odredio Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice kao mjerodavno i za suradnju s vjerskim zajednicama a, s druge, Ministarstvo civilnih poslova BiH (čl. 15) kao mjerodavno za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka koji su u nadležnosti BiH i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih načela koordiniranja aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu, između ostaloga, u područjima: zdravstva i socijalne skrbi te mirovina.

Prema tome, Ministarstvo civilnih poslova BiH trebalo je do 16. travnja 2007., kada je istekao rok od 6 (šest) mjeseci od dana stupanja na snagu Upute, predložiti Vijeću ministara Bosne i Hercegovine uvjete

i način na koji će vjerski službenici ostvarivati svoja prava iz mirovinskog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja i prava po osnovi socijalne skrbi ali, koliko je poznato, nije to uradilo.

Molim Vas da Vijeće ministara u skladu sa spomenutim Zakonom i Uputom poduzme potrebne korake na rješavanju ovog pitanja.

Želeći Vam uspješan rad u Vašoj odgovornoj službi kao i na rješavanju ovog pitanja, izražavam otvorenost za suradnju i iskreno pozdravljam!

Vinko kardinal Puljić
nadbiskup metropolit vrhbosanski
predsjednik BK BiH

N. B. Pisma slična sadržaja Kardinal je poslao kolektivnom Predsjedništvu BiH.

Dostavlja se:

Naslovu;

Draganu Vrankiću, ministru financija i trezora BiH;

G. Sredoju Noviću, ministru civilnih poslova BiH;

Dr. Safetu Haliloviću, ministru za ljudska prava i izbjeglice BiH;

Arhivu.

III.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

PAVLOVA GODINA

KAKO ĆEMO PROSLAVITI “GODINU SV. PAVLA”?

Mostar, 14. lipnja 2008.

Prot.: 790/2008.

Župnim uredima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

Na poticaj Svetog Oca Benedikta XVI. željeli bismo da se i u našim biskupijama crkveno što dostojnije i duhovno što plodonosnije proslavi “Jubilarna godina sv. Pavla”: od 29. lipnja 2008. do 29. lipnja 2009. Opće je priznato da je sv. Pavao jedan od najvećih teologa, pisaca i misionara Novoga Zavjeta. Svojim evangelizacijskim radom i patnjom, apostolskom revnošću i svetošću, zaslužio je da ga Crkva smatra “ravnoapostolom”, i to ravnim svetomu Petru, tako da je određeno da im se svetkovina mučeništva slavi istoga dana, 29. lipnja, kada ih je car Neron godine 67. dao smaknuti: Petra razapeti, a Pavlu mačem glavu odrubiti. Obojica apostola imaju i druge blagdane: Katedra sv. Petra - 22. veljače, i Obraćenje sv. Pavla - 25. siječnja, te Posvetu bazilikâ sv. Petra i sv. Pavla - 18. studenoga. Što predlažemo, potičemo i očekujemo u našim hercegovačkim biskupijama?

1 - Četiri su župe i župne crkve posvećene sv. Petru i sv. Pavlu: jedna u Mostaru, Gorica-Struge i Kočerin u Mostarsko-duvanjskoj te Rotimlja u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji. Te bi privilegirane župe sa svojim župnicima trebale biti prve u inicijativama, misijama, tribinama, predavanjima, trodnevnica, devetnica. Nadamo se da će te “jubilarne” župe neko vrijedno novinarsko pero znati predstaviti široj javnosti u našim sredstvima priopćavanja, osobito prigodom jubileja potpunih oprosta.

2 - Zajedno s time moglo bi se proučavati štovanje sv. Pavla u Hercegovini ili uopće u hrvatskom narodu, i u prošlosti i u sadašnjosti: njegove crkve, kapelice, centri, groblja, imena, prezimena... I sve to objavljujiva ti u našim crkvenim listovima i portalima.

3 - Bilo bi primjereno da urednici naših katoličkih listova, mjesečnika, u ovoj “Jubilarnoj godini” otvore

stalne rubrike o sv. Pavlu - recimo: *Pavlova godina*, ili *Pavlova misao* - a isto tako da se i jedan cio broj naših mjesečnika, recimo siječanjski ili lipanjski 2009. godine, posveti velikomu Apostolu naroda.

4 - U siječnju se prakticira *Molitvena osmina za jedinstvo kršćana* uoči blagdana Obraćenja sv. Pavla u siječnju, a u lipnju se slavi svetkovina sv. Pavla zajedno sa sv. Petrom. Eto prigode za oktavu, ili devetnicu, ili barem trodnevnicu u svakoj našoj župi. Biskup ili njegov delegat ne bi se izmicao, prema svojim mogućnostima i dogovoru sa župnikom i dekanom, da kroz te dane pastoralno pohodi po jednu župu u svakom dekanatu u biskupijama.

5 - Naši bi katolički listovi mogli u svakome broju kroz ovu Godinu vjernicima predočiti pokoju od najznamenitijih crkava ili katedrala svijeta, posvećenih sv. Pavlu apostolu (Rim, London, Abidjan /Obala Bjelokosti/, Sao Paulo, Macao /Kina/, Münster, Melbourne, Calcutta, Liege, Tirana...). U čemu su te znamenitosti, osobito u kulturnom pogledu?

6 - Svećenici bi, i biskupijski i redovnički, trebali tražiti voditelje duhovnih vježbi koji će im govoriti o pavlovskim temama ili ići onamo gdje su zakazane duhovne vježbe s takvim sadržajima. Svršetkom kolovoza organiziramo takve duhovne vježbe u bjelopoljskom Emausu.

7 - Svećenički godišnji susret u katedrali Marije Majke Crkve za Pepelnicu - *Dan pokore i molitve* - mogao bi također biti u znaku sv. Pavla: križa, trpljenja, molitve.

8 - Na Teološkom institutu u Mostaru pojedini bi profesori mogli sugerirati studentima da rade seminarske i diplomatske radnje o pojedinim Pavlovim *Poslanicama*, o Apostolovu evangelizacijskom djelu

prema *Djelima apostolskim*, o ljudskome grijehu, o Kristovu križu, o Duhu Svetome

9 - Predstojništvo TIM-a trebalo bi studentima, kao i vjeroučiteljima laicima, omogućiti trodnevne duhovne vježbe ili barem duhovne obnove po sv. Pavlu.

10 - Djelatnicima Biskupijskoga i župnih karitasa mogli bi se upriličiti također duhovne rekolekcije o Pavlovim kolektama i nauci o karitasu, o ljubavi Božjoj i ljudskoj.

11 - Bila bi više nego poželjna i potrebna hrvatska bibliografija o sv. Pavlu na jednome mjestu, barem ona poslijekoncilaska. Sigurno obuhvaća brojne naslove: knjige i članke. Koji bi se student, vjeroučitelj ili svećenik dao na takav zahtjevan posao?

12 - Naši bi internetski portali - i oni biskupijski i pojedini župni - trebali biti bogati pavlovskom tematikom i vijestima, osobito iz Papinih intervenata, iz prigodnih predavanja, recenzija, svetkovina.

13 - Vrijedno bi bilo pojedine hrvatske knjige pavlovskoga karaktera prezentirati u pojedinim mjestima, u kulturnim centrima i u katoličkim medijima sukladno interesu čitatelja i slušatelja.

14 - *Pastoralni dan*, koji je prošloga svibnja u Emausu organizirao Teološki institut, mogao bi ove "Godine sv. Pavla" biti posvećen katehetskom, pastoralnom i evangelizacijskom aspektu Apostolovih misli, riječi i djela.

15 - Voditelji Studentskih tribina pri župama, gdje se one sustavno ili prigodno održavaju, mogli bi posvetiti cio ciklus: adventski ili korizmeni, ili semestarski, djelu i liku Učitelja naroda - *Doctor gentium* - s izabranim predavačima, poznavateljima Pavlove misli i spisa.

16 - Bilo bi vrlo korisno, osobito za naše mlade, kad bi se u obliku olimpijade ili druge vrste natjecanja postavio prikladan kvestionar ili kviz o sv. Pavlu, na koji bi se pozvali naši osmoljetkaši ili srednjoškolci tijekom školske godine. S odgovarajućim sustavom natjecanja i nagradama. Vjeroučitelji/ce, pokažite invenciju i inspiraciju!

17 - Netko će sigurno rado poći na hodočašće u Rim da pohodi Baziliku sv. Pavla izvan zidina ili se otisnuti Putovima sv. Pavla po današnjoj Grčkoj i Turskoj. Uvijek smo takvo hodočašće smatrali kao duhovne vježbe.

18 - Biskup ili njegovi delegati u propovijedanju po krizmama osobit će naglasak staviti na primjere i nauku sv. Pavla u vezi s Duhom Svetim i njegovim darovima i plodovima.

19 - Djelitelji svetoga reda ili primatelji evanđeoskih zavjeta iskoristit će prigodu da progovore koju riječ o svećeničkom zvanju, o smislu zavjeta u pavlovskom ključu. Jednako će tako činiti i učitelji novaka, uopće povjerenici za duhovna zvanja.

20 - Pavao u zatvoru, "u okovima", posebna je tema u Pavlovu životu. Kako je povezati s našim zatvorima i zatvorenicima?

21 - Na kraju Jubilarne godine valjalo bi sabrati odnosno probrati vijesti, predavanja, recenzije, misli i objaviti rezultate "Pavlove godine" u obliku kakve knjige.

Naravno, podržat ćemo i zazvati blagoslov od Gospodina i na svaku drugu inicijativu i akciju koja doprinosi boljem upoznavanju Pavlova dara i duha.

Sve vas srdačno pozdravljam

Ratko Perić, biskup

IZ DEKRETA PAPINSKE POKORNIČARNE

Mostar, 14. lipnja 2008.

Prot.: 791/2008.

Svim župnicima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

Iz Dekreta Papinske Pokorničarne, od 10. svibnja 2008., u vezi s potpunim oprostima u Jubilejskom Pavlovoj godini donosimo glavne točke:

I. Svi i pojedini Kristovi vjernici, istinski raskajani, valjano pročišćeni sakramentom pomirenja, i obnovljeni svetom Pričešću, koji pobožno hodočaste

u papinsku baziliku sv. Pavla na Ostijskoj cesti (*Via Ostiense*) i koji se pomole na nakanu Svetoga Oca, zadobit će potpuni oprost od vremenitih kazni za svoje grijeha, nakon što prime sakramentalno odrješenje i oproštenje za bilo kakve propuste.

Kristovi vjernici mogu namijeniti potpuni oprost i za sebe i za pokojne onoliko puta koliko ispune propisane uvjete, uz obdržavanje odredbe da se potpuni oprost može primiti samo jednom dnevno.

Kako bi molitve tijekom ovih svetih pohoda mogle voditi i pozivati duše vjernika na intenzivnije čašćenje uspomene sv. Pavla, određeno je sljedeće: vjernici, osim svojih vlastitih molitava pred oltarom Presvetoga Sakramenta, svatko po svojoj pobožnosti, treba otići pred oltar Ispovijesti, i pobožno izmoliti Oče naš i Vjerovanje, dodajući pobožne zazive u čast Blažene Djevice Marije i sv. Pavla. I neka ova pobožnost uvijek bude blisko ujedinjena s uspomenom na apostolskoga prvaka, sv. Petra.

II. Vjernici različitih mjesnih Crkava, ispunivši propisane uvjete (sakramentalna ispovijed, euharistijska Pričest, molitve na nakanu Svetoga Oca), i u duhu potpune isključenosti bilo kakve naklonosti grijehu, mogu zadobiti potpuni oprost ako pobožno sudjeluju u svetim obredima ili u javnoj pobožnosti u čast Apostola narodâ;

- na dane svečanog otvaranja i zatvaranja "Pavlove godine", u svim svetim mjestima;

- u druge dane određene od mjesnoga ordinarija, u svetim mjestima posvećenima sv. Pavlu, i,

- zbog prikladnosti vjernicima, na drugim mjestima koje odredi isti ordinarij.

III. Konačno, vjernici spriječeni bolešću ili drugim valjanim i važnim razlogom, uvijek u duhu isključenosti bilo kakve naklonosti grijehu, s nakanom ispunjenja uobičajenih uvjeta čim to bude moguće, također će moći zadobiti potpuni oprost dok se god duhom sjedinjuju u jubilejskom slavlju u čast sv. Pavla, prikazujući svoje molitve i žrtve Boga za jedinstvo kršćana.

Kako bi vjernici lakše imali udjela u nebeskim blagodatima, neka ih svećenici, koji od mjerodavnih crkvenih vlasti imaju odobrenje za ispovijedanje, primaju spremno i velikodušno.

Ovaj je dekret valjan za cijelu Pavlovu godinu. Bez obzira na bilo što protivno."

Kao mjesni ordinarij određujem za Mostarsko-duvanjsku i Trebinjsko-Mrkansku biskupiju sljedeće:

Uz obdržavanje gore naznačenih crkvenih propisa, svi vjernici mogu primiti potpuni oprost, osim na

svetkovinu sv. Petra i Pavla 2008. i 2009., i to u svim župnim i filijalnim crkvama, također

1 - U svim našim župnim crkvama

- na blagdan Obraćenja sv. Pavla, 25. siječnja 2009. (nedjelja).

2 - Samo u našim župama posvećenima sv. Petru i sv. Pavlu:

- Gorica-Struge,

- Kočerin,

- Mostar,

- Rotimlja, i to

- na spomendan Posvete bazilikâ sv. Petra i sv. Pavla, apostola, 18. studenoga 2008.

3 - Jednako tako u filijalnim kapelicama posvećenima sv. Petru i Pavlu:

- na spomendan Posvete bazilika sv. Petra i sv. Pavla, apostola, 18. studenoga 2008.

Župa Gradina - Kapelica sv. Petra i Pavla u Biletić Polju (izgrađena 1999.).

Župa Gorica - Kapelica sv. Petra i Pavla u Sovićima (1968.-1972.).

Župa Grabovica - Kapelica sv. Petra i Pavla na Zidinama (izgrađena 1966.).

Župa Grljevići - Filijalna crkva sv. Petra i Pavla u Borajni (izgrađena 1995.).

Župa Klobuk - Kapelica sv. Petra i Pavla u Poljanama.

* * * * *

Podsjetimo biblijskim primjerom što je to potpuni oprost:

Isus na križu. Slijeva mu jedan razbojnik, zdesna drugi. Oba razbojnika klala, krala, palila i žarila koliko su mogla. Zaslužili su duge vremenske kazne, odnosno nakon smrti - čistilište dok se dobro ne pročiste. Lijevi razbojnik ustrajao u svome razbojstvu i na križu, a desni se ponizno pokajao i od Isusa oproštenje zamolio: "Isuse, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje." Isus mu je na to odgovorio da će toga dana biti s njim "u raju" (Lk 23, 39-43). Eto to je ne samo potpuno oproštenje krivnje (apsolucija) nego i potpuni oprost - *indulgentia plenaria* od vremenitih kazna. Pokajani razbojnik nije u čistilište ni povirio!

Sve srdačno pozdravlja

Ratko Perić, biskup

KNJIGE O SV. PAVLU I O NJEGOVIM SURADNICIMA I UČENICIMA

Mostar, 14. lipnja 2008.
Prot.: 792/2008.

Župnim uredima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

Imajući u vidu "Jubilarnu godinu sv. Pavla" - 2008.-2009. - i smatrajući da bi moglo biti od duhovne, katehetske i propovjedničke koristi župnicima i drugim svećenicima u raznim prigodama, mjesni biskup Ratko stavlja na raspolaganje *gratis* svim župnim uredima knjige:

- "Savle, brate, progledaj!", Mostar, 2006., duhovne vježbe po sv. Pavlu, i
 - "Znamenita imena iz apostolskih vremena", Mostar, 2008., duhovne vježbe po učenicima i suradnicima apostolskih prvaka Petra i Pavla, namijenjene u prvom redu svećenicima.
- Župnici će staviti župni pečat na knjige kao vlasništvo župne biblioteke.

msgr. Srećko Majić
generalni vikar

NADBISKUP MAMBERTI U MOSTARU

Mostar, 18. travnja 2008.
Prot.: 562/2008.

Poštovanim župnicima gradskih župa u Mostaru

Iz Apostolske nuncijature u Sarajevu danas smo obaviješteni (18. IV. 2008.) o programu posjeta Mostaru nadbiskupa Dominiquea Mambertija, Tajnika za odnose s državama u Državnom tajništvu Svete Stolice.

Ovim dopisom molim župnike u Mostaru

- da u župnim obavijestima u nedjelju, 20. travnja, obavijeste vjernike da će nadbiskup Mamberti predvoditi svetu Misu u mostarskoj Katedrali Marije Majke Crkve u nedjelju, 27. travnja, u 11 sati,
- te da pozovu vjernike da, prema svojim mogućnostima, sudjeluju u ovom euharistijskom slavlju, pod kojim će Nadbiskup izgovoriti propovijed i uputiti svoju poruku vjernicima.

Ratko Perić, biskup

Msgr. **Luka Pavlović** - Katedrala Marije Majke Crkve
Fra **Šimun Romić** - Sv. Petar i Pavao, apostoli
Mr. don **Ivan Perić** - Sv. Matej, apostol i evanđelist
Mr. don **Jozo Čirko** - Sv. Marko i sv. Luka, evanđelisti
Mr. don **Krešo Puljić** - Sv. Ivan, apostol i evanđelist
M O S T A R

BISKUPOV POZDRAV NADBISKUPU MAMBERTIJU

u mostarskoj katedrali, 27. travnja 2008.

S posebnim osjećajima poštovanja pozdravljamo preuzvišenoga gospodina nadbiskupa msgr. Dominiquea Mambertija, Tajnika Svete Stolice za odnose s Državama.

U njegovoj osobi pozdravljamo Papu Benedikta XVI., zahvaljujući Vrhovnom svećeniku što je, na naš poziv, poslao Nadbiskupa Tajnika da nas pohodi, ovu sv. Misu predvodi i svoju riječ izgovori.

S istim osjećajem poštovanja pozdravljamo preuzvišenoga gospodina nadbiskupa msgr. Alessandra D'Errica, apostolskoga nuncija u Bosni i Hercegovini.

Naša iskrena dobrodošlica msgr. Miguelu Buendiji Mauryju, savjetniku Nuncijature, zaduženomu u Državnom tajništvu za ovu zemlju i Crkvu,

kao i msgr. Waldemaru Stanislawu Sommertagu, tajniku Nuncijature u Sarajevu.

Pozdravljamo franjevačkoga provincijala, o. Ivana Sesara, i druge svećenike u koncelecijaciji. Dobrodošlicu upućujemo gosp. Ljubi Bešliću, gradonačelniku Mostara, drugim čelnicima hrvatskoga naroda i svim nazočnim vjernicima u ovoj katedrali Marije Majke Crkve.

Preuzvišeni Nadbiskupe, Tajniče za odnose s Državama!

Želimo Vam uspješan i blagoslovljen pohod ovom gradu Mostaru i ovoj zemlji Bosni i Hercegovini. Uspješan: napose u poticaju za pregovore oko provedbenih ugovora Temelnoga ugovora između Svete Stolice i ove zemlje, Ugovora za koji posebno zahvaljujemo Apostolskom nunciju; uspješan pohod: u Vašim susretima s upravom Provincije Male braće u Mostaru i s predstavnicima hrvatskoga naroda u ovoj zemlji.

Naše se biskupije u Hercegovini kao i cijela parti-kularna Crkva, nakon 385 godina jurisdikcije Kongregacije za evangelizaciju naroda, nalaze u ovom prijelaznom periodu od početka 2006. g., odlukom Svetog Oca Benedikta XVI., pod Državnim tajništvom.

Naša Crkva proživljava ne samo svoj hodočasnički put, nego i nemale patnje kojima je Bog posjećuje sve tamo od uspostave redovite hijerarhije u ovoj zemlji, 1881. godine. Ali željeli bismo ovom prigodom podsjetiti samo na posljednja desetljeća.

Mojsije je proživljavao 40 godina pustinjskoga hoda kušnje, žeđi i nemira. Bilo je tu pobune pojedinaca. Bilo je narodne graje protiv Mojsijeva čelništva kao i želje za povratkom na staro. Bilo je zmija ljutica i Crvenoga mora koje je valjalo prijeći. Bilo je krivoboštva i klanjanja vlastitoj samovolji i zlatnomu teletu. Bilo je lažnih proroka, ratnih sukoba sa susjednim plemenima. Ali Bog je na Sinaju dao Mojsiju Dekalog da bude orijentir u svim situacijama ovoga svijeta. I po svome milosrđu doveo je narod u obećanu zemlju.

I naša Crkva evo 40 godina, od 1968., od prvih provedbenih odredaba Svete Stolice u vezi s raspodjelom pastoralu u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, proživljava mnoge nevolje na svome putu. Rimski prvosvećenici uvijek su pokazivali brigu za ovaj dio Crkve, napose s obzirom na pravičnu raspodjelu župnoga dušobrižništva, jamčeći crkveno djelovanje i

dijecezanskom kleru i redovničko-franjevačkomu. Osjećamo ipak tešku patnju zbog izričita otkazivanja posluha pojedinaca zakonima Crkve i vjernosti vlastitom zavjetu u Crkvi. Duboko nas bole teške zloporabe sakramenata, do svetogrđa i nevaljanosti. Nemamo dostatno sakralnog prostora za liturgiju u Mostaru. Ali ima, Bogu hvala, i māne, Božje hrane, i duhovnog osvježanja. Ima uspjeha i blagoslova u obiteljima i u duhovnim zvanjima. Ima molitava, uspješnih svladavanja poteškoća i pravih utjeha Duha Božjega.

Mi molimo za Svetog Oca Papu, molimo njegov Apostolski blagoslov, očekujemo Duhom Svetim prosvijetljene smjernice Svete Stolice da nam Trojedini Bog po svojoj neizmjerljivoj ljubavi otvori put u zdravlju i sretniju budućnost.

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima mjesnoga biskupa msgr. Ratka Perića

*** premješteni su s dosadašnje službe i imenovani:**

- **fra Valentin Vukoja** razriješen je službe župnoga upravitelja u Ljutom Docu, člana Prezbiterijalnoga vijeća i Zbora konzultora, i odlazi izvan biskupije, 25. 8. 2008., br. 1151.

- **fra Robert Kiš** razriješen je službe župnoga vikara u Posušju i imenovan župnim upraviteljem u Ljutom Docu, 25. 8. 2008., br. 1152.

- **fra Ante Perković** imenovan je župnim vikarom i ispovjednikom u Međugorju, 25. 8. 2008., br. 1153.

- **fra Robert Crnogorac** razriješen je službe župnoga vikara u Čitluku, i odlazi izvan biskupije, 25. 8. 2008., br. 1154.

- **fra Robert Jolić** razriješen je službe župnoga vikara u Duvnu i imenovan župnim vikarom u Čitluku, 25. 8. 2008., br. 1155.

- **fra Velimir Bagavac**, mladomisnik, imenovan je župnim vikarom u Duvnu, 25. 8. 2008., br. 1157.

- **fra Josip Mioč**, mladomisnik, imenovan je župnim vikarom u Posušju, 25. 8. 2008., br. 1158.

- **don Bariša Čarapina** razriješen je službe župnika u Gabeli, te, u dogovoru sa župnikom don Ivanom Pavlovićem, imenovan duhovnim pomoćnikom na Domanovićima, 25. 8. 2008., br. 1161.

- **don Ivan Kordić** razriješen je službe župnika u Dračevu, i imenovan župnikom u Gabeli, 25. 8. 2008., br. 1162.

- **don Ivica Boras** razriješen je službe župnoga upravitelja u Čapljini i imenovan župnikom u Dračevu, 25. 8. 2008., br. 1163.

- **don Ivan Turudić** razriješen je službe župnoga vikara u katedrali u Mostaru, i imenovan župnim upraviteljem u Čapljini, 25. 8. 2008., br. 1164.

- **don Zoran Pinjuh**, mladomisnik, imenovan je župnim vikarom u župi sv. Mateja u Mostaru, 25. 8. 2008., br. 1165.

- **don Ivica Stanković** razriješen je službe župnoga vikara u župi sv. Mateja u Mostaru i imenovan župnim vikarom u Čapljini, 26. 8. 2008., br. 1182.

- **don Stipe Gale**, razriješen službi pomoćnika u kancelariji Ordinarijata i osobnoga tajnika i imenovan župnim vikarom u katedralnoj župi Marije Majke Crkve, s posebnom brigom za studentsku mladež, 29. 8. 2008., br. 1194.

*** Svećenici na službi izvan biskupije, koje je mjesni ordinarij u Mostaru stavio na raspolaganje drugim biskupijama:**

- **don Mile Miljko**, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, dekretom msgr. Norberta Trellea, biskupa Hildesheima, razriješen je službe voditelja Hrvatske katoličke misije Hameln, od 27. ožujka 2008.

- **don Milenko Majić**, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, razriješen je službe kapelana vojne kapelanije Svetoga Ilije Proroka u 2. GBR - Petrinja, i dekretom msgr. Jurja Jezerinca, vojnog ordinarija u Republici Hrvatskoj, imenovan kapelanom vojne kapelanije Svetoga Ilije Proroka u Zapovjedništvu Logističke pukovnije HKoV - Petrinja, sa svim pravima župnika na tri godine, 28. 4. 2008.

- **don Vinko Puljić**, svećenik Trebinjsko-mrkanske biskupije, dekretom msgr. Ivana Milovana, biskupa porečkoga i pulskoga, imenovan je župnikom župe sv. Margarite u Štinjanu na tri godine, 16. 6. 2008.

- **don Ante Ivančić** ("Rimski"), svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, dekretom msgr. Ivana Milovana, biskupa porečkoga i pulskoga, imenovan je upraviteljem župe Šišan u Istri, 23. 6. 2008.

*** Primili kanonsku misiju za predavanje vjeronauka u školama:**

- **fra Stjepan Martinović** u Osnovnoj školi u Bijakovićima, 17. 4. 2008., br. 548.

- **fra Josip Mioč** - diplomirani teolog - u Osnovnoj školi "I. Mažuranić" te u Gimnaziji "fra Grga Martić" i

u Srednjoj strukovnoj školi u Posušju, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1201.

- **fra Velimir Bagavac** - u Gimnaziji "M. Marulić" i Srednjoj strukovnoj školi u Tomislavgradu, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1202.

- **s. Slavica Šimović** - diplomirana katehistica - u Osnovnoj školi "I. Brlić Mažuranić" u Ljubuškom, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., str. 1203.

- **s. Ana Marija Biško** - diplomirana katehistica - u Osnovnoj školi "A. Branko i Stanislav Šimić" u Drinovcima, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1204.

- **s. Jasminka Pandžić** - diplomirana katehistica - u Prvoj osnovnoj školi u Širokom Brijegu, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1205.

- **s. Zdravka Širić** - diplomirana katehistica - u Prvoj osnovnoj školi u Širokom Brijegu, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1206.

- **s. Ljiljana Kovač** - diplomirana katehistica - u Osnovnoj školi "fra Stipan Vrljić" u Sovićima, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1207.

- **s. Marijana Andrić** - diplomirana katehistica, u Osnovnoj školi "A. Branko i Stanislav Šimić" u Drinovcima - područna škola u Tihaljini, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1208.

- **s. M. Alojzija (Marijana) Ramljak** - diplomirani teolog - u Osnovnoj školi u Stocu, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1209.

- **s. Simplicija (Ljubica) Šimić** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi "I. Mažuranić" u Tomislavgradu - područne škole, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1210.

- **Marijana Bokšić** - diplomirani kateheta - u Srednjoj medicinskoj školi sestara Milosrdnica u Mostaru, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1211.

- **Darija Mikulić** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi "Lipanske zore" u Višićima, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1212.

- **Danica Mihalj** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi "A. B. Bušić" u Rakitnu i Osnovnoj školi "I. Mažuranić" u Posušju, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1213.

- **Mirjana Bašić** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi "I. Mažuranić" u Posušju - područne škole: Gradac, Broćanac i Čitluk, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1214.

- **Pero Petrušić** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi Bijakovići, i u Osnovnoj školi u Čerinu, do premještaja ili opoziva, 30. 8. 2008., br. 1215.

- **Stjepana Bošnjak** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi "B. Kašić" u Rodoču/Mostar, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1216.

- **Daniela Krešić** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi "V. Pavlović" u Čapljini, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1217.

- **Ruža Menalo**, vjeroučiteljica, u Osnovnoj školi "V. Pavlović" u Čapljini, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1218.

- **Katarina Matić**, vjeroučiteljica, u Osnovnoj školi "Lipanske zore" u Višićima, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1219.

- **Marija Čule** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi "I. Gundulića" u Mostaru, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1220.

- **Željko Bušić** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi "I. Jakovljević" u Mostaru, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1221.

- **Mario Rozić** - diplomirani kateheta - u Osnovnoj školi u Cimu i Osnovnoj školi "B. Kašić" u Rodoču - područna škola u Jasenici, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1222.

- **Marija Soldo**, vjeroučiteljica, u Drugoj osnovnoj školi i Prvoj osnovnoj školi u Širokom Brijegu, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1223.

- **Magdalena Pinjuh**, vjeroučiteljica, u Prvoj osnovnoj školi u Širokom Brijegu, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1224.

- **Darija Đolo**, vjeroučiteljica, u Osnovnoj školi Biogradci i Drugoj osnovnoj školi u Širokom Brijegu - područna škola, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1225.

- **Dragica Mikulić**, vjeroučiteljica, u Osnovnoj školi "Franice Dall'era" u Viru, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1226.

- **Stoja Vasilj**, vjeroučiteljica, u Osnovnoj školi "I. Brlić Mažuranić" u Ljubuškom, u školskoj godini 2008./2009., 30.8.2008., br. 1227.

- **Jelena Parlov** - diplomirana katehistica - u Osnovnoj školi "I. Mažuranić" u Tomislavgradu, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1228.

- **Ivana Malić**, vjeroučiteljica, u Osnovnoj školi "Fra Mijo Čuić" u Bukovici, u školskoj godini 2008./2009., 30. 8. 2008., br. 1229.

CRKVENA SITUACIJA U MOSTARU

Mostar, 17. ožujka 2008.

Prot.: 413/2008.

ŽUPNICIMA I SVIM OSTALIM SVEĆENICIMA GRADSKIH ŽUPA U MOSTARU

Na sastanku župnika grada Mostara, održanom 27. veljače 2008. na Ordinarijatu, bilo je govora o nekim neujednačenostima, nerazmjerima, anomalijama i neredima u crkvenom pogledu na području gradskih župa.

U gradu Mostaru postoji šest župa, i to:

- od 1849. župa sv. PETRA I PAVLA,
- od 1980. župa KATEDRALA MARIJE MAJKE CRKVE, a
- od 1993. župe osnovane na dotadašnjem području katedralne župe, i posvećene četvorici Evanđelista: sv. MATEJU, sv. MARKU, sv. LUKI i sv. IVANU. U prilogu: granice gradskih župa.

Želeći da se poštuje kanonski red u dušobrižništvu, ovim molim i obvezujem župnike i sve ostale svećenike djelatnike u gradu Mostaru da se pridržavaju sljedećih pravila, koja su na sastanku raspravljena:

Sakramenti. Iako postoje određeni praktični pomaci, još uvijek se primjećuje nedopustivo nepoštovanje granica gradskih župa. To potvrđuju i prošlogodišnja župnička izvješća o broju krštenja. Na primjer, prošle 2007. godine u župi sv. Petra i Pavla bilo je 255 krštenja na oko 6.000 vjernika (42%), a u svih ostalih pet župa 175 krštenja na oko 48.000 vjernika (3,6%). To ne ide pod pojam religioznih usluga, nego može biti pitanje religioznoga nereda ili nemoral!

Krštenici: Župnici i svi ostali svećenici djelatnici u gradskim župama dužni su roditelje, koji traže krštenje svomu djetetu, uputiti na njihova zakonitog župnika župe u kojoj roditelji stanuju. Crkveni naime propis naređuje: "neka bude pravilo da se odrasla osoba krsti u svojoj župnoj crkvi, a dijete u vlastitoj župnoj crkvi roditelja, osim ako drukčije savjetuje opravdan razlog" (kan. 857 § 2). Zato, neka župnici imaju razumijevanja

da, u pojedinom slučaju, i samo kad to savjetuje opravdan razlog, prepuste krštenje djeteta drugomu župniku, ali neka nitko, krštavajući osobe iz druge župe, ne ignorira ni crkveni zakon ni službu i župu vlastitoga župnika osobe koja se krsti!

Isto tako, neka se kandidati za kršćansku inicijaciju upućuju na župnika župe u kojoj kandidati stanuju. Vratit će se s Ordinarijata župnom uredu svaki dopis koji ne bude imao podatke o boravištu i župi dotičnoga kandidata.

Krizmanici: Jednako tako župnici i njihovi pomoćnici i suradnici dužni su uputiti kandidate za sv. krizmu na upis i vjersku pouku župniku župe gdje kandidati borave. Isti postupak vrijedi kada su u pitanju kandidati za krizmu izvan redovita podjeljivanja sakramenta na Duhove, kao što je to u Mostaru uobičajeno.

Potvrdu za kumstvo izdaje župnik prebivališta ili boravišta.

Postupak za ženidbu - Ženidbeni oglasi - Slobodni list

- Sadašnje crkveno pravo daje mladencima na volju da se vjenčaju u župi jedne ili druge stranke (kan. 1115), ili u nekoj trećoj župi po njihovu izboru. Ako se vjenčanje obavlja izvan prebivališta i jedne i druge stranke, u tom slučaju župnik župe stanovanja jednoga ili drugoga zaručnika priprema *Postupak za ženidbu* i daje *Otpusnicu za vjenčanje* ili *Dopuštenje za sklapanje ženidbe izvan vlastite župe* (kan. 1115).

- *Ženidbeni navještaj u župi prebivališta*, kao što to i sam naziv formulara kaže, šalje se u župu prebivanja.

- Uz Krsni list za vjenčanje župnik izdaje i *Izjavu o slobodnom stanju za ženidbu*. Pri izdavanju toga dokumenta valja pripaziti na novi formular koji predvi-

da stanje osoba koje su prije vjenčanja dulje boravile izvan župe te stekle boravište ili prebivalište u nekoj drugoj župi (kan. 102). Njihovo se slobodno stanje utvrđuje, s jedne strane, dokumentom "izjava o slobodnom stanju za ženidbu" župe krštenja a, s druge, također potvrdom župnika mjesta prebivališta ili boravišta, na osnovi župnikova znanja ili izjava svjedoka. Ujedno upozoravamo na 11. pitanje u *postupku za ženidbu* kojemu bi trebalo ozbiljnije pristupiti, a odnosi se na utvrđivanje slobodnoga stanja.

- Ovdje treba upozoriti i na ono što je bivša Biskupska konferencija, kao zakonom traženu dopunu uz kan. 1067, odredila još 1984. godine a BK BiH to isto potvrdila za svoje područje 1999. godine (usp. *Vrhbosna*, 3/1999., str. 321):

Zaručnici se za vjenčanje redovito trebaju javiti vlastitom župniku bar mjesec dana prije vjenčanja.

1. Vlastiti je župnik dužan ispitati zaručnike i izvršiti sve izvide prema obrascu odobrenom od Biskupske konferencije BiH.

2. Sklapanje ženidbe treba oglasiti jedanput usmeno ili pismeno u župi ili župama gdje zaručnici imaju prebivalište ili boravište. Oglašava se nedjeljom ili blagdanom na misi ili kod drugog bogoštovnog čina na kojem se okuplja župna zajednica. Pismeni oglas treba izvjesiti na prikladnom mjestu uoči nedjelje ih blagdana i ostaviti ga izvješanim bar tri dana.

3. Ordinarij može osloboditi od oglasa iz opravdanog razloga.

4. Ordinarij može odrediti, da spise prije vjenčanja pregleda on ili od njega ovlaštena osoba.

5. Ako se zaručnici iz nekog razloga žele vjenčati izvan vlastite župe, župnik im, nakon što je izvršio sve navedeno pod 1 do 5, izdaje *Otpusnicu za vjenčanje*, u kojoj se tvrdi da je izvršeno sve navedeno pod 1 do 5 i uz koju ih može vjenčati svaki ovlašteni vjenčatelj.

6. Ako zaručnici zamole vjenčanje kod župnika izvan vlastite župe, a bez *Otpusnice* vlastitog župnika, taj ih župnik može vjenčati, ali mora u smislu kan. 1115. imati dozvolu njihova Ordinarija ili njihova župnika i izvršiti sve pod 1 do 6.

U slučaju nepoštovanja odredaba, Ordinarijat će tražiti da se primijeni 5. točka gornjih pravila.

Upis u matice umrlih: *Pravilnik o crkvenim maticama i drugim uredskim knjigama*, objavljen u *Vrhbosni*, 3/1999., str. 322-330, u članku 36, br. 1, kaže da se u *Maticu umrlih* upisuju imena pokojnika koji su na području župe imali crkveni sprovod. Isto tako pismom, br. 972/99., od 18. kolovoza 1999., ovaj je Ordinarijat odredio "za hercegovačke biskupije da se pokojnika ubuduće upisuje u *Maticu umrlih* župe gdje je pokopan".

Međutim, kako su se od pamtivijeka neka groblja u Mostaru smatrala "gradskima", a tijekom vremena nastale nove župe, kao i nova groblja, pa više župa ima zajedničko groblje, ovim se proglašava da se za grad Mostar treba primjenjivati propis čl. 36 t. 2 spomenutoga *Pravilnika o crkvenim maticama*, koji određuje: "ako više župa ima zajedničko groblje, pokojnika se upisuje u maticu umrlih one župe kojoj je pripadao."

To vrijedi za sljedeća groblja na području mostarskih župa:

- *Masline, Šoinovac i Miljkovići* u župi *MARIJE MAJKE CRKVE - KATEDRALA*;

- *Rodoč, Gornja Jasenica i Donja Jasenica* u župi *SV. PETRA I PAVLA*;

- *Sv. Leopold - Raštani i Orlac* u župi *SV. MATEJA*;

- *Sutina* u župi *SV. IVANA*;

- *Kolenje, Troskot i Galac* u župi *SV. LUKE - ILIĆI*;

- *Smrčenjaci, sv. Ante i Gorica* u župi *SV. MARKA - CIM*.

Pravilo jednako vrijedi i za bilo koje gradsko groblje, ako je ovdje eventualno izostalo.

Zaključno: župnici i njihovi pomoćnici imaju pravo i dužnost otpratiti vjernika s područja svoje župe, gdje je pokojnik živio, na "gradsko" groblje u Mostaru gdje dotični ima grobnicu. Stoga se pokojnici upisuju u *Matice župe* na području gdje su prebivali, bez obzira u kojem su se gradskom groblju ukopali.

S poštovanjem Vas pozdravljam

Ratko Perić, biskup

PATRON ŽUPE U VELJACIMA SV. ILIJA PROROK ŽUPNA CRKVA GOSPE OD ZDRAVLJA

Odlukom mjesnoga ordinarija biskupa Ratka, prot. 269/2008., od 23. veljače 2008., nakon više promjena posljednjih desetljeća, u skladu s čvrstom vjekovnom tradicijom i dopisom župnoga upravitelja o. fra Stipana Šarića, br. 11/2008., od 22. veljače ove godine, potvrđuje se da je Zaštitnik ili Patron župe Veljaci **sveti Ilija prorok**, 20. srpnja, a župna je crkva svojedobno (1958.) posvećena *Prikazanju Blažene Djevice*, koje se slavi 21. studenoga, popularno "Gospa od zdravlja".

Posvete i blagoslovi

- Na molbu don Nedjeljka Krešića, župnika u Hrasnu, biskup - apostolski upravitelj 26. ožujka 2008. ovlastio je župnika da blagoslovi kapelicu sv. Andrije apostola, s novim zvonom, u groblju na Razdolju u Rabranima, župa Hrasno, Trebinjsko-mrkanska biskupija.

Na poziv mjesnog župnika don Ivana Pavlovića, biskup je pod sv. Misom 1. svibnja 2008. u župi sv. Josipa Radnika u Domanovićima posvetio novi kameni oltar.

- Na poziv župnika don Rajka Markovića, na svetkovinu Tijelova, 22. svibnja 2008., apostolski administrator trebinjski nakon sv. Mise u Stocu blagoslovio je Pastoralni centar sv. Leopolda Mandića, Trebinjsko-mrkanska biskupija.

- Na poziv župnika don Pere Pavlovića, biskup - apostolski upravitelj ovlastio je stolačkoga župnika i dekana don Rajka Markovića da na blagdan Prečistoga Srca Marijina, 31. svibnja ove godine, blagoslovi

kapelicu sv. Martina u Bjeljavama, župa Ravno, Trebinjsko-mrkanska biskupija.

- Na poziv župnog upravitelja fra Ante Kurtovića, na svetkovinu sv. Ivana Krstitelja, 24. lipnja 2008., blagoslovio je obnovljenu filijalnu crkvu u Dužicama, župa Rasno, Mostarsko-duvanjska biskupija, generalni vikar msgr. Srećko Majić, po nalogu mjesnoga biskupa.

- Biskup - apostolski administrator ovlastio je župnika don Slavka Maslaća da, uoči svetkovine sv. Petra i Pavla, 28. lipnja 2008., blagoslovi kapelicu sv. Ilije Proroka u selu Pećine, župa Trebinja, Trebinjsko-mrkanska biskupija.

- Biskup - apostolski administrator delegirao je stolačkoga župnika i dekana don Rajka Markovića da u subotu, 5. srpnja 2008., blagoslovi kapelicu Kraljice apostola, oltar i zvono na groblju u Popratima, župa Stolac, Trebinjsko-mrkanska biskupija.

Kanonska vizitacija župama

U vrijeme dijeljenja sakramenta sv. potvrde biskup je također obavio kanonsku vizitaciju u nekim župama. Opširniji izvještaji objavljeni su u rubrici KIUM-a na portalu naših biskupija: www.cbismo.hr.

Ovdje navodimo samo imena župa, njihove župnike i datume vizitacije:

- **Jare**, 6. travnja 2008., župnik don Krešimir Pandžić.
- **Posušje**, 19. travnja 2008., župnik fra Milan Lončar.
- **Grljevići**, 1. svibnja 2008., župnik don Tomislav Majić.
- **Prenj**, 3. svibnja 2008., župnik don Anđelko Platinović.

- **Rašeljke**, 14. lipnja 2008., župnik don Mijo Klarić.
- **Gradina**, 15. lipnja 2008., župnik don Đuro Bender.
- **Trebinje**, 21. lipnja 2008., župnik don Ante Luburić.
- **Gradac**, 22. lipnja 2008., župnik don Ante Đerek.

DUHOVNA ZVANJA

Mostar, 18. lipnja 2008.

Prot.: 810/2008.

ŽUPNIM UREDIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Velečasni!

Svjesni goruće potrebe za autentičnim duhovnim zvanjima, svećeničkim i redovničkim, pouzdano se utječemo molitvom Isusovoj riječi da Otac pošalje radnike u svoj vinograd u ovoj našoj hercegovačkoj Crkvi.

Prepušteno je duhovnom zalaganju svakoga pastoralnog djelatnika da u svojoj župi sa svim poštovanjem i odgovornošću pred Bogom i Crkvom pokuša buditi i usmjeravati duhovna zvanja i u sjemeništa i u samostane. Nekada dolaze prava zvanja od onih za koje ne bismo nikada pretpostavili da ih imaju, a tako nerijetko otkazaše oni za koje smo ljudski bili uvjereni da će biti dobri poslenici na njivi Gospodnjoj.

Molimo župnike da moguće kandidate za redovništvo upute na Provincijalate, a za dijecezansko sjemenište ili bogosloviju na Ordinarijat - radi upisa u gimnaziju ili na teologiju - te, po svršetku škole ili početkom sljedećega srpnja, pošalju izvorne isprave koje se traže:

1 - *Osobnu molbu* vlastoručno napisanu i potpisanu, s mjestom i datumom.

2 - *Izvod* iz matice rođenih.

3 - *Krsni list s potvrdom o krizmi* (neka se posve slaže ime i drugi podatci u civilnim i crkvenim ispravama).

4 - Fotokopiju *domovnice* (ako je ima).

5 - *Svjedodžbu* od 7. i 8. razreda osnovne, odnosno od 3. i 4. razreda srednje škole.

6 - *Liječničko uvjerenje* o sposobnosti za učenje, odnosno studiranje.

7 - Dvije *fotografije* maloga formata.

8 - *Preporuku župnika*.

Svima želim Božji blagoslov u zvanju i zahvaljujem na duhovno-pastoralnom radu u ovoj mjesnoj Crkvi.

Srdačan pozdrav

msgr. Srećko Majić
generalni vikar

POMOĆ KATOLIČKOJ CRKVI U KINI

Mostar, 16. svibnja 2008.

Prot.: 694/2008.

ŽUPNIM UREDIMA

MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Mjesni biskup, msgr. Ratko Perić, svojom okružnicom *Župnim uredima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije*, br. 694/2008., od 16. svibnja 2008., pozvao je na solidarnost s Katoličkom Crkvom u Kini. Okružnicu donosimo u cijelosti.

Državni tajnik **Njegove Svetosti**, kardinal **Tarcisio Bertone**, pozvao je dopisom od 30. lipnja 2007. sve Biskupske konferencije svijeta da pomognu molitveno i materijalno KATOLIČKU CRKVI U KINI.

Odluka je Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, na zasjedanju u Sarajevu prošle jeseni, da se organizira kolekta u nedjelju nakon 24. svibnja 2008., blagdan Gospe Pomoćnice kršćana, zaštitnice Kine.

Stoga ovim molim sve župnike u našim hercegovačkim biskupijama da sve milostinje i drugi prilozima, skupljeni pod sv. Misama u matici i u filijalama, u nedjelju, 25. svibnja ove godine, budu namijenjeni za Katoličku Crkvu u Kini.

Pokažimo se velikodušnima, osobito sada kada gledamo tešku elementarnu nepogodu potresa koji je ovih dana zahvatio velik dio Kine, a posljedice se broje u milijunima onih koji su ostali bez krova i stotinama tisuća koji su nestali ili poginuli.

Neka Blažena Djevica Marija, Pomoćnica kršćana, pomogne kineskim katolicima svojim moćnim zagovorom kod Presvetoga Trojstva.

Skupljena sredstva neka se dostave ovom Ordinarijatu zajedno s polugodišnjim izvještajem početkom mjeseca srpnja, s posebnom naznakom za Kinu. A Ordinarijat će proslijediti na Apostolsku nuncijaturu u Sarajevo.

Svima iskreno unaprijed zahvaljujem i sve srdačno pozdravljam

Ratko Perić, biskup

KIUMOVE VIJESTI

CESTA M6 NA ŠTETU KATEDRALE

U javnoj raspravi o projektu rekonstrukcije magistralne ceste M6 u ulici nadbiskupa Čule b.b. u Mostaru, održanoj 24. travnja 2008. u Hrvatskom domu herceg Stjepana Kosače, sudjelovao je delegat Biskupskog ordinarijata, msgr. Luka Pavlović, župnik katedrale Marije Majke Crkve. Udjela su uzeli i zainteresirani s područja koje dotiče spomenuta cesta u dužini 800 metara, gradonačelnik, urbanistički djelatnici, odgovorni za ceste i predstavnici poduzeća Integra koje je izradilo idejni projekt.

Donosimo intervent župnika don Luke, koji je govorio ne samo u ime biskupovo, nego se javio i kao glas 15-ak tisuća vjernika koji gravitiraju katedrali:

“Temeljno je pitanje zašto služi Katedrala, majka svih crkava u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji? To je sakralni prostor u kojem se održava služba Božja! Da bi se dostojno slavila sv. Misa, dijelili ostali svete sakramenti, u tom prostoru treba vladati mir, red, sabranost i pobožnost. Može li to biti kod ovakve projektirane ceste s četiri trake pokaj katedrale? Nedjeljom na sv. Misu dođe više tisuća vjernika. Kako oni mogu sigurno doći i otići iz katedrale preko takve ceste?

Drugo pitanje? Zašto služi cesta? Cesta služi vozilima. Vi ste našli rješenje za auta, a ne za ljude. Ljude ste zanemarili, oštetili. Ne želim raspravljati o tome kako nam oduzimate parking prostor ispred Župnog ureda, po prilici 30-ak mjesta. Niti o tome kako će Biskup i

drugi svećenici iz Svećeničkog doma i Biskupije prelaziti u Katedralu, nego želim samo reći da smo mi tom prometnicom egzistencijalno ugroženi. Nama ondje nema više mjesta za pastoralni rad za koji su napravljeni sakralni objekti. Zato tražimo da se cesta M6 posve premjesti ili da se premjesti katedrala.

Treće, imate alternativu: povucite tu cestu kroz tunel ispod Biskupove glavice ili ukopajte ovu cestu u zemlju, a odozgor ostavite šetnicu da ljudi imaju kuda prohodati i odahnuti. Suprotstavljamo se sadašnjem idejnom planu i predlažemo izneseno rješenje.”

Na kraju rasprave jedan je član Integre replicirao don Luki da vjernici u Katedrali “nisu egzistencijalno ugroženi. Kako sada obavljate službu Božju?” Na to je biskupski delegat i župnik odgovorio da on kao župnik najbolje zna koliko su vjernici ugroženi: “Mi smo primili tu lokaciju katedrale jer nismo mogli dobiti mjesto kod ‘Stare pivovare’ u Centru II. A čekali smo 25 godina na ovo rješenje koje sada imamo. Smanjena nam je visina katedrale za 14 metara. Ukopana je građevina u zemlju da se ne vidi. Zabranjeno je podizanje tornjeva. Križevi se nisu smjeli vidjeti.”

Don Luka je otišao s javne rasprave uvjeren da će se naći razumno rješenje koje ne će ići na štetu ni sadašnje katedrale ni brojnih tisuća vjernika i da će nova cesta biti tako projektirana da će korisna provodnica prometati u gradu, a ne na štetu tolikih građana - vjernika.

SPOMEN PLOČA BISKUPU DON MARKU PERIĆU

U okviru svećeničkih duhovnih vježbi u Bijelom Polju, u utorak 8. srpnja 2008., na inicijativu bjelopoljskoga župnika don Josipa Galića, župljani su u župnoj crkvi Srca Isusova postavili kamenu ploču na spomen svoga župljanina, blagopokojnoga don Marka Perića, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije, biskupijskoga tajnika i konzultora, a od 1981. do 1983. kotorskoga biskupa. Pod homilijom u punoj crkvi vjernika biskup je Ratko govorio o trima službama, biskupskim i svećeničkim: o službi propovijedanja, posvećivanja i upravljanja, pokazujući kako se sve to odražavalo u don Markovu životu i svećeničkom i biskupskom.

Ispod don Markove biste, koju je izradila Đurđa Gudlin-Zanoški, nalazi se na ploči tekst s bitnim životnim podacima:

OVOJ JE ŽUPI ROĐEN 14. X. 1926.

I KRŠTEN 18. X. 1926.

MSGR. DR. M A R K O P E R I Ć

SVEĆENIK BISKUPIJE MOSTARSKE, 1952.

TAJNIK BISKUPIJE 1958.-1981.

GENERALNI PRO-VIKAR 1971.-1981.

BISKUP KOTORSKI 1981.-1983.

PREMINUO U RIMU 5. VI. 1983.

POKOPAN U MOSTARSKOJ KATEDRALI

O 25. OBLJETNICI SMRTI SPOMEN MU PODIŽE

ŽUPA PRESVETOGA SRCA ISUSOVA

POTOCI - BIJELO POLJE HERCEGOVINA.

Blagoslivljajući ploču Biskup je zaželio da pogled na nju potakne vjernike na molitvu za pokoj don Markove duše, a osobito da predobri Bog pogleda na svećeničku žrtvu don Markovu i dadne novih duhovnih zvanja i župi Potocima i cijeloj Hercegovini, pozivajući mlade žeteoce i žetelice u žetvu svoju. Iz župe Potoci - Bijelo Polje još su dva svećenika, don Marko Zovko (1895.-1970.) i don Jozo Zovko (1904.-1989.), don Markovi ujaci.

Don Marko je kao biskupov tajnik napisao i pretpikao tisuće stranica na Biskupskom ordinarijatu u Mostaru. Kroz 20 godina uređivao je *Službeni vjesnik Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije*. O njegovu svećeničkom liku i djelu izišao je zbornik radova: *Veličina evanđeoske malenosti*, Mostar, 1997. A posthumno mu je objavljena doktorska radnja: *Radničko pitanje u katoličkoj sociologiji*, Mostar, 1997. I životno djelo *Hercegovačka afera*, Mostar, 2002.

ORDINARIJAT - PROVINCIJALAT

ŠKOLSKE SESTRE FRANJEVKE KRISTA KRALJA
PROVINCIIJA SVETE OBITELJI
BiH - 88000 Mostar, Zagrebačka 9

Tel. +387/36/333-170; faks: 312-905; e-mail: ssf@tel.net.ba; web stranica: www.ssfc.org/mostar

Br.99/2008.

Mostar, 12. lipnja 2008.

Mons. dr. Ratko Perić
Biskupski ordinarijat
Ulica biskupa Čule bb
88000 Mostar

Predmet: Zatvaranje podružnice – Biskupski ordinarijat i Svećenički dom

Preuzvišeni oče Biskupe!

Obraćam Vam se pismeno nakon našega susreta u Biskupskom ordinarijatu, dana 11. lipnja o. g., u nazočnosti don Ivana Štironje, biskupijskog vikara za pastoral i s. Zdravke Grgić, provincijske zamjenice. U razgovoru smo iznijeli svoje stavove glede problematike rada sestara u Svećeničkom domu te naš stav da povučemo sestre iz Svećeničkog doma, a ostavimo sestre u Biskupskom ordinarijatu. Iz poštovanja prema Vama i zbog svega dobra što nam činite, bile smo spremne zadržati sestre u Biskupiji. Vi ste kazali da je to jedna redovnička zajednica i da je bilo dobro što smo ove dvije zajednice ujedinili zbog njihovog međusobnog potpomaganja i zajedništva. Vaš stav je stoga bio da ukoliko povlačimo sestre iz Svećeničkog doma da ih onda povučemo i iz Biskupskog ordinarijata jer su sestre u Svećeničkom domu potrebnije.

Specifičnost posla u Svećeničkom domu kao i visoka životna dob i zdravstveno stanje sestara uvjetovalo je česte promjene i taj se problem protezao već nekoliko godina. Svjesne važnosti apostolskog djelovanja sestara njegujući bolesne svećenike, ali i iz poštovanja prema Vama i Biskupskom ordinarijatu, svake smo godine kušale zamjenom sestara sačuvati ovu podružnicu. Pa kada bi se posao i dobro obavljao, često bi to bilo na uštrb zajedničkog i molitvenog života, što je temelj i prvotno poslanje svake redovničke zajednice. A zadaća nam je pratiti i poticati duhovni rast svake pojedine sestre.

Provincijsko vijeće je zadnjih mjeseci na nekoliko svojih sjednica analiziralo problematiku i pokušavalo pronaći rješenje, ali smo uvijek dolazile "pred zid" suočavajući se sa starosnom dobi i medicinskim dijagnozama sestara. Zbog svega gore navedenoga ove godine nismo mogle pronaći sestre koje bi mogle preuzeti njegu bolesnih svećenika i druge poslove u Svećeničkom domu.

Ovu odluku činimo sa žaljenjem. Razumijemo i Vaše razloge i potrebe, ali nažalost ne možemo odgovoriti na njih. I vjerujte nam da smo svake godine smanjivale broj sestara na pojedinim podružnicama, tako da bi posao preuzimale civilne osobe. Stoga Vas molimo za razumijevanje.

Ovim dopisom obavješćujemo Vas o **povlačenju sestara iz Biskupskog ordinarijata i Svećeničkog doma od 1. rujna 2008.** a samim tim i o prekidu *Ugovora o stanovanju i radu Školskih sestara franjevnika u Biskupskom ordinarijatu i Svećeničkom domu u Mostaru* koji je zaključen i potpisan u Mostaru 1. siječnja 2005. Prema čl. 11 Ugovora "otkazivanje Ugovora najavljuje se u pisanu obliku najmanje tri mjeseca unaprijed". Vi ste izrazili spremnost da to može biti i dva mjeseca unaprijed na čemu Vam iskreno zahvaljujemo.

Vjerujemo da ova odluka neće zasjeniti Vašu pastirsku brižnost prema našoj Zajednici koju smo do sada toliko puta mogle osjetiti. Zahvalne smo Vam za dosadašnju suradnju s našim sestrama u Biskupiji i Svećeničkom domu kao i za sve što ste činili i činite za nas kao naš mjesni biskup. Želimo Vam Božji blagoslov i pomoć u pronalasku novog rješenja za Biskupiju i Svećenički dom.

S poštovanjem, u ime Provincijskoga vijeća

S. M. Jelenka Puljić
S. M. Jelenka Puljić,
provincijska predstojnica

BISKUPOV ODGOVOR

Mostar, 18. lipnja 2008.
Prot.: 814/2008.

Poštovana sestro provincijalko!

Primio sam Vaš dopis, br. 99/2008., od 12. ovoga mjeseca, koji ste uputili nakon našega razgovora 11. istoga mjeseca ovdje na Ordinarijatu. Iznijeli ste razloge zbog kojih ste naumili zatvoriti podružnicu - Biskupski ordinarijat i Svećenički dom u Mostaru.

Na poziv blagopokojnoga biskupa Čule, sestre franjevnice u biskupskoj kući djeluju od 1942. godine, uz

neke prekide pedesetih godina kada je u biskupiji radila sestra Katarina, milosrdnica, te od 1984. godine otkada rade i u Svećeničkom domu, najprije u Bijelom Polju do rata, a onda opet s prekidom zbog ratno-porodne situacije od 1992. do 1996. kada su svećenici otišli na razne strane prema svojim mogućnostima. S potpunim smještajem doma u Dubrovniku od 1996. i ovdje u Mostaru od 2003. godine i sestre su se ponovno našle u službi umirovljenih svećenika. Nakon obnove biskupijske zgrade 1997. godine, sestre su opet počele djelovati u ovoj kući.

Od 2003. godine odlučili ste, s obavještenjem ovog Ordinarijata, te dvije kuće smatrati jednom redovničkom zajednicom postavljajući samo jednu poglavaricu za cijelu zajednicu. Time ste nas uvjerili da želite

Poštovana sestra
JELENKA PULJIĆ
Provincijska predstojnica
Školskih sestara franjevnika
M o s t a r

dugoročno držati sestre kao jednu kompaktnu zajednicu. Pozdravili smo u svemu Vašu odluku i poštovali Vašu redovničku disciplinu.

U posljednjem smo razgovoru iznijeli svoje mišljenje i želje da Vaše sestre i dalje budu u službi ovih kuća i ukućana, uz uvjet uzajamna razumijevanja. I u pismu ste iznijeli svoje višegodišnje traženje rješenja, ali nije se moglo naći. Vi ste u razgovoru bili voljni ostaviti sestre na Ordinarijatu, a povući sestre iz Svećeničkoga doma. A naša je glavna preokupacija i molba bila da sestre ostanu u Domu jer su potrebnije kod bolesnih i nemoćnih umirovljenih svećenika negoli ovdje na Ordinarijatu.

S iskrenim žaljenjem primam na znanje Vašu odluku o zatvaranju ove sestrarske zajednice. I tu želimo poštovati odluku Vaše Uprave koja je odgovorna za sestre u Provinciji i pozna svoje mogućnosti i nemoćnosti, zdravstveno i dobno stanje sestara.

Želim iskreno zahvaliti svim redovnicama koje su od početka bile - pokojnima Bog dao vječni mir! - i koje su sada u službi i u biskupiji i u svećeničkom domu, posebno Upravi Provincije koja je stavljala sestre na raspolaganje za ove službe. Drago mi je da ne samo nisam nikada čuo nikakvih glasina izvan ovih zidina, nego da su sestre činile što su mogle činiti za dobro onih kojima su služile.

Molim Boga da redovničku karizmu potiče, a križu oskudice zvanja, osobito redovnica, riješi po svojoj svetoj volji obogaćujući zvanjima i opću i ovu mjesnu Crkvu.

Nadam se u Gospodinu da ćete ove sestre moći rasporediti na nova mjesta, kao što i predlažete, od 1. rujna ove godine, a mi ćemo se prepustiti providnoj milosti Božjoj.

Pozdravljam Vas sa svim poštovanjem

Ratko Perić, biskup

OBAVIJEST BISKUPSKOG ORDINARIJATA

Mostar, 30. kolovoza 2008.

Prot.: 1199/2008.

Radno vrijeme Kancelarije Ordinarijata za primanje stranaka radnim danima određeno je da ubuduće bude: od ponedjeljka do petka od 9 do 12 sati.

Molimo stranke da se pridržavaju naznačenih dana i termina.

Obrazloženje zahtjeva. Molimo župnike ili njihove zamjenike, koji nastupaju u župnikovo ime, da u popratnom pismu obrazlože svoje mišljenje o *casusu* radi kojega stranku upućuju na Ordinarijat. Ovo pogotovo vrijedi za ozakonjenje dokumenata koje nezakonito izdaju svećenici koji su okupirali pojedine župe

a otpušteni su iz Franjevačkoga reda i suspendirani ne samo od župničke nego i od svake druge svećeničke službe, kako je to potvrdila Sveta Stolica za svakoga pojedinog otpuštenika.

Pravovremena dostava. Jednako tako molimo župnike da svoj predmet za traženo rješenje, odobrenje ili ozakonjenje dostavljaju na Ordinarijat pravovremeno, u razumnu roku.

S poštovanjem sve pozdravlja

msgr. Srećko Majić
generalni vikar

PASTORALNI DAN U EMAUSU - BIJELO POLJE

**Razmišljanje nad knjigom "Isus iz Nazareta"
Josepha Ratzingera, pape Benedikta XVI.**

Teološki institut u Mostaru došao je na ideju - a Ordinarijat rado prihvatio - da trojica domaćih biskupa Ratzingerovu knjigu Isus iz Nazareta predstave katehetama vjere na Pastoralnom danu, određujući svakomu predstavljaju po jedan bitan vid Isusova lika i djela: Isus kao sakrament Očev - mjesni biskup, Crkva kao sakrament Isusov - msgr. dr. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski i Isusovi sakramenti u Crkvi - msgr. dr. Želimir Puljić, biskup dubrovački. Ne toliko da prezentiraju koliko da pozovu na studij ove vječne teme. Donosimo ih kako su i održana.

ISUS KRIST KAO SAKRAMENT OCA NEBESKOGA

Ratko Perić, biskup

Da je kojim providnosnim određenjem Joseph Ratzinger, Papa slavnovladajući, živio u Isusovo doba i po pozivu bio Isusov učenik - recimo prvi Petar, kao što je danas 265. "Petar" - ili da je bio učenik Isusovih učenika, pa da mu je po nadahnuću Duha Svetoga kao obdarenu umniku dodijeljena evanđeoska zadaća da za buduće naraštaje opiše spasiteljski život Gospodina Isusa, on bi se, vjerojatno, opredijelio najprije prikazati Kristovo djelovanje od Krštenja do Preobraženja, od Jordana do Tabora. Barem je tako sada, kao Isusov namjesnik i Petrov nasljednik, započeo svoju knjigu "Isus iz Nazareta". Edicija se prošle godine pojavila na njemačkom izvorniku *Jesus von Nazaret*, potom i na brojnim drugim jezicima. Na hrvatski je knjigu preveo fra Ivan Ivanda, hercegovački franjevac, a izdao Verbum u Splitu. Autor Joseph Ratzinger, papa Benedikt XVI., potpisao se i jednim i drugim imenom. Drugi bi dio, prema najavi (str. 17), obuhvaćao Isusovo Djetinjstvo i Pashalno otajstvo.

U ovom se prvom svesku obrađuje deset podnaslova: *Isusovo krštenje, Isusove kušnje, Evanđelje o Kralevstvu Božjemu, Propovijed na Gori, Gospodnja moli-*

tva, Učenici, Poruka prisposloba, Velike ivanovske slike, Dvije važne prekretnice na Isusovu putu: Petrova ispovijed i Preobraženje, Isusove tvrdnje o samome sebi.

Ako ikomu pripada tako uzvišena i časna zadaća da govori i piše o Isusu Kristu - i po zvanju i po poslanju - to je Isusovu namjesniku na zemlji, Papi. Ali papa Ratzinger objavljuje knjigu o Isusu iz Nazareta ne očekujući da se ona prihvati kao infalibilna nauka pape Benedikta XVI., nego je ponizno i velikodušno nudi dobrohotnu čitateljstvu kao dugogodišnji biblijsko-teološki plod svojega uma i srca, studija i ljubavi prema Gospodinu Isusu.

Kao što sv. Luka evanđelist, koji pred sobom ima-
daše mnoge uzore koji "poduzeše sastaviti izvješće" o Kristu, nijednim prikazom zadovoljan nije bio, nego se sam dao na proučavanje svega onoga "kako nam to predadoše oni koji od početka bijahu očevici i sluge Riječi" te je osobno sve "pomno ispitao" i "sve po redu" napisao (*Lk* 1, 2-3), tako isto i tražitelj istine Ratzinger - on se i po svome mottu uvrstio među "cooperatores veritatis" (*3 Iv* 8), imajući pred sobom stotine knjiga koje nose naslov upravo "Isus iz Nazareta",¹ dao se na proučavanje i pisanje knjige o Isusu Nazarećaninu.

¹ Zavirio sam u Google i ukucao na nekoliko jezika samo riječi: "Jesus von Nazaret" (61.900), "Gesù di Nazaret" (119.000), "Jesus de Nazaret" (296.000), "Jesus of Nazareth" (1.510.000). Pa i na hrvatskom "Isus iz Nazareta" ima 16.300 mjesta.

Ili kao što sv. Pavao, propovjednik na atenskom areopagu, koji u koroni filozofa ovoga svijeta nudi odgovor onima koji "traže Boga, ne bi li ga kako napijali i našli" (Dj 17, 27), tako i Joseph Ratzinger, katolik, kršćanin, teolog, pisac, učitelj, Papa, stavlja svoju dugo pripremanu "propovijed" o Isusu Kristu na moderni areopag filozofima, teolozima, egzegetama, kršćanima, svima. Ne samo da se ne boji dijaloga sa svima rečenima, pa prema tomu ni toga da ga bilo tko utemeljeno kritizira, nego on to spremno i otvoreno očekuje. *Od koga god istina došla, od Duha je Svetoga*, rekao bi sv. Toma Akvinski.² Ratzinger sabire plodove najvećih modernih kršćanskih egzegeta, katoličkih, protestantskih, pravoslavnih, pa i židovskih: služi se njihovim rezultatima, citira ih na stranicama i donosi ih u literaturi, upozorava na nedostatke, kritički bira ono što on smatra da odgovara Bibliji i stvarnosti.

Teolog Ratzinger - papa Benedikt XVI. objavio je svoj osobni istražiteljski elaborat o Isusu iz Nazareta da bolje pronikne tajanstveni lik Isusov, koji je, doduše, bio i ostao misterij i onda kad je Isus učenicima postavljao upit: Što ljudi misle tko je on? Kao i danas, nakon dvije tisuće godina teologije, egzegeze i dogmatike, i na Istoku i na Zapadu. To ni nas danas ne oslobađa od obveze da *cum studio* ne proničemo taj tajanstveni pojam i lik Gospodina Isusa, usklađujući svoj razum s kršćanskom vjerom, definiranom na pojednim koncilima, i potpomažući svoje teološko razumijevanje vjerom kao Božjim darom. Razmišljamo o temi Isusova božanstva da dogmatsku istinu bolje promozgamo i još više zavolimo.

Najdublji misterij kršćanske vjere: Kristovo utjelovljenje - *et incarnatus est* - po kojem je Druga božanska osoba Presvetoga Trojstva postala osobno čovjekom, da bi se čovjek pobožanstvenio, zadržavajući savršeno božanstvo i uzimajući savršeno čovječstvo, jest temelj susreta između čovjeka i Boga uopće. Zemaljski Isus u svojim riječima i činima stalno je nudio božansku milost spasa i tražio odgovor ljudi, ali isključivo po vjeri: Marta, vjeruješ li ovo? Toma, blago onima koji ne vidješe a vjeruju! Svaki Kristov čin jest vanjski znak ili dar, tj. sakrament ili tajna njegove unutarnje milosti. Stoga se sakrament može definirati kao dar spasenja u povijesnoj zbiljnosti. Klasično rečeno: Vidljivi znak nevidljive milosti. Budući da je Krist savršeni Bog i savršeni čovjek, Bogočovjek, Isusovi su ljudski čini "znak i uzrok milosti", bitno združeni i međusobno ovisni. To znači: uzrokuju ili proizvode što naznačuju.

Krist kao Bogočovjek jedini je kadar u **silaznoj** liniji, od Boga prema ljudima, ostvarivati i pokazivati otajstvo posvećenja ljudi, obasipajući ih božanskim

darovima ljubavi. Isto tako, on je jedini posrednik u **uzlaznoj** liniji, od zemlje k nebu, koji očituje otajstvo ljudske ljubavi u odnosu na Boga, u klanjanju i ispravnu bogoštovlju. Zato svi njegovi čini nose pečat sakramentalnosti.

Ipak, u Kristovu životu, preduskrskom i pouskrskom, razlikujemo više temeljnih faza koje, uzevši ih u cjelini, tvore jedinstven **događaj** utjelovljenoga Boga. To su:

- **Trojstveni božanski zahvat:** Oca i Duha Svetoga s obzirom na **Utjelovljenje** Sina, Druge božanske Osobe.

- **Kristov savršen odgovor Ocu**, u posluhu do **smrti, smrti na križu**. Naš je grijeh ubio Krista. Krist se nije otimao takvu izrazu ljubavi prema Bogu i prema nama, zato je njegova **Smrt sakrament ljubavi** u odnosu na Oca i na čovječanstvo. On je žrtvovao sebe, umjesto nas. Ta je smrt pokušaj sotone da uništi božansko u ovome svijetu. Ali kad je davao bio uvjeren da je izvojštio pobjedu, tada je izgubio bitku. Tj.:

- **Otac je dao odgovor na Sinovu poslušnost** time što ga je **uskrisio** od mrtvih i uzdigao na nebo proslavivši mu ime iznad svih nebesnika, zemnika i podzemnika. Uzašašće jest prijelaz od potpuna poniženja i ispražnjenja do potpuna proslavljenja Krista kao Mesije, Gospodina i Kralja svemira.

- **Pedesetnica** ili manifestacija, čujna i vidljiva, tj. senzacionalna parada Duha Svetoga jest trajno izvršenje koje Bog čini u nama, suzbijajući naš Babilon sa sedam glavnih grijeha, a uspostavljajući naš Jeruzalem sa sedam svojih darova.

Takav nam kontinuiran put Isusov od Utjelovljenja do Pedesetnice predstavlja naša Biblija, teologija, odnosno dogmatika. Ali u stvari nije baš tako, reći će mudraci ovoga svijeta. U stvari se sve problematizira, stavlja u pitanje.

Predstavljajući ovaj prvi vid, Isusa kao pra-sakrament Očev, susrećemo se s najvećom teološkom raspravom od Isusova vremena do danas: Je li Isus "Sin Božji" ili je samo "mladić iz Nazareta", jedan od proroka, makar malo jačega duha i uma? Je li se po njemu Bog samo "pojavi", njime "zaogrnuo", ili on jest "pravi Bog od pravoga Boga"? Ima li pravo Arije koji Isusa smatra stvorenjem, ili sv. Atanazije, odnosno Nicejski koncil (325.), koji Isusa definira pravim Bogom? Je li Isus sličnobitan ili istobitan s Ocem? Je li Isus samo jedan od nas ili u prvom redu Jedan od Trojice?

Govoriti o Isusu kao sakramentu ili znaku, odnosno biblijski rečeno: "Odsjaju Slave" i "Otisku Bića" Očeva na zemlji (Heb 1, 3), ne možemo bez premise ili uvoda u tematiku o Isusu Kristu u povijesnom i te-

² "Omne verum a quocumque dicatur a Spiritu Santo est" I, II, 109, 1 ad 1; Enciklika *Fides et ratio*, 44.

ološkom pogledu. A to je ništa manje nego posljednje dvostoljetno istraživanje, polemiziranje, proučavanje i produbljivanje osobe i djela Isusa Krista. Istraživanje o (izmišljenoj) dihotomiji ili pukotini, tj.

o "historijskom Isusu" i o "Kristu vjere" (str. 5), ili:

o Isusu iz Nazareta kao članu određenoga društva u Palestini, o kojem imamo doista malo podataka - i evanđeoskih, i židovskih, i poganskih - i o Kristu uskrslom iz Jeruzalema kako su ga prikazali njegovi učenici u propovijedima i spisima;

Hajdemo još drastičnije:

o Isusu Židovu i o Kristu Spasitelju svijeta,

o Isusu preduskrslom o kojem, izuzev rijetkih bljeskova gotovo trideset godina nema dostatno materijala za cjelovit životopis, i o Kristu uskrslom kojemu se opisuju posljednji dani smrti i uskrsnuća iz minute u minutu.

O tom Isusu zemaljskom, enigmatiskom, i o tom Kristu nebeskom, kerigmatiskom.

O židovskom rabiju i raspetom Mesiji, Sinu Božjem, kao novosti u svijetu.

Konačno: Je li isti onaj Isus koji je živio u Palestini prije 2.000 godina i onaj koji danas sjedi s desne Očeve?

Jesu li to dva Isusa, dva Krista, odvojena, različita, ili je to jedan te isti Gospodin naš Isus Krist? "Je li, dakle, Krist vjere, a prema tomu i sva vjera Crkve, jedna velika zabluda?" pita se Ratzinger (str. 120). Osvrćući se na historijsku metodu, koja je neizostavna, ali koja nije sveobuhvatna, Ratzinger se oštro obara protiv čudne moderne prakse da se one "pukotine" između "Isusa povijesti" i "Krista vjere" popune bezimenim kršćanskim zajednicama. Malo ću karikirati, ali nije previše: kršćanska je zajednica stavila u usta Luki, a Luka stavio u usta Gospi ili čak u usta Isusu te i te riječi... Ratzinger: "Djelovanje anonimnih zajednica, čiji se nositelji pokušavaju pronaći, zapravo ništa ne objašnjava. Kako to da su nepoznate skupine mogle biti tako stvaralački djelotvorne? Biti tako uvjerljive i nametnuti se tolikom snagom? Nije li i u povijesnome smislu logičnije da ono **veliko** stoji na početku i da je Isusov lik uistinu porušio sve raspoložive kategorije i da ga je moguće razumjeti samo u svjetlu Božje tajne?" (str. 15-16). A činjenica da je Ratzinger 24 godine bio ne samo pročelnik Kongregacije za nauk vjere, nego i predsjednik Papinske biblijske

komisije i predsjednik Međunarodne teološke komisije daje mi više garancije da njemu dadnem povjerenje i u biblijskoj i u teološkoj interpretaciji, negoli bilo kojemu drugom imenu pod kapom nebeskom.

Kada ti čuješ takvu dihotomiju o Osobi, jedincatoj Osobi, božanskoj Osobi Isusa Krista, odmah ćeš pomisliti i reći da je to prvoklasna provokacija koja je došla izvana, od neprijatelja naših, od neprijatelja kršćanstva. To ne može nastati u glavama vjernika, makar bili i teolozi. Kod nas su o toj problematici pisali: Karlič,³ Ivančić,⁴ Tomić,⁵ Popović⁶ i drugi.

Podsjetimo se iz prvoga sata kristologije. Ideja o toj dihotomiji Isusa i Krista pojavila se prije dvjesto godina u vrijeme prosvjetiteljstva i kasnije među protestantskim krugovima kroz cijelo 19. stoljeće. Ideju pripisuju Hermannu Samuelu Reimarusu (1694.-1768.), njemačkomu filozofu, piscu prosvjetiteljstva, deistu. A pojam "historijskoga Isusa" seže u godinu 1778., tj. deset godina nakon Reimarove smrti. Prosvjetiteljstvo i jest stavilo razum u sredinu s načelom: što se uklapa u razumske kategorije, to se akceptira; a što je plod mita, mašte - a u to uključuju i vjeru - to se ignorira. A kako je malo povijesnih podataka o Isusu, onda mu se niječe i autentičnost, kao i autentičnost svetih evanđelja. Strašan izazov. Obara ti temelje na kojima počivaš i egzistencijom i službom i vjerom.

Ta se dihotomija u smislu istraživanja obično dijeli u tri perioda:

Prvo istraživanje - *Old Quest* ili *First Quest* - trajalo je puno stoljeće, do 1906. godine. Koji su rezultati? - Oni kažu: Mi znamo za Krista vjere, kako su ga apostoli propovijedali, kako su u nj vjerovali žene, a ne znamo kako je Isus konkretno izgledao, kako se konkretno ponašao, koja su njegova "ipsissima verba" - izvorne riječi. Mi znamo za Krista po Mandinoj priči, priči Marije Mandaljene. Mi ne možemo popuniti prazninu koja postoji između Isusa iz Nazareta i Krista iz Jeruzalema. E to bi se moglo popuniti ubacujući "anonimnu kršćansku zajednicu". A onda slijedi jedan period - od 1921. do 1953. - koji se naziva *No quest* - bez istraživanja, a zapravo tu su objavljeni brojni životopisi Isusovi. Odgovor katoličkih pisaca i teologa: Giovanni Papini,⁷ Karl Adam,⁸ Romano Guardini,⁹

³ I. KARLIĆ, "Povijesni Isus u protestantskoj teologiji", u: *Obnovljeni život*, 5/1996., str. 543-558; ISTI, "Povijesni Isus u katoličkoj teologiji", u: *Obnovljeni život*, 5/1997., str. 431-447.

⁴ T. IVANČIĆ, *Isus iz Nazareta - povijesna osoba*, Zagreb, 1997.

⁵ C. TOMIĆ u intervjuu u *Veritasu*, 2/2002.

⁶ A. POPOVIĆ u intervjuu u *Glasu Koncila*, 52/2004.

⁷ G. PAPINI, *Storia di Cristo*, 1921. Prošle 2007. godine posljednje izdanje. Hrvatski prijevod "Kristova povijest", Senj, 1936., preveo F. Binički.

⁸ K. ADAM, *Jesus Christus*, Augsburg, 1933.

⁹ R. GUARDINI, *Der Herr. Betrachtungen über die Person und das Leben Jesu Christi*, Basel, 1937.; Isti, *Das Wesen des Christentums*, 1938. - Hrvatski prijevod: *Bit kršćanstva*, Zagreb, 2005.

Henri Daniel-Rops¹⁰ i drugi, koje Papa citira u *Predgovoru* (str. 5).

Druga je faza istraživanja od 1953. do 1985. *New Quest*, proučavanje autentičnosti evanđelja i onda nastavljajanje, produženje kontinuitet između Isusa povijsnoga i Krista propovijedanoga.

Treća je faza od 1985. do danas. *Third Quest*. Kontinuitet.

Ali pravo govoreći to se istraživanje misterija Isusa Krista ukazuje gotovo kao neki stalan "Sizifov posao". Započnemo misao iz Nazareta, prenosimo je u Betlehem, Egipat, Jeruzalem, pa onda kružimo Galilejom, Samarijom i Judejom do Kalvarije i Uskrsnuća i Uzašašća... pa opet iznova. Budući da se ni povijesna pojava - *factum historicum* - osoba i djelovanje Isusa Krista ne može nikada posve dokučiti i proučiti, tako svaka generacija ili barem stoljeće počinje iznova proučavanje i odgonetavanje Isusovih radosnih, žalosnih i slavnih otajstava. I nikada ga ne možemo do kraja razumjeti i obuhvatiti. To je doživljavala Crkva u prvim stoljećima u sučeljenju s Cerintom, Celzom, Arijem i drugima. Ne doživljavamo li i mi danas kako se svako toliko pojavi neki senzacionalni članak ili brošura: kako je Isus bio član esenske skupine, kako je to zapravo neki "budist" iz Indije, kako je "Da Vincijev kod" otkrio Isusovu sudbinu u ljubavnici Magdaleni. I slične blasfemne besmislice.

Mnogi su utemeljitelji religija prošli svijetom. I prije Isusa i nakon Isusa. Ali nijedan nije toliko radikalno zahtjevan, pa zato i radikalno kontroverzan, koji svoje sljedbenike veže uza svoju osobu i svoje djelo spasenja kao Isus. Ratzinger je u knjizi podosta prostora posvetio jednomu vjernom židovu i rabinu, američkom znanstveniku Jacobu Neusneru, i njegovu imaginarnom dijalogu s Govorom na gori, odnosno s Govornikom na gori, koji je inače Neusneru simpatičan. Nakon čitava dana slušanja Govora na gori autor se Neusner povlači u neko omanje mjesto i razgovara s mjesnim rabinom koji navodi kako se u židovstvu tijekom vremena zakoni i zapovijedi - njih je 613 dano Mojsiju - sažimaju i svode na Davidovih 11, na Izaijinih 6, na dvije, dok ne dođu na Habakukovu jednu: "Pravednik će živjeti od svoje vjere" (2, 4).

Seoski rabin: "I ovo je imao reći Isus Učeni?"

Neusner: "Ne točno, nego otprilike."

Rabin: "Što je ispustio?"

Neusner: "Ništa."

Rabin: "Što je dodao?"

Neusner: "Sama sebe" (str. 118). Isus je dodao sama sebe, svoju Osobu, svoje Božanstvo. I tu, u toj točki, u

toj Osobi Isusovoj, Božanskoj, ortodoksni židov Neusner odustaje od Isusa. Tu zapravo sve židovstvo odustaje od Isusa. Tu sav islam odustaje od Isusa, da spomenemo samo te dvije abrahamovske religije. A tu, u toj Isusovoj osobi, Božanskoj osobi, sve kršćanstvo od dvije milijarde vjernika i od dva milenija egzistencije ne odustaje, nego pristaje uz Isusa.

Što ljudi kažu tko sam ja? A što vi osobno kažete tko sam ja? Dva pitanja na koja moramo odgovoriti pojedinačno kao osobe i zajednički kao narod, Božji narod. Svuda i svagda, od Cezareje Filipove do Sudašnjega dana. Zašto je to tako?

Zagonetnost Evanđelja. Kada ti gledaš sveta evanđelja, ona doista ne opisuju život Isusov, kako bi odgovaralo našoj ljudskoj radoznalosti - to ćeš naći u apokrifima iz drugoga, trećega, četvrtoga stoljeća - ni suhoparnoj znanstvenoj akribiji i iluminističkim postulatima, nego svi se evanđelisti maksimalno propinju na prste da bar malo otkriju misterij Isusa Krista.

Tako **sv. Marko** počinje svoje evanđelje s Isusovim javnim životom. Ništa ga ne interesira 30 Isusovih godina provedenih u Nazaretu. Čak ni misterij utjelovljenja. A kad je došla muka, smrt i uskrsnuće, evanđelist prati situaciju iz dana u dan. Senzacija prvoga reda.

Sv. Luku, koji dolazi kasnije, baš to interesira, ta prošlost. I ide intervjuirati očevidce i sluge Riječi, sve smješta u povijesni kontekst prefekta Kvirinija, cara Augusta i cara Tiberija. Mnogi su pokušali, idem i ja, osobno, *Forschung, ricerca, Quest*. Sve pod vodstvom Duha Svetoga.

Sv. Matej ide još dublje do Abrahama, oca židovske povijesti i naroda.

A **sv. Ivan** ide u visine, u Isusovu preegzistenciju: U početku bijaše Riječ...

Dobro, i unatoč svemu tomu, mi nemamo evanđeoskog Isusova životopisa. Imamo neku vrstu konkordancije, čak i na hrvatskom jeziku, od prije 46 godina.¹¹

Nije li možda kud i kamo više sama Isusova pojava i osoba tako neodoljivo provokativna, bez obzira na "historijske metode"? Šimun na hramskome pragu uze Maloga u drhtave ruke i progovori gospođi Mariji potresnim glasom: "Ovaj je, evo, postavljen na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i znak osporavan - a i tebi će samoj mač probosti dušu - da se razotkriju namisli mnogih srdaca" (Lk 2, 34-35). Od početka je Isus znak osporavan - *signum, cui contradicetur - semeion antilegomenon*.

Zvuče doista posve aktualne riječi koje je Isus uputio svojim slušateljima: "I blago onom tko se ne sabla-

¹⁰ H. DANIEL-ROPS, *Jésus en son temps*, Paris, 1945.

¹¹ B. DUDA, *Evanđelje. Život i nauka Isusa Krista Spasitelja svijeta - riječima četvorice evanđelista*, Zagreb, 1962.

zni nada mnom" (Mt 11, 6). To vas sablažnjava? Izvolite napustiti. Ja ne napuštam Očeva plana! To je ključ.

Nisu li već sami apostoli u svojim propovijedima savršeno povezivali Isusa propovjednika i Krista propovjedanoga; Isusa iz Nazareta ili Betlehema, i Krista mučenoga i uskrsloga iz Jeruzalema?

Prva Ivanova kaže: "Što bijaše od početka, što smo čuli, što smo vidjeli očima svojim, što razmotrismo i ruke naše opipaše o riječi, Životu - da, Život se očitova, i vidjeli smo i svjedočimo, i navješćujemo vama život vječni, koji bijaše kod Oca i očitova se nama - što smo vidjeli i čuli, navješćujemo i vama, da i vi imate zajedništvo s nama. A naše je zajedništvo s Ocem i sa Sinom njegovim Isusom Kristom. I to vam pišemo da radost naša bude potpuna" (1 Iv 1, 1-4). Nije to majestetično "mi" sv. Ivana, nego to "mi" jest kolektivo sjećanje cijele zajednice, Crkve, iz koje Ivan govori, veli učitelj Ratzinger (str. 241). I kakva identifikacija između Isusa doživljenoga i Krista naviještenoga! Sina Očeva. Kakav odgovor svim doketama, svim budućim arijancima, svim dihotomcima koji razdvajaju Isusa od Krista!

Vratimo se nekim poglavljima gdje papa Ratzinger govori o Isusu iz Nazareta.

U Uvodu naslovljenu "Prvi pogled na Isusovu tajnu" (str. 19-25) autor počinje pomalo, uvijek na biblijski način, skidati zastor s Isusova lica i lika. Najprije upozorava na jedan tekst u knjizi *Ponovljenoga zakona* o budućem Proroku, različitu od bilo kojega drugog proroka: Svaka religija nastoji odgovoriti na čovjekovo pitanje "odakle". Ali ona želi dati i odgovor na pitanje "kamo", u kakvu budućnost ide? Ne daje to na vračarski način, nego ponizno koliko je Bog dao objaviti. Tako se Mojsije obraća izraelskoj zajednici i veli: "Proroka kao što sam ja, iz tvoje sredine, od tvoje braće, podignut će ti Jahve, Bog tvoj: njega slušajte! Staviti ću svoje riječi u njegova usta, da im kaže sve što mu zapovjedim. A ne bude li tko poslušao mojih riječi što ih prorok bude govorio u moje ime, taj će odgovarati preda mnom" (Pnz 18, 15.18-19). Ovaj nagoviješteni Prorok jest novi Mojsije, Mesija, Krist, Pomazanik.

Papa još više pojačava svoje dokaze iz Biblije i uzima iz knjige *Izlaska* molbu Mojsijevu Bogu: "Pokaži mi svoju slavu" (Izl 33, 18). Molbu mu Bog ne uslišava i kaže: "Moga lica ne možeš vidjeti" (33, 20). U tome kontekstu - veli Ratzinger - treba čitati ono što je u Novome Zavjetu napisano za novoga Proroka: "Boga nitko nikada ne vidje: Jedinorođenac - Bog - koji je u krilu Očevu, on ga obznani" (Iv 1, 18). On je jedini kadar govoriti s Bogom, Ocem, "licem u lice", bez posredništva i bez vela. Isti Isus i naviješteni i obznanjeni! Jedinorođenac Očev! Tu je ključ Isusove tajne.

U poglavlju o Isusovu Krštenju (str. 27-41) papa Ratzinger iznosi nekoliko svetopisamskih, teoloških i

liturgijskih misli kojima pokazuje lice Isusovo. Evanđelisti vide "Isusa iz Nazareta" (Mk 1, 9) kao galilejskoga hodočasnika na Ivanovo krštenje na Jordanu. Dok Ivana Krstitelja sv. Luka prikazuje kako nastupa na biblijsku scenu "u dane Heroda, kralja judejskoga" (1, 5) - lokalno, Isusa opisuje u širem, globalnom kontekstu Rimskoga imperija: u dane cara Augusta (2, 1), za vladanja cara Tiberija (3, 1). Ivanovo je krštenje primalo narodno ispovijedanje i davalo oprostjenje grijeha. Isus "pristupa sivu mnoštvu grješnika" (str. 34), a da nema na sebi nikakva grješuljka. On se solidarizira s grješnicima, dapače, on će kao "Jaganjac Božji" preuzeti na sebe "grijehe svijeta" (Iv 1, 29). Jaganjac shvaćen kao trpeći Božji Sluga kojega vode kao "janje na klanje" i kao pashalno janje koje simbolizira "oslobođenje iz egipatske smrtne tiranije i otvaranje puta u izlazak, u hod prema slobodi obećanja" (str. 38). On će to učiniti na simboličan način uranjanjem u Jordan i izranjanjem iz Jordana, odnosno uranjanjem u smrt na križu i u grob te izranjanjem iz groba u uskrsnuće. Kao što je došao na krštenje da ispuni svu "pravednost" (Mt 3, 15), tako je nakon smrti i pokopa uskrisen radi našeg "opravdanja" (Rim 4, 25). Identičan Isus kršteni i uskrsli, i od Crkve propovijedani.

Pod jednim poglavljem **Dviju prekretnica** Ratzinger donosi dvije značajne činjenice: Petrovu ispovijed vjere i Isusovo Preobraženje.

Petrova ispovijed vjere: Isus je s učenicima u Cezareji Filipovoj. Postavlja im dva pitanja: Što ljudi govore da je on? Jedni kažu da je Ivan Krstitelj, drugi da je Izaija, treći da je Jeremija. Itd. Drugo pitanje: A vi što kažete tko sam ja? Petar je najbrži i najjasniji, ali u četiri verzije evanđeoske:

Ti si Pomazanik - Krist (Mk 8, 29).

Ti si Krist - Pomazanik Božji (Lk 9, 20).

Ti si Krist - Pomazanik, Sin Boga živoga (Mt, 16, 16).

Ti si Svetac Božji (Iv 6, 69). U Marka je najjednostavnije, u Luke pojačano pojmom Božji, u Mateja ne samo Mesija nego i Sin Božji, a u Ivana - doduše izvan Cezareje - Svetac Božji. Vidiš i sam koliko se Isusov lik izdiže iznad "jednoga od proroka", ne samo pojmom Božji, nego osobito Sin Boga živoga.

Pa ipak čini se da Petar nije puno razumio što je rekao, posebno nije mogao nikako povezati tako uzvišeni pojam Mesije, Sina Božjega, s pojmom Patnika koji prihvaća križ, patnju, smrt, grob, koji se nije kadar oduprijeti ljudskomu nasilju. I zato intervenira u svoj naivnosti i ljubavi. I zato prima ukor kao najgori od učenika, jer ima ne Božje, ne ljudske, nego upravo đavolske misli. Ali tu spoznaju Apostol ne će steći ni u samom činu patnje, križa i raspeća, jer su se uostalom svi razbježali, nego tek u uskrsnuću. A i za to im je tre-

balo 40 dana da ih Isus razglavljuje. Nije se mijenjala Isusova osoba, nego učenička spoznaja.

Kada se dodaju drugi kristološki nazivi i naslovi: Kyrios Gospodin (Lk 5, 8), "Sin Čovječji" (Mt 8, 20), onda se popunjava mozaik iz kojega je evidentno da Isus nije osoba u kojoj se Bog samo manifestira, nije on opunomoćenik Božji kao neki delegat (str. 311), nego Krist jest Bog, On jest Bog, pravi Bog od pravo-ga Boga. Nitko to nije bolje razumio od Kajfe, Ane i kompanije, koji su se osobno uvjerali iz Isusovih usta da je on Božji Mesija, ne politički poput nekih tadašnjih revolucionara, nego Božji, ravan Bogu, i zato je - po pravilima stroge monoteističke religije židovske - morao pasti! I pao je! A u apostolskim glavama i sr-cima sve će kulminirati u Tominoj izreci i zaprepašte-nju: "Gospodin moj i Bog moj!" (Iv 20, 28). Očito je da se u Isusu nije ništa mijenjalo, da se nije on razvijao, nego se razvijala apostolska spoznaja koja je doprla do savršena poistovjećenja Isusa povijesnoga i Isusa kerig-matskoga, kristološkoga, kako ga prezentira i Biblija i katolička teologija.

U poglavlju o tumačenju Isusova Preobraženju (str. 312-323)

Ponajprije **vrijeme** Preobraženja. Ono se događa u okviru židovskoga blagdana Sjenica, dakle u liturgij-skom kontekstu.¹² Svi ti blagdani imaju u sebi trostru-ku dimenziju: podsjećaju na Božje stvaranje, na Božje vodstvo u prošlosti i daju nadu u budućnosti (str. 313-314). Preobraženje se dogodilo na svršetku tjednoga slavlja Sjenica kada su Židovi po poljima pravili sjeni-ce ili šatore kao podsjećaj na putovanje kroz pustinju. A Ratzinger to povezuje s pojmom utjelovljenja Druge božanske osobe koja se nastanila, doslovno: "ušatori-la", podigla šator među nama (str. 321).

Mjesto? Na brdu ili na gori. Podsjeća na Sinaj iz prošlosti, ali još više na goru Kalvariju iz budućnosti.

Osobe: Mojsije i Ilija s onoga svijeta. Petar Jakov i Ivan s ovoga svijeta. Ova će se posljednja trojica opet javiti u trenutku pregorke muke.

Sadržaj? Čuju se Očeve riječi, kao u krštenju, samo se ovdje još dodaje imperativna riječ: Njega slušajte! Ali sve je Preobraženje u znaku "Izlaska, što se do-skora imao ispuniti u Jeruzalemu" (Lk 9, 31) iz ovoga svijeta, dakle križ - grob - uskrs. O tome razgovaraju Mesija, Mojsije i Ilija.

Čin? Kako se to dogodilo i što se dogodilo? Apo-stoli to nisu mogli ni uhvatiti, jer je sjaj bio kao sunce, a njih obhrvao san. Isusovo se lice, izgled izmijenilo, božanski izmijenilo. Njegovo je Preobraženje drukčije

od vanjskoga odsjaja Mojsijeva nakon razgovora s Bo-gom na Sinaju.

Ono što je osobito simpatično i čitljivo jest Ratzin-gerova pouka nama danas. On to redovito spomene, na diskretan način, nametljivošću istine. Uvijek pri-ča ne samo o identičnom Isusu povijesnom i o Kristu vjere, o Isusu koji danas živi i kraljuje:

- Kad bismo mi danas trebali birati (između Isusa i Barabe, bi li Isus iz Nazareta imao šansu? Poznajemo li uopće Isusa? Razumijemo li ga? Ne moramo li se tru-diti da ga uvijek iznova upoznajemo, kako jučer tako i danas? (str. 58)

- I mi mislimo ako je htio biti Mesija, morao je do-nijeti zlatno doba (str. 60)

- I mi ga danas odgovaramo od muke i smrti

- On i nas danas prekorava: nosi se, sotono (str. 306).

- Njega slušajte (str. 322) itd.

Zaključak:

- U Poslanici Hebrejima: "On je u dane svoga ze-maljskoga života sa silnim vapajem i suzama prikazi-vao molitve i prošnje Onome koji ga je mogao spasiti od smrti" (Heb 5, 7). Isti onaj Krist iz dana vapaja i sadašnji iz dana slave... isti jučer, danas i uvijek.

- "Toga Isusa uskrisi Bog...Toga Isusa, kojega vi razapeste, Bog učini i Gospodinom i Kristom" (Dj 2, 32.36). Može li jasnija veza između Isusa povijesnoga i Krista vjere?

- "Ovaj Isus koji je od vas uzet na nebo isto će tako doći kao što ste vidjeli da odlazi na nebo (Dj 1, 11).

- "Isus iz Nazareta" identičan je sa Sinom Ljublje-nim" Očevim (Mk 1, 9-10; 9,7).

U dvorani smo Posljednje večere Filip se obraća Isusu s pitanjem: *Gospodine, pokaži nam Oca i dosta nam je!* Nato će mu Isus: *Filipe, toliko sam vremena s vama i još me ne poznaš? Tko je vidio mene, vidio je i Oca. Kako ti onda kažeš: 'Pokaži nam Oca'? Ne vjeruješ li da sam ja u Ocu i Otac u meni? Riječi koje vam govo-rim, od sebe ne govorim: Otac koji prebiva u meni čini djela svoja. Vjerujte mi: ja sam u Ocu i Otac u meni. Ako ne inače, zbog samih djela vjerujte. Zaista, zaista, kažem vam: Tko vjeruje u mene, činit će djela koja ja činim; da veća će od njih činiti jer ja odlazim Ocu. I što god zaištete u moje ime, učinit ću, da se proslavi Otac u Sinu. Ako me što zaištete u moje ime, učinit ću (Iv 14, 8-14).* Isus u svome odgovoru devet puta spominje svoga Oca. Ljudi su oduvijek bili mučeni problemom Božje nadilaznosti. Bog je bio nevidljiv, i ostao nevi-dljiv, tako naučavaju sve religije svijeta. Kršćanstvo je

¹² Židovi su imali četiri glavna blagdana: *Pashu* - Pesah, Passover - Izlaza iz Egipta u obećanu zemlju. *Pedesetnicu* - Pentecoste, pedeseti dan nakon Pashe, zapravo susret Mojsijev s Bogom, koji mu da je deset svojih zapovijedi. *Sjenice* - Sukkot, zahvala za jesenske plodove. *Pomirenje* - Yom Kippur: kajanje i oproštenje.

donijelo novost: Bog se učinio vidljivim, opipljivim, postao je članom ljudske zajednice.

Filipovo pitanje Isusu izražava upravo tu ljudsku želju: Isuse, pokaži nam Boga, tj. Oca o kojemu Ti stalno pripovijedaš! Boga nam Oca pokaži i bit će nam dosta!

Isus na to odgovora: Tko vidi mene, vidi i Oca. Filipe, ja sam Očeva objava!

Vječni je Očev plan da pošalje svoga Sina jedinorođenca na ovaj svijet, da uđe u ljudsku obitelj i postane dijete, brat, sin - da se poveže rodbinskim vezama s ljudima. To je najveća tajna kršćanske vjere. Tajna, ali Istina.

Isus je otpočeo svoje javno djelovanje dopuštajući test triju sotonskih pitanja, kamo ga je pripustio Duh Sveti. Izdržao je kušnju od četrdeset dana i noćiju, i izdržao je kušnju od tri godine, stalne kušnje koje sotona želi pretvoriti u napast i grijeh. Bog je u borbi protiv sotone!

Najveći paradoks Božji jest u tome što je Isus izišao na križ, prihvatio udarce ljudi i na mržnju odgovorio

ne toliko pravdom, nego ljubavlju. To je Bog! Pobjeđuje čovjeka onim što čovjek misli da ništa ne vrijedi.

Konačno Isus - Sin Božji prošao je sve ljudske putove, osim grijeha. Ali jest uzeo na sebe grijeh svijeta. I vratio se Ocu nebeskomu. On je bio znak, ikona, odsjev Očev na zemlji.

Stoga, *Filipe, tko vidi mene, vidi i Oca*. Ne može se razumjeti Isusov misterij bez Oca nebeskoga (str. 25, 149-150, 353).

Ono što frapira u Ratzingerovu - Papinu izlaganju jest logičan slijed misli kroz Sveto Pismo, jednako i Staroga i Novoga Zavjeta (u knjizi je oko 700 citata), pretpostavljajući dakako suvremenu historijsku metodu, ali naznačujući "metodičke smjernice" (str. 8) u proučavanju osobe Isusa Krista. On tečno povezuje, logički zaključuje i vjernički uvjerava svoga iskrena i dobronamjerna čitatelja. A sve, ne auktoritetom Papine nezabludivosti, nego biblijskom logikom slušatelja Božje Riječi. Oni koji žele svoju vjeru dublje doživjeti, ova će im knjiga uvelike pomoći. Bilo s blagoslovom Očevim, Sinovljevim i Duhovim!

CRKVA KAO VIDLJIVI ZNAK NEVIDLJIVOGA KRISTA

Pero Sudar, biskup

(prema knjizi Josepha Ratzingera - Benedikta XVI., ISUS IZ NAZARETA)

Uvod

Primivši ovu temu, mislio sam da će mi najveća poteškoća biti kako uočiti ono što teolog i mislilac Joseph Ratzinger i papa Benedikt XVI. u svojoj knjizi *Isus iz Nazareta* dotiče a odnosi se na ovu tako opširnu i, na prvu pomisao, tako poznatu temu. Ali ubrzo sam shvatio da je riječ o temi i materiji iz reda onih datosti koje živimo pa smo uvjereni da ih poznajemo i razumijemo. Međutim, kada nam je o njima govoriti, shvatimo koliko nam izmiču. K tomu, pokaže nam se istinitom, pa pomalo i bolnom, tvrdnja da razumijemo samo ono što smo u stanju drugima prenijeti na razumljiv i uvjerljiv pa, stoga, i prihvatljiv način. Isti dojam imamo i s knjigama. Dok ih čitamo, čine nam se posve razumljivima. Ali kada pročitano treba interpretirati, samorazumljivoga dojma nestane. Koliko u našem ljudskome i vjerničkome životu a pogotovo svećeničkome djelovanju ima istina za koje pretpostavljamo da ih razumijemo!

Svima nam je još od vjeronaučnoga uzrasta tako poznata i, čini se, tako jasna tvrdnja da je Crkva vidljivi sakrament nevidljivoga Krista. Ali kada ovu tvrdnju, i samo površno, pokušamo raščlaniti da bismo je razumjeli, nailazimo na temeljno pitanje je li ono u Crkvi što je čini vidljivim znakom nevidljivoga Krista, zaista, vidljivo? Ili još bolje, je li ono bitno u Crkvi vidljivo? Teško, jer i sam sadržaj pojma sakramenta shvaćamo kao *zemaljsku stvarnost uzdignutu u Boga*.¹ A svaka stvarnost u Bogu poprima obilježje božanskoga, prije svega otajstvenoga, pa stoga ljudskomu razumu neshvatljiva i oku neuhvatljiva. "Pogledana" s druge strane, tek i samo u Bogu po Isusu iz Nazareta, očima vjere a ne razuma, i svaka zemaljska stvarnost, prije svega čovjek postaje razumljiv. Tomu unatoč ili upravo zbog toga, ovako postavljena i naslovljena tema vrlo je aktualna i nama, djelatnicima u pastoralu, prijeko potrebna. Naime, sve glasniji su zagovornici "potrebe" razlikovanja i sve brojniji pro-

¹ R. BRAJČIĆ - M. ZOVKIĆ, *Dogmatska konstitucija o Crkvi*, 1, Zagreb, 1977., str. 144.

voditelji razdavanja Krista i Crkve. A knjiga, s čijim se sadržajem danas želimo upoznati i nadahnuti, ukazuje na neraskidiv vez između Krista i njegove Crkve.

Slijedeći upute organizatora ovoga Pastoralnog dana, pokušat ću ukazati na taj tajanstveni vez milosti kako ga u ovoj knjizi, u poglavljima o *Učenicima* (str. 181-193), *Očenašu* (141-179), *Petrovoj ispovijesti vjere* (295-311) i *Ivanovskome pitanju* (229-248) veze teolog Ratzinger i biskup Rima Benedikt XVI. I sama veličina slova u osobnome i imenu Pape na naslovnici a napose sadržaj knjige pokazuje da je ovo djelo najprije Petrova nasljednika, Benedikta XVI., a tek onda teologa Ratzingera. I ja ću ga u ovome tekstu, sukladno tome navoditi.

1. Krist i Crkva - Cijeli Krist

Čini mi se da odmah treba reći kako *Isus iz Nazareta* Benedikta XVI. nije čitljiv ni razumljiv osim u kontekstu njegova odnosa prema Crkvi. Stoga, kratko podsjećajući na nauku Crkve o njezinu odnosu prema Kristu, ovo predavanje stavljam u okvir toga odnosa.

Kroz sve vrijeme svoga postojanja Crkva se nije prestala propitivati o vlastitoj biti i poslanju jer njezino poslanje izvire iz njezine biti a bit joj se potvrđuje poslanjem. Ta potreba nije prestala ni u naše dane. Dapače! Stoga će i Drugi vatikanski sabor biti shvaćen i prihvaćen kao *ekeziološki koncil*² jer će se na *Dogmatsku konstituciju o Crkvi odnositi svi ostali saborski dokumenti*.³ Samo tako je razumljivo da, i nakon dvadeset stoljeća traganja za odgovorom na ovo temeljno pitanje, Crkva u tome temeljnom dokumentu Sabora, *nastavljajući predmet prethodnih sabora, namjerava točnije objaviti svojim vjernicima i cijelom svijetu svoju narav i svoju opću misiju*.⁴ Možda bi se moglo reći da je cijela povijest Crkve i sva nauka o Crkvi prožeta traganjem za odnosom Isusa i Crkve konkretizirana u traženju sklada između dviju temeljnih sastavnica Crkve:

vidljive i nevidljive, ljudske i božanske, hijerarhijske i mistične. Krajnji ključ razumijevanja Crkve jest u razumijevanju Krista, to jest njegova odnosa prema njoj i njezina prema njemu. Tako su, zapravo, sva pitanja o Crkvi svojevrsni eho Isusova pitanja upućena apostolima: *A vi, što vi kažete tko sam ja?* (Iv 8, 27-29).

Sve što je rečeno i što se nastavlja govoriti o Isusu uvjerljivo potvrđuje da bez dara i djelovanja *Duha Istine* koji *upućuje u svu istinu* (Iv 16, 13) nije moguće spoznati tko je Isus.⁵ Crkva je, promatrajući otajstvo Krista, novoga, duhovnoga Adama, prepoznala u sebi novu, duhovnu Evu. Tako će nepoznati pisac već krajem drugoga stoljeća ustvrditi da se *iz rane na* (Kristovu) *boku ... oblikovala (majka) Crkva*.⁶ Štoviše, prepoznavši obećanje Krista u "protoevanđelju"⁷ crkveni oci uče da Crkva *postoji od početka ljudskoga roda i stvaranja svijeta* (Origen) i da je *svijet stvoren u vidu Crkve* (Pastir Herma). Sveti Augustin, naslanjajući se na nauku sv. Pavla,⁸ ukazat će na organsku vezu između Krista i Crkve jer *od Kristova Duha živi samo Kristovo tijelo*.⁹ Tvrdnjom da su *Glava* (Krist) i *udovi* (Crkva) *jedna otajstvena osoba*¹⁰ sv. Toma Akvinski poći će korak dalje od otačkoga razumijevanja Crkve kao Mističnoga tijela Kristova, tj. *kao zajedništva onih koji u Kristovu tijelu i po Kristovu tijelu (Euharistiji) međusobno stoje u zajedništvu*.¹¹ Tu nalazimo temelj tvrdnjama koje Crkvu posve poistovjećuju s Kristom¹² a svoju potvrdu će naći u tvrdnji crkvenoga učiteljstva da je Crkva Kristovo tijelo u stvarnom smislu.¹³ Sva nauka Crkve o odnosu Krista i Crkve jezgrovito je izražena u tvrdnji da su Krist i Crkva *čitav Krist* jer i sva saborska nauka *pokazuje da članak vjere o Crkvi ovisi potpuno o člancima koji se odnose na Isusa Krista*.¹⁴

Poistovjećivanje Crkve s Kristom vodilo je prepoznavanju njezina poslanja u svijetu u njegovome jer Krist po Crkvi čini djelatnim i *produljuje svoje poslanje*

² T. ŠAGI-BUNIĆ, *Ali drugog puta nema*, Zagreb, 1972., str. 25.

³ R. BRAJČIĆ - M. ZOVKIĆ, *nav. dj.*, str. 19.

⁴ Dogmatska konstitucija *Lumen gentium* o Crkvi, br. 1.

⁵ *I nitko ne može reći: 'Gospodin Isus' osim u Duhu Svetom: 1 Kor 12, 3.*

⁶ *De montibus Sine et Sion*, 9, PL 4, 997. Kao da je htio povući paralelu s ovim mjestom i sažeti nikad zaboravljenu nauku Crkve o rađanju Crkve iz Kristova probodenoga boka, Drugi vatikanski koncil će ponoviti da je *iz boka Krista, umrloga na križu, proisteklo čudesno otajstvo čitave Crkve*. Konstitucija *Sacrosanctum concilium* o svetoj liturgiji, br. 5.

⁷ Usp. *Post* 3, 14.

⁸ Usp. *1 Kor* 10.17; 12.1-13.

⁹ *In Joannis Evangelium*, 26.13.

¹⁰ *Summa theologiae* III, 48.2, ad 1.

¹¹ *Kada oci kažu da je Crkva otajstveno Kristovo tijelo, to onda za njih znači da je Crkva zajedništvo onih koji u Kristovu tijelu i po Kristovu tijelu (Euharistiji) međusobno stoje u zajedništvu*. R. BRAJČIĆ - M. ZOVKIĆ, *nav. dj.*, str. 149.

¹² *Po mome mišljenju, Isus Krist i Crkva jesu jedno, i ne treba od toga praviti poteškoću*. Sv. Ivana Arška, *Actes du proces. Krist je isti što i Crkva*. E. MERSCH, *La theologie du corps mystique*, 2.

¹³ Usp. Pio XII, Enciklika *Mystici Corporis*.

¹⁴ *Katekizam Katoličke Crkve*, Zagreb, 1994., br. 752.

svećenika, kralja i proroka.¹⁵ Na tragu tvrdnje apostola Pavla da on svojim trpljenjem dopunja *što nedostaje mukama Kristovim* (Kol 1, 24), teologija će postojanje i poslanje Crkve prepoznati kao *upotpunjenje za Krista ...njegov sakrament ... i Božje lice među ljudima*.¹⁶ Drugi vatikanski sabor će naglasiti da je *Crkva u Kristu sakrament ili znak i oruđe najtješnjega sjedinjenja s Bogom*,¹⁷ kao krune i svrhe Kristova otkupiteljskog djela.

2. Crkva - Isus među ljudima

Papa izričito kaže da se ova knjiga, kao knjiga o Isusu, prvenstveno bavi pitanjima o Gospodinu, a ekleziološka se tema obrađuje samo u onoj mjeri u kojoj je potrebno za ispravno shvaćanje Isusove osobe. Međutim, sam njegov govor o Isusu potvrđuje da bez apostola i bez Crkve taj govor ne bi bio samo nerazumljiv nego, nakon Kalvarije, ne bi bio moguć. Vjera Crkve, koje nema bez Isusa, uči da se u trenutku Isusova umiranja rodila Crkva. To, zapravo, znači da Isusova ovozemaljska nazočnost među ljudima poprima drugi oblik. Njegovo utješno i ohrabrujuće obećanje ja sam s vama u sve dane - do svršetka svijeta (Mt 28, 20), to potvrđuje. Stoga se može i treba zaključiti da se u crtama lica Papina Isusa iz Nazareta prepoznaju više nego jasni obrisi lica Kristove Crkve. A zar bi drugačije moglo i biti?

2.1. Učenici u temelju Crkve

U pozivu Dvanaestorice Papa gleda uspostavu *cjelovitoga, konačnoga Izraela ... sveobuhvatnost Božjega naroda*¹⁸ u kojem i po kojem *prošlost, sadašnjost i budućnost se prožimaju*. Učenici su *unutarnja jezgra ...rodozačetnici novoga univerzalnog naroda ... nove obitelji* koja pripada Gospodinu. Narav i smisao jezgre izvire iz njezina poslanja prenošenja života. Iako jesu jezgra, učenici, u sebi i po sebi, nemaju života koji trebaju prenijeti. Tomu je najbolji dokaz njihovo stanje duha prije i nakon događaja Duhova! Život i životnu snagu daje im Isus *rađajući ih u molitvi, u ophođenju s Ocem*. I život i snagu za njegovo prenošenje ova svojevrsna jezgra kao i Crkva, koja će, ne iz njih nego po njima, narasti, imat će samo dok budu jedno s Isusom. Naime, učenici su, u odnosu na Isusa, loze čiji je on trs.¹⁹ Biti i ostati s njim u *unutarnjem zajedništvu* temeljni je smisao njihova života i uvjet izvršenja poslanja

zbog kojega ih on šalje u svijet. Naime, bez povezanosti s Isusom učenici bi izgubili Istinu, u kojoj je sadržaj i smisao njihova postojanja. Cijelu teologiju poziva Papa temelji i razvija na *dvostrukome određenju* biti s Isusom i biti poslan, i to tako da učenici, u kojima nam je uvijek gledati i razumijevati Crkvu, *budu s njime i onda kada idu do kraja svijeta*. Samo tako mogu biti i ostati njegovi a ne svoji ili nečiji tuđi poslanici. Samo tako, iako različiti i nerijetko, po ljudsku, suprotstavljeni kakvi su bili i kakvi će u povijesti biti, učenici mogu ostati u mjeri međusobnoga zajedništva kojim *utjelovljuju Crkvu svih vremena* i naviještaju *Boga svih ljudi*. I to jednoga i jedincatoga Boga čijom snagom i u čije ime vrše *veliki egzorcizam* oslobađanja svijeta od *teorija kaosa* stavljajući ga *u svjetlo ratia koji proizlazi iz vječnoga stvarateljskog Uma i njegove iscjeljujuće dobrote*. Papa opominje da kršćanin, današnji Isusov učenik, ne može sam, ni svojim silama i umijećem odoljeti *mnoštvu protivnika koji neumorno napadaju a koje ne možemo posve uočiti jer nemaju imena, samo kolektivne oznake* kao ni svijetu u kojem ga *ugrožava anonimna atmosfera ... što mu vjeru želi prikazati smiješnom i besmislenom*. Ali i hrabri i potiče da mu je *u vjeri, u zajedništvu s jedinim istinskim gospodarom svijeta, darovana 'Božja bojna oprema' s kojom se - u zajedništvu s čitavim Kristovim tijelom - može suprotstaviti ovim moćima*. Što više, snagom vlastite ukorijenjenosti u Bogu po Isusu i s Isusom učenik postaje njegovim djelatnim znakom, sakramentom iscjeljujuće i oslobađajuće spoznaje da čovjek i svijet, činom stvaranja, potječu od Oca po Sinu te, činom otkupljenja, po Sinu se vraćaju Ocu.

2.2. Gospodnja molitva - hrana i obrana Crkve

Učenik, boraveći i djelujući u svijetu, nema drugoga načina ostanka s Kristom i prebivanja u Kristu osim onoga na koji je Krist, boraveći na zemlji, ostao u jedinstvu sa svojim i našim Ocem. Papa naglašava kako *čitavo Isusovo djelovanje izvire iz njegove molitve, dijaloga s Ocem, i nošeno je njome*. Iz Isusova primjera je očito da se *čovjeka može shvatiti samo polazeći od Boga jer molitva ostvaruje i produbljuje naše biti s Bogom*. Koliko to tek vrijedi za ljude koji su pozvani i poslani biti Isusovim svjedocima! Nije li nedostatak uvjerenja u ovu istinu našega poziva razlogom svih naših pojedinačnih i zajedničkih neuspjeha?

¹⁵ R. BRAJČIĆ - M. ZOVKIĆ, *nav. dj.*, str. 26.

¹⁶ R. BRAJČIĆ - M. ZOVKIĆ, *nav. dj.*, str. 161.

¹⁷ *Lumen gentium*, br. 1.

¹⁸ Citati koji slijede uzeti su iz poglavlja knjige *Isus iz Nazareta* kako su navedena u uvodu.

¹⁹ *Ostanite u meni i ja u vama. Kao što loza ne može donijeti roda sama od sebe, ako ne oстане na trsu, tako ni vi ako ne ostanete u meni. Ja sam trs, vi loze. Iv 15, 4-5.*

Papa uči da je molitvu Očenaša uvijek Isusova molitva i da nam se otkriva iz zajedništvu s njime u kojem i po kojem se prepoznamo kao sinovi po Sinu. U Očenašu nam Isus objavljuje radosnu istinu da su ljudi po zajedništvu s njime djeca Božja ... jer nas je Bog od uvijek mislio i htio. Zato je Božje očinstvo stvarnije od ljudskoga očinstva.

Za tu neshvatljivu tajnu Božje ljubavi, po kojoj je najveći Božji dar sam Bog, Isus je zahvalan i svoje uči toj zahvalnosti. Molitva za svetost Očeva imena pretvara se u zaziv da Bog uspostavi odnos između sebe i nas ... da uđe u naš ljudski svijet. Papi je, upravo u ovom kontekstu, na srcu upozoriti na mogućnost zlorabe prisvajanja Božjega imena za vlastite ciljeve. Komu je ta opasnost bliža od onih kojima je po Sinu povjerio poslanje da ne bude ugašeno svjetlo njegova imena u ovome svijetu? Možda bi se svima pozvanima, na različite načine, naviještati ime Božje ova knjiga mogla pretvoriti u pitanje: kako postupam sa svetim imenom i svim svetinjama Božjim?

Moliti za dolazak Kraljevstva Božjega znači moliti za jedinstvo s Isusom jer on je Božje Kraljevstvo u osobi. Riječ je o vapaju za istinsko nasljedovanje koje postaje zajedništvo i čini nas jednim tijelom s njime po kojemu Isus živi u nama okupljajući raspršeno čovječanstvo u svome tijelu. S ovim zazivom je neraskidivo povezana i molba da bude, da se vrši volja Božja, da zemlja postane 'nebo'. A to se zbiva kada se pravednik prepušta vodstvu vlastite savjesti kao su-znanja s Bogom i prihvaća živjeti od Božje riječi, a time i od Božje volje. Isus nije samo primjer posvemašnjega prihvaćanja Božje volje nego zagovornik koji prihvaća, vuče gore k sebi, uvlači u sebe i u zajedništvu s njime učimo slijediti Božju volju.

Molbu za kruh svagdanji Papa naziva najljudskijom jer nas poziva da molimo ...u zajedništvu učenika, u zajedništvu Božje djece ... za ono što je neophodno za život ...ne misleći samo na sebe. Ta molba se ne zauzima kod toga da ljudske potrebe svedemo na kruh, na biološke i materijalne potrebe. Ona ima još važniju eshatološku dimenziju jer vječni Logos konkretno postaje kruh za ljude time što je 'uzeo tijelo'. Dajući im se u Sakramentu Isus postaje kruh učenika a oni primajući ga moraju moliti da nitko ne bude odsječen, odijeljen od Kristova tijela.

Papa molbu za oprostjenje i prevladavanje krivnje prikazuje kao kristološku molitvu i središnje pitanje svake egzistencije. Ova tema prožima čitavo evanđelje. Plativši cijenu silaska u muku ljudske egzistencije i smrti na križu, Isus je pokazao i poučio da prevladavanje krivnje kao cijenu traži zalaganje srca. Ali nas i pozvao da zajedno s njime zlo preobrazimo i pretrpimo ljubavlju jer drugačije ne možemo postati novi ljudi niti svjedoci njegova novog svijeta.

Činjenica napasti je prikazana u svoja dva temeljna stanja. Prvo je ono kojim Sotona ismijava čovjeka da bi tako ismijao Boga; njegovo stvorenje, koje je stvorio na svoju sliku i priliku, bijedno je stvorenje. Drugo je ono kojim izdržana kušnja i odbijena napast postaje neka vrsta apologije čovjeka, koja je istodobno i obrana Boga. Još i više: oni koji ostanu postojani u kušnji na posve su poseban način u zajedništvu s Kristom, koji je pretrpio sve naše napasti. Prvo stanje ne može prijeći u drugo bez molitvenoga izručenja Ocu nebeskomu koje uključuje svijest o potrebi kušnje, ograničenosti vlastitih sila te Božje vlasti nad Zlim. Zadnji zaziv u Očenašu je središnja nada naše vjere kojim s pouzdanjem molimo da nas Zli ne otrgne od vjere ... koja nas povezuje s Kristom.

2.3. Petrova ispovijest vjere

Petrovu ispovijest Papa prikazuje, prije svega, kao važnu prekretnicu ... u nagovještaju (Isusove) vlastite sudbine učenicima. On ide prema križu i poziva ih da ga slijede i tim pozivom ih jasno formira kao početak nove Božje obitelji - buduće Crkve. Reakcija učenika je dvostruka. S jedne strane, nakon što su ga u molitvi smjeli gledati kao onoga koji ... s Ocem govori licem u lice, preko Petra kao glasnogovornika, ispovijedaju ga Sinom Boga živoga. Na tome (na toj vjeri i ispovijesti) može, kaže Papa, potom nastati Crkva. S druge strane, apostoli se, opet preko Petra, žestoko protive nagovještaju muke. Isusovu reakciju Papa shvaća kao pouku da njegov put u svim naraštajima nije put zemaljske slave, nego put križa. Ali, nastavlja Papa, znamo i vidimo da kršćani - mi sami - i danas odvođemo Gospodina u stranu i govore mu: 'Bože sačuvaj, Gospodine! Ne, to se tebi ne smije dogoditi!' ... I budući da sumnjamo hoće li ga Bog od toga sačuvati, pokušavamo to spriječiti svim svojim umijećima. Ovaj očiti raskorak između odbacivanja muke i križa i ispovijedanja Isusa živim Bogom Papa tumači činjenicom da u konačnici, s ovim riječima (priznanja Isusa Bogom) mi uvijek ostajemo na putu. One su tako velike da ih nikada ne ćemo posve shvatiti i uvijek će biti ispred nas.

2.4. Ivanovsko pitanje

Pod naslovom Ivanovsko pitanje Papa ulazi u otvorenu raspravu s dvojakom i dvoznačnom sumnjom vezanom za Četvrto evanđelje. Prva sumnja tiče se povijesnosti Isusa i njegova božanstva prikazanoga u ovome Evanđelju. Mnogi su temelj svojoj sumnji našli u činjenici da se u Četvrtome evanđelju, za razliku od sinoptika, Isusovo božanstvo pojavljuje neskriveno. Sumnju o piscu ovoga Evanđelja temelje na pitanju može li ribar s Genezaretskoga jezera napisati ovo uzvišeno evanđelje u kojem se tako duboko prodire u Božje otaj-

stvo? Papa najprije opominje kako radikalni skepticizam ... vodi u zabludu jednako kao i naivno povjerenje te da vjera koja odbacuje povijesno postaje 'gnoza'. A onda, u kontekstu utemeljene analize i argumentacije, odgovara vjerom Crkve i snagom teološke misli. Njemu je posve uvjerljivo da kao što Isus, počiva u krilu Očevu i tako poznaje njegovu tajnu, tako je i evanđelist, počivajući na Isusovim grudima, iz Isusova srca zadobio svoje znanje. Ovaj odgovor, kojim pokriva obje sumnje, Papa potkrjepljuje činjenicom uskrsnuća koje u piščevu srcu budi sjećanje, a sjećanje u svjetlu uskrsnuća donosi smisao prethodno neshvaćenih riječi. Papa napominje da autor misli i piše s sjećanjem Crkve, te 'mi' kojemu pripada nadilazi ono vlastito i u konačnici je vođeno Duhom Svetim, koji je Duh istine.

Zaključak

Umjesto zaključka, želim iznijeti osobni dojam o Papinu odnosu prema Isusu jer je ova knjiga, prije svega, plod toga odnosa. Pije svega, čini mi se, da bi knjiga mogla biti naslovljena i usklikom psalmista: *Moje mi srce govori: 'Traži lice njegovo!'* (Ps 27, 8). S

povjerenjem u evanđelja Papa u svome osobnom traganju i traganju za Božjim licem Isusa iz Nazareta prebire i uspoređuje sve što je značajnijega rečeno o Isusu. Ne izmičući sučeljavanju i suprotstavljanju, on dubinom misli i čvrstinom argumentacije svaku istinu o Isusu potvrđuje i utvrđuje a svačiji skepticizam i gnozu pobija i odbacuje. Dokazujući božanstvo povijesnoga Isusa, Papa neposredno ukazuje na povijesnu i konkretnu ulogu Kristove Crkve. Čitajući ovu knjigu, nisam se mogao oteti dojmu da to Petar naših dana očituje svoju iskrenu ljubav prema Gospodinu. Nakon što je, poput apostola Pavla, desetljećima po akademskim aulama, crkvenim sudištima, državnim parlamentima i svjetskim simpozijima ispovijedao vjeru u Isusa kao Sina Božjega živoga, on sada u osobno ime i u ime Crkve odgovara na Isusovo pitanje: *Petre, voliš li me?* (Iv 21, 17). Papa se svojom ljubavlju prema Isusu ne hvasta ali je ne skriva niti sakriti može. Nju će svaki čitatelj koji s *mrvicom simpatije* bude čitao ovu knjigu osjetiti u svakome retku. Ljubav prema Isusu je neraskidivo povezana sa zauzetim djelovanjem u njegovoj Crkvi. Tu ljubav i tu zauzetost želim svima nama!

SAKRAMENTI U CRKVI S OSOBITIM NAGLASKOM NA KRŠTENJU I EUHARISTIJI

JOSIP RATZINGER - BENEDIKT XVI, Isus iz Nazareta

ŽELIMIR PULJIĆ, BISKUP

1. Uvod - polifoničnost Ratzingerova djela

Papa Benedikt XVI. izvrstan je glazbenik koji rado provodi vrijeme za klavirom. Razumije se u skladnost nota, pjesme i instrumenata. Upravo kroz prizmu notnoga sklada i instrumentalnog suglasja različitih glasova i glazbenih instrumenata valja pristupiti ovom voluminoznom djelu o Isusu iz Nazareta u kojem se to suglasje osjeća na svakom koraku. Na stranicama stručne i znanstvene studije o Isusu, koja je ispisana razumljivim stilom, čitatelj osjeti kako pisac suvereno i umješno vlada jezičnim i filozofskim terminima, te kako izvrsno povezuje starozavjetne spise proroka i psalama s Isusovim izričajima i govorima. Autora

pri tome ne smeta što neki suvremeni kritičari religije (poput Nietzschea¹ Isusove riječi i govore nazivaju "besmislenim i neprihvatljivim" za suvremenog čovjeka. Ratzingera ne zbunjuje iskreni razgovor židovskog znanstvenika rabina Neusnera² koji s prijateljskom naklonošću vodi dijalog s Isusom, ali "ostaje pri vječnom Izraelu". I dok izriče zahvalnost na otvorenosti kojom rabin Neusner, član naroda naše starije braće po vjeri, govori o Isusu, papa Benedikt XVI. Pavlovom teološkom metodom usklađuje rabinove teze i nadograđuje Isusovim riječima: "Nisam došao dokinuti Zakon i Proroke, nego ispuniti" (Mt 5, 20).

Ratzinger se služi grčkom filozofijom i Homerovim epom iz kojega citira kako je "najveća opasnost ohola

¹ JOSEPH RATZINGER-BENEDIKT XVI., *Isus iz Nazareta*, Verbum, Split, 2007., str. 110-112.

² *Ondje*, str. 116-124.

samodopadnost” u kojoj čovjek sâm sebe proglašava Bogom³ (str. 112). A pred zavodljivom teorijom kako je svejedno kojoj vjeri pripadao i koji zakon priznao, dapače i ateizam u tom kontekstu izbora i opcija postaje nekom vrstom religije, Benedikt XVI. ovom knjigom osobnih razmišljanja i uvjerenja o Kristu tvrdi da Otac nebeski u Isusu iz Nazareta nudi jedino ispravnu opciju za čovjeka koji je “gladan i žedan pravednosti”. A da bismo shvatili tko su takvi pojedinci koji su gladni i žedni pravednosti, Papa nas vodi u društvo poniznih i jednostavnih likova na prijelazu Staroga u Novi Zavjet. I pokazuje Zahariju, Elizabetu, Mariju, Josipa, Šimuna i Anu koji “s nutarnjom budnošću iščekuju spasenje Izraela, a svojom poniznom pobožnošću, strpljivošću i čežnjom pripremaju put Gospodinu”.⁴ U tomu je polifoničnost, a i suzvučje ovoga djela o Isusu iz Nazareta.

1. 1. “Nesporazumi” s obzirom na poimanje Crkve

Uz onu saborsku definiciju Crkve, kao otajstvo i sakrament, znak i oruđe najtješnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda (LG 1), “tijela Kristova” (1 Kor 12, 27), “zajednica vjere, ufanja i ljubavi” i “živi organizam spasenja” (LG 8), mi se susrećemo i s drugačijim poimanjem Crkve. Dapače, i s određenim nastojanjem da se Crkvu ‘amputira’ iz društva, ako joj se već ne može štogod imputirati u čemu su najglasniji oni čija je ideološka potka anticrkvena iz marksističkih ili liberalističkih pobuda. Oni nemaju ni teološko, a ni eklezijalno viđenje Crkve, nego svoje vlastito koje može biti:

1. *Crkva - poduzeće*. Crkvu se shvaća kao jedna među inim institucijama. Tretiraju je kao poduzeće s kojim se može surađivati ako se dade izvući probitak. Onoga trenutka kad materijalni profit opadne, ili kad se čini da je trošak veći od zarade, Crkvu je najbolje ‘amputirati’.

2. *Crkva - muzej*. Drugi shvaćaju Crkvu kao kulturnu instituciju, koju bi htjeli konzervirati i pretvoriti u zaštićenu nositeljicu baštine.

3. *Crkva - socijala* ili pak *stranačkopolitički lager*. Budući da društvo nije u mogućnosti potpuno pokriti sve osnovne potrebe, traži se dopuna socijalnoga sustava. Crkva tu ima značajnu ulogu pa je, vele treći, valja barem tolerirati, ako ne i poticati. Osim toga ona svojom organizacijom ima društveno utjecajnu snagu, pa to se mora uzeti u obzir kod političkih nastupa.

Stoga, vele neki, probitačno je biti u dobrim odnosima s Crkvom, koja je potrebna bilo kao ‘politički prijatelj’, ili ‘politički neprijatelj’ kojega se može bez bojazni ‘javno gaziti’, kako bi se masi, kad nema kruha, barem pružio užitak igara, po mogućnosti bez granica.

4. *Crkva - obredna dopuna života*. Čovjek ima religiozne i vjerske potrebe pa neki smatraju kako je bar još za neko vrijeme nužna institucija Crkve kao prostor obreda i ‘zaklon duše’. No, takvi postavljaju ‘demokratske zahtjeve’ u obredima, pa na primjer uskraćivanje sakramenata osobama koje za to nisu prikladne, proglašavaju ‘klerikalnom tiranijom’. Crkvu se, dakle, prihvaća zbog potrebe. Ali, sadržaj i način njezina djelovanja proglašavaju ‘nazadnim’ ili pak zarobljujućim za suvremenog čovjeka.⁵

Nasuprot ovim ‘četirima’ viđenjima Crkve, mi imamo onu pravu opisanu u dogmatskoj konstituciji *Lumen gentium* gdje se veli kako je ona ‘sakrament, oruđe tijesnog sjedinjenja s Bogom’, te ‘tijelo Kristovo’ i ‘živi organizam spasenja’ (LG 8) u kojoj se uprisutnjuje Kraljevstvo Božje i susreće raspetog i uskrsnulog Krista, jedinog spasitelja ljudskog roda. Isus je, naime, od početka učenicima objavio svoje otajstvo i dao im udjela u svojem poslanju, radosti i trpljenju. Govorio o intimnom zajedništvu s onima koji budu išli za njim: “Ostanite u meni i ja u vama (...). Ja sam trs, vi loze” (Iv 15, 4-5). Najavio je otajstveno zajedništvo po kojem će ostati u njemu ako budu “jeli tijelo njegovo” (Iv 6, 56). A kad im vidljiva prisutnost bude uzeta, ne će ih ostaviti kao siročad, nego će po Duhu ostati s njima do svršetka vremena. Tri su slike te otajstvene stvarnosti Crkve: jedinstvo svih udova međusobno po Kristu, koji je glava Tijela Crkve, a ona je zaručnica Kristova.

Vjernici su po krštenju sjedinjeni sa smrću i uskrsnućem Kristovim, a po euharistiji bivaju uzdignuti u zajedništvo s Njime i među sobom. To onda potiče ljubav među vjernicima jer “kad jedan ud trpi, s njim trpe i svi udovi; a kad je počašćen jedan ud, s njim se raduju svi udovi”. A jedinstvom otajstvenog tijela prevladavaju se ljudske podijeljenosti: “Nema više Židov-Grk! Nema više rob-slobodnjak! Nema više muško-žensko! Svi ste vi Jedan u Kristu Isusu” (Gal 3, 27-28). Krist je “Glava Tijela, Crkve” (Kol 1, 18). On je Počelo stvaranja i otkupljenja. Uzdignut u Očevu slavu, “on u svemu ima prvenstvo”, navlastito nad Crkvom. Svi se moraju truditi da mu budu slični “sve dok se Krist u njima ne oblikuje” (Gal 4, 19). On skrbi za naš rast (Kol 2, 19) kako bismo rasli prema njemu, našoj Glavi (Ef 4, 11-16). Crkva je s Kristom jedno. Punina Kri-

³ Ondje, str. 112.

⁴ JOSEPH RATZINGER-BENEDIKT XVI., *Isus iz Nazareta*, str. 104-105.

⁵ Usp. A. MATELJAN, “Anatomija jednog nesporazuma ili odakle tolika pomutnja oko Crkve?”, u: *Crkva u svijetu*, 1/2002., str. 3.

sta jest, dakle, Glava i udovi. Što znači Glava i udovi? Krist i Crkva (sv. Augustin). Jedinstvo Krista i Crkve, Glave i udova Tijela, uključuje i razlikovanje obiju stvarnosti u osobnom odnosu. Taj je vidik često izražen slikom zaručnika i zaručnice. Tema Krista, Zaručnika Crkve, bila je od proroka pripravljena i od Ivana Krstitelja naviještena. Ona je neokaljana Zaručnica neokaljanog Jaganjca (*Otk* 22, 17) koju je Krist ljubio, za koju je sebe predao 'da je posveti' (*Ef* 5,26), koju je vječnim savezom sebi pridružio i o kojoj se ne prestaje brinuti kao o svom vlastitom Tijelu (*Ef* 5, 29). Prema onomu što je napisano: "Dvoje njih bit će jedno tijelo. Otajstvo je to veliko! Ja smjeram na Krista i na Crkvu" (*Ef* 5, 31-32). Postoje, dakle, dvije različite osobe, pa ipak one u ženidbenom zagrljaju čine samo jednu. Krist Isus "sebe dade za nas da nas otkupi od svakoga bezakonja" (*Tit* 2, 14). Stoga smo "rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni" (1 Pt 2, 9). U Božji se narod ulazi po vjeri i krštenju kako bi u Kristu "sazdali jednu obitelj i jedan Božji narod" (*AG* 1). Crkva je Tijelo kojemu je Krist Glava: ona živi od Njega, u Njemu i za Nj; On živi s njom i u njoj. Crkva je Kristova Zaručnica: On ju je ljubio i sebe predao za nju i očistio je svojom krvi.

1. 2. Nekoliko riječi o Crkvi

Kad molimo Apostolsko vjerovanje, navodimo četiri bitna obilježja Crkve pa velimo da je ona "jedna, sveta, katolička i apostolska". Uz ova četiri obilježja nalazimo u *Djelima apostolskim* kako je "zajedništvo" njezina bitna odlika. Bijahu "postojani u zajedništvu" (*Dj* 2, 42) i "sve im je bilo zajedničko" (*Dj* 4, 33). Takvom obliku zajedništva najbliži je onaj koji nalazimo u obitelji jer je obilježen zajedništvom stola i zajedništvom stjecanja i raspodjele materijalnih dobara. Obiteljski je stol mjesto gdje sustolnici jedni s drugima razgovaraju. Isus nije htio Crkvu kao masu, organizaciju. Želio je neka njegovi budu "zajednica braće i sestra" (*Mt* 23, 8). Stoga Luka izvješćuje kako je "u mnoštvu onih, koji su prigrlili vjeru, bilo jedno srce i jedna duša", te kako "nitko od njih nije zvao svojim ništa od onoga što je imao, nego im sve bijaše zajedničko" (*Dj* 4, 32). U tom kratkom opisu izrečene su četiri bitne odlike zajedništva Crkve: zajedništvo nauka, molitve, lomljenja kruha i zajedništvo dobara.

Uz ova bitna obilježja zajedništva Crkva je u četiri oblika nazočna u svijetu te svojim djelovanjem, propovijedanjem i osloboditeljskom snagom evanđelja (*kerigma*) daje smisao i tumačenje povijesti. Ona se ljubavlju i bratskim zauzimanjem zalaže za novi način života služenjem drugima (*diakonia*), a "kraljevstvom bratstva" trudi se odgovoriti na vjekovne težnje čovje-

ka za zajedništvom (*koinonia*). I napokon Crkva liturgijskim slavljem naviješta puninu života u svećanim liturgijskim obredima (*liturgia*). Tako po navještaju (*kerigmi*), služenju (*diakoniji*), bratstvu i zajedništvu (*koinoniji*) te po svećanim obredima (*liturgiji*) Crkva je djelotvorno nazočna u svijetu i pospješuje ostvarenje Božjeg kraljevstva.

Promotrimo li pak povijest Crkve, uočiti ćemo i četiri vidika ekleziologije koji su od vremena do vremena bili isticani i naglašavani. Istina, ponekad je u tim opisima izgledalo kao da se misterij Crkve iscrpljuje u jednom ili drugom prikazu. A, zapravo, radi se o četiri kamena na kojima se Crkva izgrađuje i raste. Prvi od tih vidika, koji ima i najdužu povijest, možemo nazvati *povijesno-pravnim*. Taj vidik ekleziologije naglašava dužnost upravljanja i ističe autoritet i vlast koja ide sve do apostola. Ideal takve ekleziologije jest *societas*, savršeno društvo u kojem sve dobro funkcionira. Ovaj vidik ekleziologije mogli bismo nazvati *petrovskim*. Drugi je vidik usko vezan uz liturgijski život i nazivaju ga *sakramentalnim* jer stavlja naglasak na prisutnost Krista u Crkvi po sakramentima. I dok je prvoj ekleziologiji ideal "savršeno društvo", ovomu je ideal zajedništvo svih "u Kristu i po Kristu". Stoga neki ovu ekleziologiju nazivaju i *kristovskom*. Treći vidik ekleziologije stavlja naglasak na karizme - darove koje Duh Božji dijeli kako hoće, "jer puše gdje hoće". Ideal je ove ekleziologije izmjena darova, sudjelovanje i suodgovornost u oblikovanju Crkve i svijeta. A kako ističe karizme-darove, ovu ekleziologiju neki nazivaju *duhovskom*. Sva tri navedena poimanja Crkve ulaze u njezinu genetiku. Četvrti pak vidik, koji je osobito prikazan na II. vatikanskom saboru, jest *ekumensko-misionarski*. On opisuje dinamiku Crkve i bavi se pitanjima: Je li Crkva postala, ili još ima postati? Je li stvarnost Crkve, koja postoji u okvirima već poznatih kultura, veća ili je veće ono što se ima dogoditi u nekoj mogućoj budućnosti? Je li Crkva bliža svomu djetinjstvu ili svojoj zrelosti? Nalazi li se na svom putu prema kraju? Ova ekumensko-misionarska ekleziologija ima ideal zajedničkog hoda i s onima koji su izvan Crkve i okrenuta je prema onomu što se ima dogoditi. To simbolično odražavaju i tri vatikanska tajništva koji potiču na suradnju i dijalog s nekatolicima, s nekršćanima i s onima koji ne vjeruju.

2. Dvije velike Ivanovske slike

Slike i prispodobe nisu svojstvene samo Novom Zavjetu. Ali, u njemu zauzimaju središnje mjesto. Isus nije prvi koji se njima služio. Ali, u njegovim ustima zvuče tako izvorno kao da ih prije njega uopće nije bilo. One su stoga kamen temeljac i znak raspoznavanja

nja njegova naviještanja Božjega kraljevstva. I tko želi upoznati Isusa, razumjet ga i zavoljeti, mora slušati njegove usporedbe, slike i prisposode. Isus se, naime, ne služi definicijama ili spekulativnim tumačenjima. To je grčki način razmišljanja. On se služi slikovitim govorom koji objavljuje i govori više od spekulacije. On ima dar zapažanja, uzima slike iz prirode i iz svih okružja ljudskoga života: iz svijeta djece i odraslih, ženskih i muških, očeva i majki, siromašnih i bogatih, zemljoradnika, obrtnika, vinogradara, slugu i pastira, ribara, trgovaca i bankara, dužnika i razbojnika, ratnika i kraljeva, carinika i farizeja. Ova širina slika govori o sveopćem planu spasenja.

Služeći se slikama iz svagdašnjeg života, Isus brzo uspostavlja vezu i osvaja pozornost slušatelja. A onda ih iznenada zaskoči novom stvarnošću kojom ih zove na izlazak. Taj "šok terapija" najvažnija je točka u njegovim prisposodobama jer djeluje kao "prodor Božjeg svijeta u našu stvarnost".⁶ A to nas onda uznemiruje i protivi se našem iskustvu, jer "razgolićuje našu stvarnost". Tko, na pr. ne će protestirati protiv postupka prema gospodaru vinograda koji daje jednaku plaću i onima koji su tek došli, kao i onima koji od jutra rade u njemu?! Tko se ne bi složio sa starijim bratom koji kritizira Oca što rasipnom sinu sve oprašta i priređuje gozbu?! Pred tim slušatelj stoji u neizbježnoj zoni odlučivanja između dva različita svjetonazora: između onoga u kojem je do sada živio i onoga koji mu se u prisposobi nudi. Isus poštuje slobodu slušatelja i ne sili ih, nego zove, potiče, moli i nagovara neka se otvore toj novoj Božjoj stvarnosti koja je presudna za njihovu budućnost. Prisposoba ostaje stoga nedovršena sve dok se slušatelj ne odluči. Isus, dakle, prisposobama budi zanimanje, otvara oči svojim slušateljima i poziva ih na novi život.

Poslije ovoga uvoda pozivam vas do osmoga poglavlja ove knjige gdje Papa metodom sučeljavanja, objašnjavanja i tumačenja pristupa evanđelju učenika "koga je Isus posebno ljubio", te objašnjava nekoliko njegovih velikih slika: vodu, trs, vino, kruh i pastira. Budući da se glavno poprište Isusova djelovanja kod Ivana "premješta iz Galileje u Jeruzalem", neka moderna kritička istraživanja zaniijekala su "povijesnost" samog evanđelja i govorili o njegovoj "kasnijoj teološkoj rekonstrukciji".⁷ Navodeći u tom vidu mišljenje dvo-

jice uvaženih teologa Bultmanna i Hegela, Papa veli kako su "dva odlučujuća pitanja u središtu pozornosti: tko je pisac ovoga evanđelja i koja je njegova historijska vjerodostojnost? Iako se evanđelje poziva na svjedoka koji je 'stajao pod križem i sve vidio', autora se nikada u njemu izravno ne spominje po imenu, kao što to čini na pr. knjiga Otkrivenja (1, 1.4). Papa se stručno suočava s tvrdnjom evangeličkog egzegete Ulricha Wilckensa koji "razvija tezu da ljubljenoga učenika ne treba držati povijesnim likom" i ne zbunjuje se "novovjekom sumnjom može li ribar s Genezaretskog jezera napisati ovo uzvišeno evanđelje" u kojemu se tako duboko prodire u Božje otajstvo?⁸ Ratzinger ne samo što pobija takve sumnje i tvrdnje, nego uz pomoć stručnih studija o sociologiji hramskoga svećenstva prije razorenja hrama (H. Cazelles) otkriva neke nove nepoznate pojedinosti, kao na pr. da je Ivanov otac Zebedej mogao biti hramski svećenik koji je imao posjed u Galileji, a preko ribarnice na jezeru zarađivao za život svagdanji. A kao hramski svećenik odsjedao je u samoj gradskoj četvrti Jeruzalema. Papa navodi mišljenje Casellesa da se "upravo Posljednja večera održavala u konačištu svećenika Zebedeja koji je gornju sobu prepustio Isusu i Dvanaestorici". Zanimljiva je u ovom kontekstu Cazellesova naznaka kako je "prema židovskome običaju kućedomačin, ili kada je on bio odsutan, 'njegov prvorodeni sin sjedio s desne strane gosta, naslonivši glavu na njegove grudi'".⁹

Ivanovo evanđelje ne pruža neku vrstu stenografskoga zapisa Isusovih riječi i djela, veli Papa, nego nas onkraj izvanjskoga, po sjećanju koje otvara shvaćanje, uvodi u dubinu riječi i događaja koji dolaze od Boga i vode k Bogu. Prije nego što će obraditi velike Ivanove slike, Papa smatra korisnim objasniti neke osobitosti Ivanova evanđelja, posebice njegovo liturgijsko obilježje. Tako je ozdravljenje uzetoga i veliki Isusov govor u Jeruzalemu vezan s "blagdanom sedmica", umnažanje kruha i govor o kruhu vječitom (veliki euharistijski govor) s blagdanom Pashe (usp. 6, 4), a govor s obećanjem "izvora žive vode" smješten je u kontekst Blagdana sjenica (usp. 7, 38). Napokon, Isusov se put dovršava na blagdan Pashe (usp. 12, 1) kad će prolići svoju krv na križu kao istinsko pashalno janje. Stoga, veli Ratzinger, samo ako se ima na umu liturgijsko ukorjenjenje Isusovih govora, odnosno čitave strukture Ivanova evanđelja, možemo razumjeti njegovu životnost i dubinu.

⁶ Usp. M. MATIĆ, *Kristološki kontekst Isusova govora u prisposodobama*, u: *Spe gaudentes* - u nadi radosni, uredio Lj. Maračić, Zagreb, 1997., str. 330-331: "Prisposoba je slikovita zgoda uzeta iz svakidašnjeg života kojom se osvjetljuje duhovna zbilja, tajna Božjeg kraljevstva. Brojne prisposode završavaju pitanjem u kojem leži snaga poruke na koju slušatelj treba odgovoriti."

⁷ JOSEPH RATZINGER-BENEDIKT XVI., *Isus iz Nazareta*, str. 230.

⁸ *Ondje*, str. 234. Papa spominje djelo *Theologie des Neuen Testaments* u kojemu evangelički egzegeta Wilkens piše da "ljubljenog učenika ne treba držati povijesnim likom, nego on načelno predstavlja strukturu vjere" (str. 158).

⁹ JOSEPH RATZINGER-BENEDIKT XVI., *Isus iz Nazareta*, str. 235.

Židovski blagdani, uz koje se vežu Isusovi govori i djela, povezuju nas sa stvaranjem i traženjem Boga preko stvorenja. A onda podsjećaju i spominju Božja spasenjska djela, te tako postaju nadom u dolazak spasenja koje predstoji. Isusovi govori u Ivanovu evanđelju nose u sebi svu dinamiku povijesti spasenja, te u konačnici ukazuju na izvor spasenja. Oni upućuju na bogoslužje, otajstva i "sakramente" u kojima je obuhvaćeno pitanje i traženje, čežnja i očekivanje ljudi i naroda.

3. Voda - sakrament krštenja

Osmo poglavlje Papa je posvetio nekim osobitim simbolima iz Ivanova evanđelja koje je nazvao "velikim Ivanovskim slikama". Koje su to slike o kojima Ratzinger piše u ovoj knjizi o Isusu iz Nazareta? To su: voda, kruh, vino i ulje. Ove četiri slike podsjećaju nas na četiri elementa tradicionalne kozmogonije: zemlja, voda, zrak i vatra koji su prisutni u različitim kulturama svijeta. U ovom izlaganju reći ću nekoliko riječi samo o dva simbola, slike koje su povezane s dva sakramenta Crkve: o vodi koja se veže u sakrament krštenja, te o kruhu koji nas upućuje na otajstvo euharistije.

Voda je temeljni element života i kao takav jedan od iskonskih simbola čovječanstva koji se susreće u raznim oblicima i u različitu značenju. Ona je temeljni uvjet života i pojavljuje se u trostrukom značenju (ne samo u trostrukom stanju: tečnom, krutom i isparavajućem). Bez nje nema života i ona "život znači". U tom kontekstu valja razumjeti i biblijske tekstove koji govore o "stablu zasađenu pokraj voda tekućica" (Ps 1,3). U razgovoru sa Samarijankom Isus nudi "živu vodu" koja "struji u život vječni". No, osim ovoga životnog značenja, tu je i onaj suprotni "simbolizam vode" kad se ona pojavljuje kao "zatirač života", kao "voda pomora i potopa" koja silovito i nasilno izlaže čovjeka smrtnoj opasnosti. I napokon, tu je i treći simbolizam vode koji govori o čistoći i očišćenju. Voda, naime, čisti, pere i donosi tjelesnu čistoću. A na taj način simbolizira i ljudsku želju i molitvu za njegovo unutarnje očišćenje.

U opisu velikih rijeka Nila, Eufrata i Tigrisa, njihova izvora kao "ishodišta" koje simbolizira "plodnost i majčinstvo", gleda se kao na "božanske darovateljice života".¹⁰ No, one svojom dubinom predstavljaju opasnost. Silazak u rijeke označava smrt, a izlazak po-

novno rađanje. Slično je i s morem kojem se divimo i čudimo. Ali ga se i plašimo. Stoga mu je Stvoritelj, veli Ratzinger "postavio granice koje ne smije prijeći" i "progutati zemlju". Ovdje Papa govori o prolasku kroz Crveno more koje je za Izrael postalo "simbolom spasenja". Ali, ukazuje i na opasnost koja je Egipćane stajala života. Kršćani taj prolazak promatraju kao "sliku krštenja" gdje krštenici "s Kristom ulaze u Crveno more (umiru starom čovjeku) kako bi potom s Uskrsnim ponovno došli do novog života". Ovu tematiku susrećemo u razgovoru s Nikodemom gdje Isus veli kako prije ulaska u kraljevstvo Božje čovjek se mora ponovno "roditi iz vode i Duha Svetoga" (Iv 3, 5). Duh i voda, nebo i zemlja, Krist i Crkva, pripadaju zajedno. Voda u sakramentu krštenja označava majčinsku zemlju, svetu Crkvu, koja u sebe prima stvorenje i zastupa ga. Ovdje Ratzinger umjesnošću dobra egzegete i teologa prebire stranice Svetoga Pisma i objašnjava ulogu vode, zdenca i ribnjaka,¹¹ a na kraju zaustavlja se na Kalvariji gdje promatra kako iz Isusova boka "teče krv i voda" (Iv 19, 34).

Nema sumnje, veli Papa, kako nam Ivan ovdje želi ukazati na dva glavna sakramenta Crkve: krštenje i euharistiju, koji proistječu iz otvorena Isusova srca i boka gdje se rađa Crkva. A budući da je već u Ivanovo vrijeme bilo onih koji su priznavali Isusovo krštenje kao događaj spasenja, ali ne i njegovu smrt i uskrsnuće, Ivan se u svojoj Prvoj poslanici još jednom prihvatio ove teme krvi i vode pa napisao: "On, Isus Krist, dođe kroz vodu i krv. Ne samo u vodi nego u vodi i krvi. Jer, Duh, voda i krv jedno su" (1 Iv 5, 6-8). Radi se o kršćanima koji su prihvaćali samo riječ, ali ne tijelo i krv. A voda i krv, utjelovljenje i križ, veli Papa, krštenje, riječ i sakrament neodjeljivo su povezani.

3. 1. Krštenje "sakrament preporođenja" i "novog rođenja"

Za razumijevanje sakramenta krštenja, za koji se veli da je "sakrament preporođenja", ili pak "novog rođenja", potrebno je imati trajno pred očima Isusov razgovor s Nikodemom (Iv 3, 3-8) iz kojeg su uočljive neke nove stvarnosti. Jedna je vidljiva i dostupna našem iskustvu "opipa i vida". To je voda. Druga je stvarnost izvan našega dosega i iskustva, a to je Duh. A rođenje o kojem Isus zbori događa se "odozgor", po Duhu, bez kojeg se "ne može ući u kraljevstvo Božje". Zato u prigodi krsnog događaja voda ima "očistitelj-

¹⁰ Ondje, str. 248.

¹¹ Ondje, str. 250-252. Ovdje Ratzinger obrađuje susret Isusa sa Samarijankom na Jakovljevu zdencu (4. poglavlje), pripovijest o bolesnom čovjeku koji očekuje ozdravljenje silaskom u ribnjak Bethzatha (5. poglavlje), te liječenje slijepca od rođenja kojem nalaže neka se okupa u ribnjaku Siloamu.

sku” ulogu (1 Pt 3, 21; 1 Kor 6, 11; Dj 22, 16), simbolizira smrt i uništenje (Rim 6, 3-11), te napokon označava novi život, novo rođenje (Iv 3, 5; Tit 5, 35). Voda je, dakle, u ovom sakramentu počelo novoga rođenja u kojem čovjek umire starom, a rađa se kao novo stvorenje. Rođenje koje Isus naviješta različito je od biološkog rođenja. To stvara poteškoće Nikodemu pa pita “kako se čovjek može roditi kad je star?” Evanđelist Ivan tumači kako je Bog onima, koji ga prime i vjeruju u njegovo ime, dao moć “da postanu djeca Božja” (Iv 1, 12). Temeljni je uvjet “novog rođenja” povjerenje u Isusa i njegovu osobu. Prva je kršćanska zajednica događaj “novog rođenja” prepoznala u činu krštenja, pa je Isusovu zapovijed “pođite i krstite sve ljude” shvaćala ozbiljno i vršila vjerno. A u samom činu krštenja prepoznavala “kupelj novog rođenja i obnavljanja po Duhu Svetom” koga Bog, bogat milosrđem, “izlijeva na nas po Isusu Kristu, Spasitelju našem” (Tit 3, 5-6). Rođeni od Boga, krštenici postaju sinovi Božji, djeca Božja. U tom vidu Ivan apostol naziva Boga “roditeljem” koji šalje svoga Duha i prima “ljudsko posinstvo” kako bismo mogli klicati “Abba! Oče!” (Gal 4, 7).

Papa na kraju sve to stavlja u kontekst Isusovih riječi uz blagdan Sjenica¹² kad je stao i povikao: “Ako je tko žedan, neka dođe k meni i neka pije koji vjeruje u mene! Kao što reče Pismo: Rijeke će živu vodu poteći iz njegove utrobe” (Iv 7, 37). Ivanov tekst Papi je povodom podsjetiti na obrede uz blagdan Sjenica kad se sedmoga dana sa zlatnom posudom obilazilo oko žrtvenika prije izlijevanja vode i “prizivalo kišu koja je bila toliko potrebna zemlji ugroženoj sušom”. Dar vode postao je temom mesijanske nade. Kao što je Mojsije darovao Izraelu kruh s neba i vodu iz stijene, to isto se očekivalo i od Mesije, koji je sam stijena i daje život. No, na upit iz čije će utrobe “poteći živa voda” (Iv 7, 38), Ratzinger donosi dva različita odgovora koja na kraju pomiruje i jednako vrjednuje. Aleksandrinska, naime, tradicija (od Origena do Jeronima i Augustina) to ovako čita: “Koji vjeruje, iz njegove će utrobe poteći” jer, čovjek koji vjeruje postaje izvorom, oazom iz koje izvire svježja voda, životvorna snaga Duha Stvoritelja. Ali, postoji i maloazijska tradicija, bliža Ivanu (Justin, Irenej, Hipolit, Ciprijan i Efrem) koja veli da se riječ “njegova utroba” odnosi na Krista, izvor i živu stijenu iz koje dolazi nova voda.¹³

Tako riječi izgovorene o blagdanu Sjenica ne ukazuju samo na novi Jeruzalem, u kojemu sam Bog prebiva

kao izvor života, nego neposredno ukazuje na tijelo Raspetoga iz kojega teku krv i voda (Iv 19, 34). I pokazuju ga kao stvarni hram, koji nije izgrađen ljudskom rukom od kamena, nego označava Božje životno prebivanje u svijetu i ostat će izvor života za sva vremena. Tko budna oka pogleda povijest, može vidjeti tu rijeku koja od Golgote, od Raspetoga i Uskrsnuloga teče kroz vremena. I može vidjeti kako ondje gdje ova rijeka dođe, zemlja biva oslobođena otrova, a raste drveće bogato plodovima. No, ovo tumačenje koje se odnosi na Krista ne mora isključivati vjernike. U skladu s Ivanovim evanđeljem i vjernik postaje jedno s Kristom i zadobiva udjela u njegovoj plodnosti, te s Kristom postaje zdenac koji daruje život. To se može vidjeti u povijesti gdje sveci bivaju kao oaze oko kojih cvjeta život, u kojima se vraća nešto od izgubljena raja.

Govor je o potpuno novom kvalitetnom odnosu koji se uspostavlja između krštenika i Boga. Bog “porađa krštenika i njegov je roditelj”. Iz toga novog odnosa krštenik je sposoban obratiti se Bogu s riječju “Abba”, a to je znak intimnosti, neposrednosti i povjerenja. Po krštenju, koje je “pravo rođenje iz vode i Duha Svetoga”, krštenik ulazi u samu Božju obitelj. On nije više “rob, tuđinac i pridošlica”, nego “sugrađanin svetih” i “ukućanin Božji”, član Božje obitelji. Koje li radosti, poleta i optimizma koju rađa ta nova stvarnost?! Svojom bogatom interpretacijom velikih Ivanovskih slika Papa želi u nama probuditi radost, ponos i zahvalnost zbog te nove, nevidljive, ali očima vjere dohvatljive stvarnosti.

4. Kruh - otajstvo Euharistije

Druga velika Ivanovska slika o kojoj Ratzinger opširno govori u ovoj knjizi o Isusu iz Nazareta jest kruh koji objašnjava u nekoliko navrata: u Isusovim kušnjama u pustinji,¹⁴ u molitvi Očenaša,¹⁵ u velikom govoru u Kafarnaumu (Iv 6, 32-59), te na Posljednjoj večeri (Iv 13, 1-35). U kušnji pretvaranja pustinjskoga kamenja u kruh Papa razvija čitavu problematiku Mesijina poslanja. A u đavlovu obezvrjeđivanju te zadaće objašnjava Isusov pozitivan odgovor koji potom, uvečer prije njegove muke, postaje definitivno jasan u daru njegova tijela kao kruha za život svijeta.

Prisjetimo se prve kušnje: “Ako si Sin Božji, reci da ovo kamenje postane kruhom” (Mt 4, 3). Slične riječi ponovno će se čuti pod križem “ako si Sin Božji, siđi

¹² Ondje, str. 253.

¹³ Ondje, str. 255.

¹⁴ Ondje, str. 47-51 Ovu prvu kušnju Papa povezuje s dva događaja koja će kasnije objasniti: umnožavanje kruhova i Posljednjom večerom.

¹⁵ Ondje, str. 162-168.

s križa” (Mt 27, 40). Izrugivanje i kušnja isprepliću se, a Krist “treba dati dokaz” za ono na što polaže pravo, da bi bio vjerodostojan. Kad je Duh sišao na Isusa na kraju krštenja, to je bilo uvođenje u njegovu službu.¹⁶ A “traženje dokaza” prožimat će njegovu čitavu povijest. Zar i mi često ne postavljamo sličan zahtjev Bogu, Kristu i Crkvi tijekom života: ako postojiš, Bože, onda se pokaži. Ako si uistinu Sin Božji, a ne jedan od prosvijetljenih koji su se uvijek pojavljivali u povijesti, onda to moraš pokazati jasnije nego što činiš. Zar nas ne spopadaju napasti i razmišljanja kako bi prvi dokaz otkupitelja pred svijetom trebao biti upravo taj da mu dadne kruha i dokine svaku vrstu gladi?! Nije li problem prehranjivanja svijeta, i uopće socijalni problemi, prvo i stvarno mjerilo po kojem se vrjednuje otkupljenje svijeta? Može li se s pravom držati otkupiteljem onaj tko ne zadovoljava ovaj uvjet? Marksizam je upravo ovaj ideal učinio središtem svoje ideologije i obećanja spasenja: pobrinuti se da nestane gladi i da “pustinja postane kruhom”.

Ne mora li se i Crkvi, ako hoće biti Božja, najprije pobrinuti za kruh, a za ostalo nakon toga? Teško je jednoznačno odgovoriti na ovaj izazov, jer nas krik gladnih toliko dira i uznemiruje. A Isusov odgovor “ne živi čovjek samo o kruhu” teško je razumjeti polazeći samo od pripovijesti o kušnji. Tema kruha, zapravo, prožima cijelo evanđelje i mora se promatrati u čitavu njezinu rasponu. Da bi nam malo bolje razjasnio ovu problematiku, Papa navodi još dvije pripovijesti o kruhu u Isusovu životu. Najprije podsjeća na umnožavanje kruhova za tisuće koje su slijedile Gospodina u osamu (Iv 6, 1-15). Spontano se pojavljuje pitanje “zašto Isus sada čini nešto što je prethodno odbacio kao kušnju?” Ivan pripovijeda kako je Isusa “slijedilo silno mnoštvo jer su gledali znamenja što ih je činio nad bolesnicima” (6, 2). Ljudi su, dakle, išli za njim kako bi čuli Božju riječ, pa radi toga ostavili sve drugo po strani. Papa tumači kako su stoga, jer su svoje srce otvorili Bogu i jedan drugomu, “mogli na ispravan način primiti kruh”. I nastavlja tumačiti kako su “traženje Boga i njegovih pravih uputa za život”, kao i “uzajamna spremnost dijeljenja” bitni elementi čuda umnažanja kruha. “Slušanje Boga vodi nas od vjere k ljubavi i otkrivanju drugoga”. Papa zaključuje tumačenje ovoga čuda riječima kako “Isus nije ravnodušan

spram gladi ljudi, njihovih tjelesnih potreba. Ali, stavlja ih u ispravan kontekst i daje im ispravan poredak”. Tražite najprije kraljevstvo Božje, a sve ostalo će vam se dodati.

4. 1. Molitva za kruh i “krušna” iskušenja

Pripovijesti o umnažanju kruhu Papa sada povezuje s Posljednjom večerom koja postaje euharistijom Crkve i trajnim Isusovim čudom umnažanje kruha. Sam je Isus postao pšenično zrno koje, umrijevši, donosi obilat rod (usp. Iv 12, 24). On je sam postao kruh za nas, a umnažanje kruha trajat će do svršetka vremena. Gdje se ne poštuje ovaj poredak dobara, nego se izvrće, tu nema više pravednosti, ni brige za čovjeka koji trpi, nego se područje materijalnih dobara upravo tu narušava i razara. Gdje se Boga drži drugotnom vrijednošću, koju se privremeno ili za stalno ostavlja po strani “radi važnijih stvari”, izjalovljuju se upravo te tobože “važnije stvari”. To ne dokazuje samo negativan ishod marksističkoga pokušaja, nego i pomoć Zapada zemljama u razvoju koji je ohološću svoje uobraženosti udaljio ljude od Boga, pa Treći svijet učinio “trećim svijetom” u pravom smislu riječi. Vjerovali su i marksizam i Zapad da će “kamenje moći pretvoriti u kruh”, pa su im umjesto kruha pružili kamenje. Poviješću se ne može, veli Papa, upravljati zaobilazeći Boga preko pukih materijalnih struktura. Ako čovjekovo srce nije dobro, onda ništa drugo ne može biti dobro. A dobrota srca može u konačnici doći samo od Onoga koji je sam Dobrota, od Boga od kojega dolazi svaki dobar dar.

Možemo se upitati zašto Bog nije stvorio svijet u kojem bi njegova prisutnost bila očitiya, te zašto Krist nije ostavio drukčiji sjaj svoje nazočnosti koji bi svakoga pogađao?! To je otajstvo u koje ne možemo proknuti. No, mi se u ovom svijetu moramo suprotstaviti obmanama lažnih filozofija i uvidjeti kako ne možemo živjeti samo od kruha, nego ponajprije od poslušnosti Božjoj riječi.¹⁷ Pogledajmo sada ukratko jednu molbu iz Očenaša gdje, uz početni zaziv, ima sedam molbi. Tri su molbe u drugome licu jednine, a četiri u prvome licu množine. Prve tri molbe govore o Bogu, a četiri potonje o našim nadama, potrebama i nevoljama.¹⁸ Molba “kruh naš svagdanji” čini se “najljud-

¹⁶ Ondje, str. 43: “Završetak prizora krštenja nam kaže, veli Papa, da je Isus primio pravo pomazanje, da je on očekivani Pomazanik, da mu je u tome trenutku formalno dodijeljeno kraljevsko i svećeničko dostojanstvo, kako za povijest, tako i pred Izraelom”.

¹⁷ Ondje, str. 51.

¹⁸ Ondje, str. 146-147: Papa ovdje tumači kako se molba Očenaša sastoji uz početni zaziv od sedam molbi: tri su u drugom licu jednine, a četiri u prvom licu množine. U prve tri molbe radi se o samoj Božjoj stvari, a u četiri potonje o našim nadama, potrebama i nevoljama. Uz to Papa uspoređuje molbu Očenaša s dvjema pločama Dekaloga i dvije glavne zapovijedi: ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu.

skijom” od svih molba. Krist, koji učenicima veli neka “ne budu zabrinuti što ćete jesti” (Mt 6, 25), ovdje ih poziva neka mole za hranu, te svoju brigu prenesu na Boga. Kruh je “plod zemlje i ljudskoga rada”, ali zemlja ne donosi roda ako odozgor ne prima sunce i kišu. Molitva za kruh “za danas” budi sjećanje na Izraelovo 40-godišnje putovanje pustinjom, kada je narod živio od mane - od kruha koji je Bog slao s neba. Svatko je smio skupiti onoliko koliko je bilo potrebno za jedan dan. Samo se šestoga dana smjelo uzeti za dva dana, kako bi se mogla poštovati zapovijed subote (usp. *Izl* 16, 16-22). Crkveni su oci stoga shvaćali četvrtu molbu *Očenaša* kao molbu za euharistiju. U tom smislu *Očenaš* nalazi svoje mjesto u bogoslužju svete mise. Veliki Isusov govor o kruhu, kao i čudo mane, poprima značenje koje upućuje na novi svijet u kojem će Logos biti naš kruh i hrana na vječnoj gozbi svadbenoj.¹⁹

4. 2. Kruh nebeski - popudbina naša

Tema “kruha” ima, dakle, važno mjesto u Isusovoj poruci, od kušnje u pustinji do umnažanja kruha i Posljednje večere. Umnažanje kruha na kraju njegova djelovanja u Galileji postalo je istaknutim znakom mesijanskoga poslanja. Ali, istodobno je obilježilo i raskrižje njegova djelovanja koji otada postaje jasnim putovanjem prema križu. Naime, nakon Ivanova izvješća o tom događaju (*Iv* 6, 1-15) nalazimo Isusovo tumačenje u njegovu velikom govoru o kruhu, u sinagogi na drugoj obali jezera. Ratzinger veli kako je temeljni kontekst ovoga poglavlja usporedba Mojsija i Isusa, pa zaključuje kako je Isus konačni, ali veći Mojsije i Prorok. Nije slučajno da se na kraju umnažanja kruha i prije pokušaja da se Isusa ustoliči za kralja, nalazi rečenica: “Ovo je uistinu Prorok koji ima doći na svijet” (*Iv* 6, 14). No, iako je Mojsije govorio s Bogom “kao što čovjek govori s prijateljem” (*Izl* 33, 11), pa zbog toga mogao ljudima donijeti Božju riječ, on je ipak “vidio samo Božja leđa”. Njegovo lice “nitko ne može vidjeti”. “Boga nitko nikada ne vidje. Jedinorođenac, Bog, koji je u krilu Očevu, on ga obznani” (*Iv* 1, 18).

U unutarnjem razvoju židovskoga promišljanja postajalo je sve jasnije kako je istinski kruh s neba, kojim se Izrael hranio i hrani, upravo Zakon, Tora, Božja riječ. Isus predbacuje Židovima, okupljenima u sinagogi u Kafarnaumu, da umnažanje kruhova nisu shvatili kao “znak”, što je bio njegov smisao, nego ih je zanimalo jelo i utaženje gladi (usp. *Iv* 6, 26). Spasenje

su promatrali posve materijalno, s gledišta općega blagostanja, i tako čovjeka reducirali, a Boga zapostavili. Čovjek gladije za nečim većim, potrebno mu je nešto veće. Dar koji hrani čovjeka kao čovjeka mora biti veći, na jednoj višoj razini. Je li Tora ta druga hrana? Tora je “kruh” koji dolazi od Boga. Ali ona nam, slikovito govoreći, pokazuje Božja leđa, ona je “sjena”. “Kruh je Božji onaj koji silazi s neba i daje život svijetu” (*Iv* 6, 33). Kada slušatelji to nisu razumjeli, Isus još jednom kaže jasnije: “Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni, neće ogladnjati; tko vjeruje u mene, neće ožednjati nikada” (6, 35).

U susretu s Isusom hranimo se živim Bogom i jedemo “kruh nebeski”. No, ne može ga se “zaraditi” ljudskim radom i vlastitim učinkom. Može doći samo kao dar od Boga, kao Božje djelo. Ono najviše i istinsko ne možemo sami postići. Moramo se dati obdariti i ući u dinamiku darovanja. Osim utjelovljenja, učovječenja Riječi, potreban je još jedan korak koji Isus spominje u završnim riječima svoga govora: njegovo je tijelo život “za” svijet (6, 51), njegovo zadnje ostvarenje: predanje u smrt i tajna križa.²⁰ Isus prolijeva za nas svoju krv, izlazi iz sebe, razdaje se i predaje nama. Tako teologija utjelovljenja i teologija križa prelaze jedna u drugu i neodvojivo su povezane. Isus se utjelovljuje kako bi se darovao i bio našim pravim “nebeskim kruhom” od kojega možemo istinski živjeti.

Euharistija tako postaje čudom posvemašnje Božje nazočnosti jer Isus po euharistiji stanuje među nama. Onaj isti Isus koji se rodio u Betlehemu, živio u Nazaretu i umro u Jeruzalemu. On, koji je prošao zemljom čineći dobro, nastavlja i danas po euharistiji liječiti bolesne, hraniti gladne, tješiti žalosne, obraćati grješnike i praštati grijeh. On je među nama, naš sugrađanin i sugovornik. Ruke su mu pune darova i milosti. Spreman je svakoga trenutka prosvijetliti nas, ojačati, blagosloviti, posvetiti, utješiti i pomoći. “Dragost je moja biti sa sinovima ljudskim”; “ostanite u mojoj ljubavi” (*Iv* 15, 9). Stoga mu hrli svatko tko ga voli i tko ga treba. Da mu iznese svoje tegobe i probleme, dobije njegov blagoslov, preporuči mu sebe i svoje. Crkvu, obitelj i domovinu. Grješnike i patnike. Svećenike, đake, putnike i težake. Ali, i da zahvali za udijeljene milosti i darove. Isus iz Nazareta, o kojem u ovoj knjizi piše papa Benedikt, naš je Spasitelj i Otkupitelj. On je tu, na oltaru “žrtveno” i uvijek živo “Janje Božje koje oduzima grijeh svijeta” (*Iv* 1, 29). Tako teologija utjelovljenja i teologija križa prelaze jedna u drugu i neodvojivo su povezane. Isus postaje čovjekom kako

¹⁹ *Ondje*, str. 166: Papa ovdje tumači kako su crkveni Oci jednodušno shvaćali četvrtu molbu *Očenaša* kao molbu za euharistiju. U tom smislu *Očenaš* se i nalazi u bogoslužju kao molitva za euharistijskim stolom.

²⁰ *Ondje*, str. 277.

bi dao sebe za spasenje svijeta. Njemu, koji nas hrani tijelom svojim, mi zato nakon pretvorbe jednoglasno kličimo: Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo. Tvoje uskrsnuće slavimo. Tvoj slavni dolazak iščekujemo! Dođi Gospodine Isuse!

5. Knjiga je plod vjere i znanstvenog napora

Objašnjavajući nastanak knjige o Isusu iz Nazareta Papa veli kako je pisanje imalo "dugačak nutarnji put", te kako je ovo samo prvi dio (od Krštenja do Preobraženja). A ima namjeru upotpuniti tekst o Isusu djetinjstvu i otajstvu smrti i uskrsnuća. Na javno medijsko tržište, naime, neprestano stižu i prodaju se neka "nova biblijska otkrića" koja bi trebala pokazati drugačiju povijest Isusa iz Nazareta. Prema takvima biblijski i crkveni prikaz Isusova lika "prijevara je svećenikâ i Crkve", a pravu "istinu" ugušili su "mračni zavjerenici iz Vatikana". Prisjetimo se samo *Da Vincijeva koda*²¹ ili sličnih "kodova" koji nisu imali prvenstveno znanstvenu, nego komercijalnu svrhu. Ova Papina knjiga želi sa sigurnošću pokazati sve što se zna o čovjeku iz Galileje. Ona je plod znanstvenika Ratzingera koji je potpuno familijaran s biblijskom znanošću, a kao znanstvenik duboko uvjeren da je Isus iz Nazareta, kako ga prikazuju evanđelja, povijesno uvjerljiv lik komu i on poklanja svoju vjeru.

Papa uz to napominje kako je u mladosti čitao nekoliko knjiga o Isusu i oduševljavao se njihovim sadržajem jer pisci su ocrtavali Isusa cjelovito i kao čovjeka i kako Boga polazeći od evanđelja. No, pedesetih godina XX. stoljeća situacija se počela mijenjati, a "pukotina" između "povijesnog Isusa" i "Krista vjere" postajala je sve dublja. Ishod tih povijesno-kritičkih istraživanja ostavljao je dojam kako o Isusu malo toga sigurno znamo, a vjera u njegovo božanstvo tek je naknadno uobličila sliku o njemu. Cijepanja pak "povijesnog Isusa" od "Krista vjere" postalo je dramatično. Izgubio se istinski oslonac, a unutarnje prijateljstvo s Isusom, Očevim Sinom, kao da "u prazno zahvaća", veli Papa. Stoga, "bez usidrenja u Bogu, piše on, Isusova osoba ostaje neobjašnjiva". To je okosnica ove knji-

ge o Isusu iz Nazareta. Papa je to smatrao potrebitim izjaviti odmah na početku da čitatelj zna kako Papa "ima neograničeno povjerenja u evanđelja",²² te da u ovoj knjizi namjerava prikazati stvarnoga, povijesnoga Isusa u istinskom smislu riječi. Njega je međutim "moguće razumjeti samo u svjetlu Božje tajne", tj. kao "čovjeka koji je stvarno bio Bog", skriven u prispodobama i slikama pa tako "nedvoznačno nadilazi mogućnosti historijske metode".²³

Moderna teologija svojom je historijsko-kritičkom metodom ugrozila ono što je temeljno u kršćanskoj vjeri: božanstvo Isusa Krista. Razdvojila je, naime, "Isusa vjere" od "historijskog Isusa" i tvrdila kako o historijskom Isusu ništa pouzdano ne znamo, a ono što nalazimo u evanđeljima, napose ispovijest vjere u njegovo božanstvo, zapravo je crkvena konstrukcija. Stoga je Benedikt XVI. dao naslov knjizi *Isus iz Nazareta*, a ne "Isus Krist", kako bi naznačio da "povijesni, živi Isus" nije u suprotnosti s vjerom u Isusa Krista. Iznoseći javno i napisмено određene prigovore nekim teološkim tumačenjima, Papa se nada kako čitatelj ne će steći dojam da je on "protiv moderne egzegeze". Dapače, njoj smo zahvalni, veli Papa, za "mnogo toga što nam je darovala i što daruje". Papa samo onkraj "historijsko-kritičkog tumačenja primjenjuje metodu koja 'zahtijeva vjeru', te pri tom ne napušta 'povijesnu ozbiljnost.'" I na kraju, poradi jasnoće i ozbiljnosti obrađene tematike, on ističe kako knjiga nije "čin Učiteljstva, nego izraz njegovog osobnog traženja Gospodinova lica" (usp. Ps 27, 8). Knjiga je, stoga, podložna kritici i znanstvenom sučeljavanju. No pri tom Papa moli "mrvicu simpatije bez koje nema razumijevanja".²⁴ S takvom simpatijom pristupio sam čitanju ovih stranica. I oduševio se i sistematičnošću obrade određenih tema, i širinom vida koje knjiga pruža čitatelju na teološkoj, egzegetskoj, povijesnoj, filozofskoj, kulturnoj i međureligijskoj razini.

6. Zaključne misli

U jednom razgovoru za Zenit (1. XII. 2002., *Zenit.org*) dok je predsjedao kongresu pod naslovom "Krist:

²¹ Dan Brown objavio je 2003. godine knjigu *Da Vincijev kod* koja je, prema medijima, postala svjetski *bestseller*, jer je, kako kažu, prevedena na više od 40 jezika i, navodno, prodana u više od 20 milijuna primjeraka. Prema Danu Brownu Biblija je u sadašnjem obliku sastavljena u 3. stoljeću od rimskih moćnika koje je predvodio Konstantin I. Pa, zar se moralo čekati 2000 godina da nam Brown donese istinu? Zar su 2000 godina na zemlji živjeli neznalice? Miješajući stvarnost i fantaziju, Brown dovodi u pitanje biblijske istine i svjesno diskreditira Isusa Krista, Bibliju i temeljne kršćanske dogme. Najžalosnije je što smišljeno ljudima sugerira laži i zavodi ih.

²² *Ondje*, str. 14-15: "Za moj prikaz Isusa to znači da imam povjerenja u evanđelja. Uvjeren sam da će čitatelji moći vidjeti da je ovaj lik mnogo logičniji i razumljiviji od rekonstrukcija s kojima smo bili suočeni posljednjih desetljeća. Mislim da je upravo ovaj Isus - Isus evanđelja historijski smislen i uvjerljiv lik".

²³ *Ondje*, str. 16. No, Papa ovdje dodaje kako se nada da će "čitateljima postati jasno da ova knjiga nije napisana protiv moderne egzegeze, nego u velikoj zahvalnosti za mnogo toga što nam je darovala i daruje".

²⁴ *Ondje*, str. 17.

Put, istina i život” na Katoličkom sveučilištu sv. Antuna u Murciji, kardinal je Ratzinger na upit, “što bi preporučio mladim teolozima pri proučavanju kristologije”, kratko i jasno odgovorio: Iznad svega važno je poznavati Sveto Pismo, to živo svjedočanstvo evanđelja kako bi se čuo izvorni Božji glas. Na drugom su mjestu veliki sabori, posebice onaj Kalcedonski koji je pojasnio značenje velike izrijeke o Kristu, “pravom Bogu i pravom čovjeku”. Na trećem mjestu predložio je proučavanje pashalnoga misterija, kojim je Isus ponio naše trpljenje i stvorio prolaz autentičnog života u uskrsnuću. To je sve povezano s konkretnim životom i predstavljeno je u liturgiji kao sponi i vezi života i pashalnog misterija. Sveto Pismo, dakle, vjera Crkve formulirana u definicijama velikih koncila, te pashalni misterij proživljen u liturgiji prepoznatljivo je “živo trojstvo” Ratzingerova traktata o živom Isusu iz Nazareta. I samo u optici toga trojstva moguće je razumjeti i prihvatiti ovu knjigu vjernika, kršćanina, kardinala Josipa Ratzingera, a sada pape Benedikta XVI. Stoga se i u knjizi potpisuje dvostrukim imenom: Ratzinger i Benedikt XVI.

Ima jedna zanimljivost s obzirom na ovu knjigu koja je prvi put predstavljena 13. travnja 2007. u Vatikanu, nekoliko dana uoči Papina 80-tog rođendana (rođen 16. travnja 1927., na Veliku Subotu i kršten istog dana). O knjizi su govorili bečki nadbiskup kardinal Cristoph Schönborn, filozof i gradonačelnik

Venecije Massimo Cacciari, te prof. Daniele Garrone, dekan Valdeškoga teološkog fakulteta u Rimu. Činu samoga predstavljanja knjige, dakle, pristupilo se višeslojno jer je o njoj govorio kardinal u ime Katoličke Crkve, mletački gradonačelnik u ime laika, te dekan Valdeškoga fakulteta u ime drugih kršćana i religija. Kao da se htjelo reći: ova knjiga nije samo “katolička stvar”. Ona ima svoje višestruko, povijesno, svjetsko i nadpovijesno značenje. Papa Benedikt u knjizi jasno piše, govori i obrazlaže misli o Isusu Bogo-čovjeku. I po njemu iscrtava izvorni Božji plan koji vrijedi za sve krajeve i narode, kao i za svako vrijeme. Posebice pak ističe kako kršćanstvo nije neka teorija, ili neki filozofski svjetonazor. Bog za kršćane ima ljudsko lice. A čovjek nije “neuspjeli proizvod evolucije”, nego Božja slika i prilika. Svaki je čovjek plod Božje zamisli, a Crkva je Isusova otajstvena stvarnost.

Bogu hvala što Papa ima ne samo dobar glazbeni sluh, nego i onaj vjernički, crkveni i liturgijski. A posebice pak što ima znanstvenog ugleda i stručnosti, pa se ne umara pozivati vjernike neka trajno osluškuju što to Crkva naučava, želi i poduzima. I potiče kršćane neka “liturgiju pretvore u središte života” kako bi bili kadri “preobražavati svijet i zračiti dobrotom i milosrđem Isusa Krista”. Dok molimo da Gospodin poživi Papu zdrava i nepovrijeđena Crkvi svojoj, priželjkujemo da uskoro mognemo čitati i drugi dio o Isusu iz Nazareta.

PREZBITERSKO REĐENJE DON ZORANA PINJUHA

Na svetkovinu sv. Petra i Pavla, 29. lipnja 2008., u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve, mjesni je biskup Ratko Perić zaredio đakona Zorana Pinjuha za prezbitera Mostarsko-duvanjske biskupije. Zoran je rođen u Mostaru 22. siječnja 1980. Potječe iz župe Široki Brijeg. Školovao se na Širokom Brijegu, u Zagrebu i na Rijeci. Pred neposredan povratak u rodnu biskupiju 2005. godine, bio je neko vrijeme bogoslov Riječke nadbiskupije.

Na svećeničkom ređenju biskup je održao ovu prepisanu propovijed:

Dragi novoređeniče!

Moli! Danas ti je molitva još potrebnija nego jučer. Već prvi dan razmatraj, već prvi dan adoriraj, već prvi dan, pobožno, služi sv. misu i zahvali se iza nje, - čitav četvrt sada, - već prvi dan izmoli svoj časoslov, u sabranosti i radosti duha, već prvi dan smiri na vrijeme svoju kronicu, već prvi dan pročitaj štogod iz Svetoga Pisma ili iz koje duhovne knjige, već prvi dan ispitaj savjest i općenito, i posebno, u nekoj aktualnoj točki. "Molite da ne padnete u napast" (Mt 26, 41). A koji je, od mladih svećenika, već prvi dan, propustio i razmatranje, i adoraciju, i ispit savjesti, on se odmah, već prvi dan, i duhovno ugasio. Svrstao se među svećeničke nadničare. Prekriži ga slobodno kao svećenika, uz koga si vezao neke nade. Nijesi ti koji od sebe praviš svećenika i apostola, nego milost Božja. A milost se Božja zaslužuje i dobiva molitvom.

Drži se reda! Ustani na vrijeme. Govori misu točno, svaki dan u isto vrijeme! Ne daj, da te vjernici čekaju ni minute! Drži se u misi svih rubrika! U ispovjedaonicu sjedni svaki dan: ili prije mise ili iza mise! Ne sijeli navečer, uz radio, do u kasne sate! Budi u svemu čovjek rada i reda. A ako prvi dan prespeš u postelji, gotov si i kao duhovni čovjek i kao duhovni pastir. Na svaku ćeš misu kasniti. Svaku ćeš propovijed improvizirati; vjernici će te tražiti po krčmama i kavanama za krštenje i vjenčanje. Sve će ti u duhovnoj pastvi spavati. Prazna će biti ispovjedaonica. A prazna i duša.

Budi čovjek samozataje! Nemoj odmah prvi dan pružiti ruke za čašom, za duhanom, za pečenicom, za crnom kavom! Nije u tome svećenička ni ljudska punoljetnost. Gubiš auktoritet i vlast nad sobom, ako ti je uvijek cigareta u ustima i ako ti ruke za njom dršću.

Nemoj uopće pušiti: šta će ti to! A u piću je ludost, i krv, i blud. Ne potcjenjuj posta! Nosi, iz načela, uvijek svećeničko odijelo. I na putu! Ne boj se svijeta! Ne stidi se svoga svećeništva. Budi spreman i na porugu "radi imena Isusova" (Dj 5, 41). Čuvaj se dugova! Ne prosjači i ne ciganči! A intencija nikad ne gomilaj. Boj se Boga. Nemoj se uvijek tužiti i jadati!

Čuvaj ljiljan! Samo ako si čist, može ti Isus biti jedina ljubav, a duše jedina strast. Sve momačko i kavalirsko, sve nježno i sentimentalno, neka bude od tebe daleko! Neka žene u tebi vole tvoje svećeništvo i tvoju dušu; neka te vole i štuju izdaleka, kao oca i kao Božju svetinju!

Gledaj Isusu u oči! Iskren budi sebi i Bogu! Govori istinu! Ne daj, da te prirodni i instinktivni čovjek i u čemu prevari i zavede! Prepoznaj sotonu i kad se preobukao u anđela svijetla! Uvijek od ljudi traži ono, što Bog od njih traži. Uvijek im, osobito u ispovijedi, preporučuj ono, što je dobro, pa makar ti tako ne radio! Nikada nemoj nazvati dobra zlim, ni zla dobrim. "Po istini uvijek putu Božjem uči" (Mt 22, 16).

Imaj svoju glavu! Za Bogom idi ne za ljudima! Ne misli tuđom glavom, ne živi po tuđoj savjesti. "Niko nije dobar do li Bog jedini!" (Lk 18, 19). Masa je, i svećenička, uvijek prosječna. Idealisti i sveci uvijek su manjina. Budi iskreno odan Svetoj Stolic! Znak je male pameti i defektne asketske kulture srca, kad mlad svećenik nastupa prepotentno; nijedne biskupove naredbe ni propisa svjesno ne krši! Istina se ne legitimira i ne ovjerovljuje glasovanjem. Drži se uvijek s boljima; i s najboljima! Kod njih se ispovijedaj.

Budi junak! Ne boj se ljudi; Boga se boj! Nijesi ništa izgubio, ako za Boga trpiš. Dobio si (Mt 5, 11-12). Ne laskaj nikomu! Nikada nemoj biti kameleon

u reverendi! “Ne stidi se svjedočanstva za Gospodina našega” (2 Tim 1, 8).

Ne budi osrednjak! Nikada nemoj biti svećenički polovičar! Gdje u crkvenom životu prevlada tip svećenika osrednjaka, anemija je vjerskoga života neizbježiva. (Anemija je malokrvnost!).

Nesebičan budi! Ne traži svoje slave, već slavu Božju! Nikada sam sebe ne hvali i ne reklamiraj! Ni u razgovoru, ni u društvu, ni, pogotovu, na propovjedaonici. A za novac ne radi ništa! Ne prosjači i ne jadikuj! Škrtnost je na svećeniku uvijek pomalo svetogrđe i simonija. Darežljiv budi! Gostoljubiv budi! (Rim 12, 13).

I u životu i u pastvi budi optimista! Ne smiješ biti pastoralni minimalista, kojemu je sva pastva, da ode do bolesnika kad ga pozove, da krsti dijete kad mu ga donesu, da održi nedjeljnu propovijed bez prave priprave, i da, na vrat na nos ispovjedi one, koji mu se jave unatoč nervozi, s kojom će ih dočekati. Lako je biti skeptik i kritikant. “Imajte vjeru Božju” (Mk 9, 23).

Budi široke duše u svemu! Pohvali rado svakoga tko je zaslužio! Nemoj nikada tvrdoglavo insistirati na pojedinostima i sitnicama! Obveseli se svakom uspjehu Božje stvari, bez obzira, tko stoji za njom (Fil 1, 18). Sudjeluj rado na svećeničkim sastancima, koronama, rekolekcijama, pastoralnim tečajevima i debatama! Budi uvijek objektivan i prema protivniku!

Štuj prava i slobodu vjernika! Nijesmo mi svećenici gospodari u svetištu. Mi smo u njemu sluge i upravitelji (Lk 12, 42). Duše su Božje, nijesu naše. I savjesti su Božje, nijesu naše. Nijesu duše šahovske figure u našim svećeničkim rukama. Pusti lajičke vjernike da rade!

Plemenit budi! Promašio si posve metodu, ako tražiš, da ljudi pred tobom dršću i da te se boje. Neka te vole! Nikada ne obračunavaj sa svojim ‘protivnicima’ sa propovjedaonice. Praštaj i zaboravljaj, da ti se oprosti i zaboravi (Lk 6, 37).

Voli vedrinu i radost! Nikad se ne tuži na svoje svećeničko zvanje! Budi Bogu na njemu zahvalan! Izabrao te je Gospodin (Iv 15, 16). Kršćanstvo nije vjera robova.

Budi prijatelj djeci i mladeži! Nastoj razumjeti mlade duše! Nikada se dijete, kojemu si bio dobar, ne će, ni kasnije u životu, na te baciti kamenom. Ni kad zastrani! Ni roditelja ne možeš ničim lakše privući, nego ako si dobar njihovoj djeci.

Cijeni redovnike i redovnice! Kapital su u crkvenom životu! U njihove se interne samostanske stvari i odnose ne petljaj! Nemaš prava. A nemaš ni kvalifikacije. Izazvat ćeš reakciju. Stvorit ćeš među njima stranke. Sve ćeš pokvariti. Ne sablažnjuj ih!

Radi na svome intelektualnom samoodgoju! Predstavljaj Crkvu. “Ti si učitelj u Izraelu” (Iv 3, 10).

Ne smiješ dopustiti da te se bistriji vjernici stide. Prati, barem katoličku, štampu i koji stručni svećenički časopis! Kupi i koju vrijednu knjigu. Ne govori s auktoretom o stvarima u koje se ne razumiješ!

Nemoj nikada biti naivan i lakovjeran! Ne ćeš lako pogriješiti, ne ćeš se ni pokajati, ne ćeš se ni posramiti, ako se budeš držao u načelnoj rezervi prema svim produktima privatne pobožnosti: “objavama”, “čudesima”, “porukama s neba”, “vizijama”, “proroštvima”. Pusti Bogu, da boguje. Ne sužuj čudesnih i mnogovrsnih puteva Milosti (1 Kor 12, 4-6). Dovoljno smo doživjeli sramote i blamaže od vjerničke i svećeničke lakovjernosti!

Budi u pastvi suvremen i moderan! I od modernog života i njegovih manira prihvatit ćemo i iskoristiti sve, što valja. A prije svega budi apostol katoličke štampe. Ne možeš imati boljega, pouzdanijega, solidnijega saveznika.

Ali zato budi i oprezan prema modnim idejama! Modernizam se je u kršćanstvu, više-manje, uvijek pretvarao u krivovjerje i otpad. “Sav je svijet pod Zlim” (1 Iv 5, 19). Evolucija je u Crkvi uvijek organska. Ne može u Crkvi biti revolucije, a zapravo ni revizije. “Ljubljeni, ne vjerujte svakom duhu, nego provjeravajte duhove, jesu li od Boga” (1 Iv 4, 1). Radije budi i previše konzervativan, nego previše liberalan i “nov”: manje je rizika. Moderne svećeničke apostazije nijesu dogmatičke, one su ponajčešće moralne. “Sve provjeravajte, a dobro zadržite” (1 Sol 5, 21).

Ne eksperimentiraj s oltarom! Nijesu pastoralni “specijaliteti” prvo. Čuvaj pastoralne i župske tradicije. Realna su vrijednost. Nastavljaj radije, gdje su tvoji prethodnici stali! Nikada ne dokidaj staroga, dok nije si siguran, da je novo, sigurno, bolje!

Koncentriraj svoj rad i pastvu uvijek na ono bitno! Prvo je i glavno u duhovnoj pastvi Krist. Njegova riječ. Njegova milost. Njegova žrtva. Njegova Euharistija. Njegovi sakramenti. Nije probleme u metodi. Problem je u sadržaju. Molitva, misa, propovijed, ispovijed, pričest, katehizacija, providanje bolesnika, kršćanski brak, dobar obiteljski život, moral - privatni i javni, ispovijedanje vjere, kršćansko milosrđe i ljubav; govori češće o svećeničkim i redovničkim zvanjima. Uvijek propovijedi barem skiciraj, a po mogućnosti i piši i uči. ne će ti onda biti šuplje; ne ćeš se opetovati, ne ćeš duljiti i gnjaviti. Dokumentiraj ih prije svega Svetim Pismom: manje problematičnim i legendarnim primjerima.

Ne budi nepotista! Ni u najblažoj formi! Voli svoje, ali ne bogati ih na račun Crkve, od prinosa vjernika! Gospodin nam je u tom pogledu dao primjer, koji govori jasnije od svih riječi i kojemu ne treba komentara. “Što ja imam s tobom, ženo?” (Iv 2, 4). Ili ona Pavlova:

“Odmah, ne posavjetovavši se s tijelom i krvlju” (Gal 1, 16).

Ne miješaj se u svjetske i profane poslove! Nije za nas ni porezna blagajna, ni bankarska klupa, ni poljoprivredno dobro, ni eksperimentalni centar. Nije nam svećenička politika nikada donijela blagoslova. Nikada se nijesu svećenici političari svojom politikom posvetili. A kompromitirali se jesu, bezbroj puta. I Crkvu su kompromitirali. Nije za nas revolver i mač. Mi smo mironošće (Lk 10, 5). Nije za nas nacionalistička zadr-

tost i zagriženost. Imamo mi dovoljno posla s dušama. “Naša je politika Križ” (Pio X.).

Ove je mudre savjete, među mnoštvom drugih, napisao *Stari svećenik mladome*: Č. ČEKADA, “Mladomniku u spomenar”, u knjizi *Pozdrav našem vremenu*, Đakovo, 1964., str. 58-86. Msgr. Čekadi tada je bilo 45 misničkih godina (ređen 1919.), a evo mi to sažeto prenosimo nakon 45 godina. I, naravno, sa svime se slažemo i od Tebe, novoređeniče, očekujemo da se, s pomoću Božjom, ovih riječi u svećeničkom životu držiš!

BISKUPOVE HOMILIJE

SVETKOVINA SV. DUJE, MUČENIKA
Split, 7. svibnja 2008.

Dioklecijan. Bijaše to 284. godine našega Spasa. Na čelo Rimskoga carstva, u rasponu od Portugala i Sjeverne Afrike do Urala, iz vojničkih izbija krugova, izabran od časnika i vojnika, član kohorte *Dalmatarum*: 40-godišnji *Gaius Aurelius Valerius Diocles* koji se 285. g., na ustoličenju u Nikomediji na obali Mramornoga mora, prozvao imenom *Diocletianus*. Zapisan je i njegov kratak programatski govor vojnicima: “Ratnici, pozdrav! Za sreću našega Imperija, koja je besmrtna i nepobjediva, koliko nas ratno podsjeća pamćenje, služit ćemo se mačem i kopljem, sve dok ne nastane vječni mir, kada će mačevi zarđati, a plugovi se zasjati.”

Samo da reče da će mačeve prekovati u plugove, pomislili bismo da navodi proroka Izaiju! (2,4).

Novi poredak. Novi i mladi imperator zatekao je Carstvo u neredu: krvava konkurencija među suparnicima, vojnička pobuna na svakom koraku, agresija barbara sa svih strana. Tko će to objediniti i smiriti!? Tražila se lukava politička glava i snažna policijska šaka. Dioklecijan se isticao i po političkoj glavi i po čvrstoj ruci. Ali ubrzo uviđa da ne može sam. Uspostavlja stoga novi poredak. Tako 292. g. dijeli Imperiju: istočni dio Carstva uzima za sebe, a zapadni predaje Maksimijanu. A onda obojica “augusta” biraju po jednoga pomoćnika “cezara”, svi redom dalmatinske gore list, što je sigurno - sigurno, a k tomu umrežili se i ženidbenim vezama: august Dioklecijan svomu je cezaru Galeriju dao svoju kćer Valeriju, a august Maksi-

mijan svoju je kćer Teodoru dao cezaru Konstanciju Kloru koji je otpustio svoju zakonitu ženu Jelenu, svestu, majku budućega cara Konstantina Velikoga, rodnom iz Niša. Sve, dakle, po načelu bliske krvi i zemljačkog tla. Na kraju Carstvo je prinio bogovima, rezervirajući sebi ime boga Jupitra, a Maksimijanu Herkula.¹

Biskup Dujе - kršćani u svijetu. U to doba u Rimskome carstvu moglo je biti oko sto milijuna stanovnika. Od toga velik broj Kristovih pristaša i u vojsci, i u sudstvu, i među slobodnima i robovima. U istočnom dijelu Carstva bila je gotovo polovica kršćanska, a na zapadu malo manje. Kažu da su i Dioklecijanova supruga Priska i kći mu Valerija bile krštene. Dugo vremena nije se ni car loše odnosio prema kršćanima. Evanđeoska se religija širila regijama, ne mačem i rimskim legijama, nego snagom Duha Presvetog! Mjesne su se biskupije uređivale, s biskupskim katedrama, s podignutim crkvama, koje su bile opremljene svetim knjigama i providene domovima za odgoj klera. Povijest nam prenosi: kad je Dioklecijan Dalmatinac na carsko uzlazio prijestolje, a na Katedri Sv. Petra vladao, papa Gajo (283.-296.), također Dalmatinac, u Solinu je 284. g. za biskupa posvećen *Domnio*, Sirijac.

Kršćani od svijeta - Ali čim se kršćani stanu poistovjećivati s ovim svijetom, odstupajući od Isusova načela: Budite u svijetu, ali ne od svijeta (Iv 17, 16.18), gube svoje svjetlo, miomiris i misionarsku moć. Povjesničar Euzebijе Cezarejski piše u svojoj *Crkvenoj povi-*

¹ F. CALLAËY, *Praelectiones Historiae ecclesiasticae antiquae*, Rim, 1962., str. 145.

jesti (br. 445) u kakvim se neslogama živjelo na istoku: Budući da su se biskupi digli protiv biskupa, narodi protiv naroda, svađe se i pobune raspirivale, prijevare i podvale do oblaka dizale, samo se čekala kazna Božja! Ne će ni ona izostati. A na zapadu pokrajinski crkveni sabor u Elviri u Španjolskoj oko 300. godine opisuje vjersko stanje: pojedini se kršćani pod raznim utjecajima odriču vjere u pravoga Boga i prihvaćaju čašćenje krivoboštva; žene, ostavljene od muževa, preudaju se; kršćanski se moral rastače, obitelj raspada. I kako su se brojni novokršćenici bili zagrijali za kršćanstvo, tako su se sada neki stali hladiti i vraćati na poganske običaje i zablude. Sve po načelu one čudne prirodne pojave: Kad se žaba ubaci u vrelu vodu, ona, oparena, odmah iskoči da se spasi. Ali kad se stavi u mlaku vodu pa se voda stupnjevito zagrijava, prije će se žaba posve skuhati negoli iz lonca iskočiti, jer ne osjeća granicu. Slično tomu: kad progon bukne, vjernici se bude. A kad se u kotlu ovoga svijeta ugrijava i grijehu prilagođavaju, izgore a da ni ne primijete. Odreknu se identiteta u diktaturi relativizma. Tako se i za cara Dioklecijana događalo kršćanima. Potrajalo tako oko 18 godina. Da je ostalo još 18, brojni bi se ugrijali i rastočili. No pod Dioklecijanovom upravom razbuktao se progon dotada neviđenih razmjera.

Progoni - prvi edikt. Početkom 4. stoljeća car Dioklecijan, boraveći u svom dvoru u Nikomediji, potaknut savjetom zlobnika suradnika, osobito svoga pomoćnika i zeta cezara Galerija, izdade prvi edikt protiv kršćana. Snagom tog ukaza kršćanima se:

- a) zabranjuju liturgijski sastanci;
- b) crkve se moraju spraviti sa zemljom;
- c) sve se svete knjige i spisi moraju spaliti;

d) sve kršćane natjerati da prihvate poganske idole i da se odreknu Kristova morala i ideala. Oni koji se ne žele odreći vjere, kazniti ih ovako: ako su plemići, oduzeti im plemićki naslov; ako su slobodni, svode se na robove; a ako su robovi, osuđuju se na trajno ropstvo. Pokaži, kršćanine, zašto si i tko si!

Čistka otpoče u carskoj palači u Nikomediji. Izvrnuše crkvu u gradu pred carevim dvorom. Kršćani se s biskupom nađuše osramočeni i poniženi. Jedan kršćanin, malo žegarniji, ne mogavši izdržati, umjesto da spali misne knjige, istrča na trg i raspara carski dekret. Evo ti naš! Uto se zapali i carska palača. Potvoriše na kršćane da su je oni zapalili. A nisu. Raspali se i sam car i naredi da se svi kršćani u gradu posmiču, na čelu s biskupom Antimom i njegovim svećenstvom.

Uskoro se carski dekret, mač i oganj rasplamsa iz Nikomedije na cijelo Carstvo. Zauzeta su brojna groblja i katakombe; zapaljeni arhivi, kalendari i martiro-

logiji; uništeno crkveno ruho i posuđe; popaljene knjige, Biblije, psaltiri, misali, brevijari. Što ne spališe po biskupijskim središtima, odnesoše na rimske sudove, da se ondje skupe i lomaču razvignaju. I čudimo se kako nemamo dokumenata.

Drugi edikt. Kako se Kristovi pristaše ne dadoše lako iskorijeniti - što ih više kose, sve to bolje rastu! - uskoro je drugim carskim dekretom naređeno, ne više degradacijom, nego pod kaznom smrti, da svi kršćani moraju žrtvovati poganskim božanstvima i odreći se Krista Isusa. Tako otpoče ne samo progon, nego i pokolj. Ovdje u Iliriku, na Balkanskom poluotoku, progonstvo je bjesnjelo i silinom i širinom. Ubojstva vjernika, đakona, prezbitera, biskupa. Ali ne ćeš ti, Dioklecijane, uništiti to evanđeosko zrno, jer "krv mučenika sjeme je kršćana".²

Priprema biskupa Duje. U gradu Solinu biskupuje *Domnius* ili *Doimus*, Dujam ili popularni Duje. Biskup mudar i pronicljiv, srdačan i odvažan. Ne zna se je li jači u pouci, u posveti ili u upravi. Priprema se biskup Duje da s Mučenikom nad mučenicima, Kristom Isusom, prikaže Ocu nebeskomu sebe na žrtveniku Gospodnjem. Na Uskrs koji je, prema nekim računanjima, 304. g. bio 9. travnja, penje se biskup na ambon sokoleći suradnike i vjernike svoje: "Prezbiteri, đakoni, vjernici! Ne osvajamo kopljem i mačem, nego Evanđeljem Krista uskrsloga i snagom Duha Svetoga! Kad im dobro činimo, kažnjavaju nas kao zločince. Potičem vas da ljubimo one koji nas progone i preziru! Na uvrede odgovarajmo blagoslovom. Na poniženja, iskazivanjem časti. Sramotu, koju nam nameću, pretvarajmo u svoju slavu. Ne mogu nam iznijeti razloga zašto su protiv nas, osim što ih volimo. A onima koji Boga ljube sve se obrće na dobro: i molitva i žrtva, i rad i smrt. Ako nam ubiju smrtno tijelo, ne mogu nam oduzeti besmrtnu dušu. Kristove riječi duh su i život! Krist nam to svojim uskrsnućem svjedoči i jamči!

Stoga Kristovi smo svjedoci i suradnici! Ne bježati! Danas, kamo god pobjegneš, stići će te carski mač. Ionako ti je krvlju natopiti zemlju. Natopimo krvlju svojom ovaj Solin, ovu Dalmaciju. Danas je ovdje naša dvorana Posljednje večere i naša Kalvarija mučeništva. Naš grob i naš uskrs! A svaka nam je domovina na svijetu - tuđina. Ne popuštajmo! Sastajmo se nedjeljom na euharistijsku žrtvu i gozbu. Blagujmo Tijelo Kristovo! Slušajmo njegove riječi koje uminuti ne će i koje nam život vječni jamče. Ne palimo svetih knjiga! Ne žrtvujmo poganskim idolima! Ne ubijajmo druge. Pogotovo ne svoju djecu, ni prije ni poslije poroda. Čuvajmo se osobito triju teških zala: otpada od vjere, nevjernosti u braku i ubojstva!"

² TERTULIJAN, *Apologeticum*, 50.

Biskup Duje potresnim nastavlja glasom: "Jesmo li i na Veliki petak, bogoljubni vjernici, čitali Muku Isusu? Jesmo li ovih dana čuli Isusovu riječ: 'Mene su progonili i vas će progoniti! Blago vama kad vas - zbog mene - pogrde i prognaju i sve zlo slažu protiv vas! Radujte se i kličite: velika je plaća vaša na nebesima!' (Mt 5, 11-12). I Pavlovu riječ: 'A i svi koji hoće živjeti pobožno u Kristu Isusu, bit će progonjeni. Zli pak ljudi i vračari napredovat će sve više u zlu - kao zavodnici i zavedeni' (2 Tim 4, 12-13). Odričemo se zemaljskoga života, ali se ne odričemo nebeskoga Krista! Tko za njega pogine i strada, očekuje ga nebeska nagrada!" snaži biskup svoje i moli za njih.

"Nema bogova, braćo moja mila, ni rimskih, ni grčkih, ni maloazijskih, ni europskih. Eno im Panteona u Rimu, njihove 'svebožnice', gdje su poredali 3.400 bogova i božica, iz cijeloga Carstva: drvenarija, ilovača i porculan! Nema među njima našega Isusa Krista, pravoga i živoga Boga. Nije njemu mjesto u panteonskim policama. Njegovo je nebo, zemlja i more! Njegovo je kraljevstvo, slava i moć u vjekove. Ne budimo mlaki, bljutavi: ni hladni ni vrući! Izbacit će nas Gospodin iz usta svojih. Gospodin od nas očekuje da budemo oganj što tinja i plamen što svijetli." A kršćani se stišću oko svoga neustrašiva Pastira.

Dioklecijan i Dujam. Gleda biskup Duje iz Solina ili s Klisa kako se pred njim, na 5-6 km na rivi, izdiže novo carsko zdanje građeno od bračkoga kamena (295.-305.): s peristilom i vestibulom, s carskim stanom, predvorjem, kupolom, kolonadama i sfingama. "Samo ti, čestiti Care, gradi. Ti infrastrukturu, a kršćanstvo će gradnji udahnuti novo srce i nov duh, dati puni smisao, trajnost, vječnost! Kršćani će tvoje kulturne spomenike preobraziti u kultne žrtvenike. Doći će dan kada će Jupitrov hram postati kršćanska krstionica. Hram Kibele, božice nature i kulture, postat će hram Duha Svetoga. A carev velebni mauzolej - katedrala Djevice Marije." Nije ni u snu mogao sniti, ni *Diocletianus* ni *Domnius*, da će ta ista katedrala jednom zadobiti i svoga drugog zaštitnika, svetoga Duju. Gdje čovjek ne sluti, Božji su puti.

Mučeništvo. U jednome od tih silovitih progona, po jednome od tih dekreta, a sve jedan gori od drugoga - osvanuo je i dan 10. travnja 304. - na mučilištu se prinosi biskup Domnio zajedno sa svojim suradnicima.³ Svoj dijalog s namjesnikom provincije Markom Aurelijem Julijem biskup Duje završava: "Prikazujem ti, Oče sveti, u ime tvoga ljubljenoga Sina Isusa Krista, u Duhu Svetome, svoj život i svoje biće. Primi mene, slugu svoga nedostojnoga! Blagoslovi ovaj Solin grad!

Blagoslovi ovaj vjerni narod! Posveti ga u istini i ljubavi! Da se ne suobličuje ovomu svijetu, nego da očuva svoj kršćanski identitet!"

Prinio je život svoj za Krista naš Domnio, biskup solinski, u uskršnom tjednu. Evo velikoga mučenika koji život svoj dade za Boga. Pokopan je na Manastirinama, kasnije prenesen u ovaj Dioklecijanov mauzolej. Vijest o mučeništvu do nas dopire i iz kamena i iz arhiva, iz liturgijskoga štovanja: s oltara i iz crkava.

Dioklecijanov mentalitet. Dioklecijana je i njegove sudrugove, augusta i cezare, naslijedio Konstantin Veliki, 312. godine. A Rimsko je carstvo u svome zapadnom dijelu završilo svoju 13-stoljetnu egzistenciju i ekspanziju s Romulusom Augustulusom, 476. godine. Prekinuta je i završena ta povijesna nit. Ali nije uopće odumro Dioklecijanov antikršćanski duh. Dioklecijanov ideologija i danas caruje u zemaljskoj idololatriji, u jupiterskoj samosvijesti, u gradnji zemaljskoga grada, mauzoleja i novih "babilonskih" tornjeva, građenih u pepelu i prahu, suprot Bogu i njegovu planu; ne progoni taj carski duh danas ognjem i mačem, nego medijskim prekomjernim zavodništvom slike i riječi po našoj ljudskoj svijesti, čak i unajmljenim glasom iz Crkve, kojemu je do vlastite ekshibicije, a ne do promocije Crkve Božje. Živi taj Dioklecijanov mentalitet i u pojedinim nehumanim i bezbožnim zakonima, koji se dopunjuju od cara do cara, a nisu u službi života, začeta ili spriječena u razvoju; mentalitet koji ne poštuje Božji zakon, nego se ravna po svome izmišljenom pravu, mnijenju i ustavu. Caruje taj duh u bestidnu kultu prolazna tijela i požude njegove, u zanemarivanju neprolazne duše i svrhe njezine, koju joj je Bog odredio. Očituje se taj carski duh u nametanju fizičke moći s pomoću neistine i otimačine, s pomoću tužiteljstva i njegovih zbunjenih svjedoka, s pomoću ekonomije "kruha i igara", kao da uopće nema povijesne i božanske ekonomije spasenja.

Dujmov mentalitet. A pogotovo nije umro kršćanski Dujmov duh. On i nadalje živi: u poklonu trojedino-mu Bogu, u svetkovanju njegova tjednoga blagdana, u zahvalnosti djece roditeljskoj skrbi i ljubavi, u zdravoj i mnogočlanjoj obitelji iz koje niču i duhovna zvanja svećeništva i redovništva, u poštovanju vlastitoga i tuđega života, u obdržavanju bračnih obveza i prava, u poštovanju tuđe imovine, dobra glasa i istine. Nikada se pravi kršćanin ne ravna po bezbožnu zakonu koji se izglasava za jednokratnu uporabu, odstupajući od vječnoga Božjeg zakona koji se ne pregiba ni pred kakvim saborskim ili parlamentarnim odlukama, koliko god one bile jednodušne! Mi danas podsjećamo na taj trajni Dujmov duh, Božji duh! Ne daj se, kršćanine, skuhati u politi-

³ Sumučenici: Staš/Anastazije, došljak iz Akvileje, prezbiter Asterije, đakon Septimije i četvorica pretorijanaca: Antiohijan, Gajan, Telije i Paulinijan, u: Ž. RAPANIĆ, *Sveti Dujam*, Split, 1996., str. 37.

čkom i medijskom loncu! Odupri se ozračju relativizma koji te dezorijentira da ne znaš što je desno a što lijevo. Čuvaj dušu od virusa Zloga!

Biskup Duje u Rimu. Sveti Duje u ovih 1700 godina, i 4 više, išao je dva puta u Rim. Najprije u 7. stoljeću, zajedno s relikvijama ostalih mučenika Dalmacije i Istre: barem je njegov mali dio prenesen u Venancijevu kapelicu uz Lateransku krstionicu.

A drugi put išao je na Kongregaciju za bogoštovlje, početkom prošloga stoljeća kada se vodila žestoka rasprava i dokazivalo da nisu postojala dva Dujma: jedan iz prvoga stoljeća, učenik sv. Petra, koji bi bio mučen 7. svibnja 107., tj. ovoga današnjega dana, nego samo jedan jedini i pravi Duje, mučen 10. travnja 304., o kojem govorimo i kojega danas slavimo makar i s pomaknutim nadnevkom. Istina o sv. Duju probijala se kroz mnoge magle i legende, kroz razna "žića" i priče, kroz očuvane arhive i otkrivene iskopine. Ta je spoznaja izišla na vidjelo uvelike zaslugom don Frane Bulića, koji se našao na strani utvrđene istine, a ne uvriježene legende.⁴

Sv. Duje u Splitu. A mučenika Duju naslijedio je čitav niz biskupa i nadbiskupa: salonitanskih barem 20, splitskih barem 74, i splitsko-makarskih barem 12, do jučer s Franom pa s Antom, a danas s Marinom, kojemu želimo dobro zdravlje, milostan napredak i hrabro svjedočenje, kao i svima svećenicima i vjernicima ove drevne i slavne nadbiskupije.

Biskup Duje gradio je Crkvu Božju za Isusa Krista, za budućnost. On je gradio na Isusovu praznom grobu, odnosno na Isusovu uskrснуću. Zato za vječnost. Ima mnoštvo velezaslužnih građana Splita, kojima je postavljen spomen u gradu: Marulić ima svoju ulicu; Ivan Paštrić svoju knjižnicu; Julije Bajamonti, Luka Botić i drugi imaju svoje trgove; don Frane Bulić klasičnu gimnaziju. Drugi imaju prolaze, prilaze, dvorane, poljane...

Molitva. A sv. Duje ima čitav grad. I antikni Dio-klecijanov, i onaj srednjovjekovni, i ovaj moderni. On je iznad grada. Štiti ga i brani, zagovara i moli. O, sveti Duje, biskupe i mučenike naš! Molimo te u jednome dahu: za vjernost jedinomu Bogu, za izdržljivost u kušnjama ovoga vremena, za strahopoštovanje pred ljudskim životom, za prestanak ispovijedanja tuđih grijeha, za prepoznavanje vrlina kod koga god one bile, za zdrav duh u zdravu tijelu, za pravu i sretnu slobodu, za biskupe, svećenike i redovnike naše, za mlade, za bolesne, nemoćne i umiruće, za razumno poštovanje crkvenih i narodnih velikana, za Domovinu našu!

*Ave lumen Dalmatiae! Benedic Civitati tuae!*⁵

Pozdravljamo te, svjetioniče Dalmacije!

Blagoslovi ovaj svoj grad!

I Nadbiskupiju splitsko-makarsku!

I zemlju ovu Hrvatsku! Amen.

NA SVETKOVINU PRESVETOGA TROJSTVA o 100. obljetnici župne crkve

Blagaj, 18. svibnja 2008.

U povodu jubilarne proslave stoljetnice župne crkve Presvetoga Trojstva u Blagaju i dijeljenja sv. križme polaznicima osmoga razreda na Buni, u nedjelju 18. svibnja 2008., mjesni je biskup Ratko izgovorio ovu prigodnu propovijed:

- Tebe Boga hvalimo, Tebe Gospodinom priznajemo. Tebe vječnog Oca sva zemlja poštuje.

Hvalimo Te svim zanosom glasa svoga, svemoguću Bože naš! Priznajemo Te svim bićem svojim, ljubimo Te i poštujemo svim srcem svojim uvijek, a osobito u ovoj 100. obljetnici župne crkve ovdje u Blagaju, posvećene Tebi, Presvetomu Trojstvu, 1908. godine. Sve one pjesme, molitve i žrtve; sve one pučke pobožnosti,

Gospine krunice i svakovrsne blagoslove, svu onu vjeru našu, ufanje i ljubav sažimamo danas u ove ambrozijanske crkvene riječi: Tebe Boga hvalimo. Tebe Gospodinom priznajemo. Tebe vječnog Oca sva zemlja poštuje.

- Tebi svi anđeli, Tebi nebesa i sve vlasti, Tebi kerubi i serafi kliču bez prestanka: Svet, svet, svet Gospodin Bog Sabaot. Puna su nebesa i zemlja Veličanstva slave tvoje.

Vjerujemo u Tvoje neizmjereno milosrđe, Bože silni i slavni. Iz dna svoje duše želimo i žarko Te molimo da biskupi koji su u ovoj crkvi sv. krizmu dijelili, i svi župnici i drugi svećenici koji su u ovoj župi blagajskoj

⁴ Ž. RAPANIĆ I DRUGI, *Sveti Dujam*, str. 64.

⁵ M. IVANIŠEVIĆ, u: Ž. RAPANIĆ I DRUGI, *Sveti Dujam*, str. 95 i 171, br. 69.

dušobrižnički u ime Crkve djelovali, sakramente marljivo i u crkvenom jedinstvu posluživali, propovijedi- ma vjeru u ljudima podržavali, kuće im i obitelji blagoslavljali, pokojne blagoslovnim obredom ispraćali, živote svoje u evanđeoskom posluhu Crkvi darivali danas zajedno s nebeskim korovima Tebi tropjesmu pjevaju: Svet, svet, svet. Gospodin Bog Sabaot.

- Tebe hvali slavni apostola zbor, Tebe proroka dična četa, Tebe mučenika svijetla vojska. Tebe po svem svijetu sveta uzvisuje Crkva, Oca neizmjernog veličanstva, časnoga Tvojeg istinitog i jedinoga Sina. I svetoga Tješitelja Duha.

Vjerujemo u Tvoje beskrajno smilovanje, Bože Oče naš koji jesi na nebesima. Želimo Tvoju nužnu pomoć i zdušno molimo da svi oni vjernici Katoličke Crkve, koji su u ovoj župi blagajskoj od njezina osnutka prije 117 godina i u ovoj crkvi blagajskoj od njezina početka prije 100 godina,

- najprije kršteni - njih 4.849;
- zatim ovdje krizmani - njih 2.768;
- potom koji su ovdje vjenčani - njih 1.128 zaruč- ničkih parova,
- kao i svi oni koji su između svih tih i drugih pri- došlih ovdje u tvome milosrđu Poputninu primili i preminuli - njih 2.204:

neka, dakle, bez prestanka uživaju u tvome očin- skom domu skupa s dičnim četama Božjih ugodnika, zajedno sa slavnim zborom svetaca, u društvu sa svije- tлом vojskom spašenika.

Isto te tako, Bože naš, pobožno molimo da Te svi živi vjernici sa sadašnjim župnikom don Ivom i žu- pnim vikarom don Milom u ovoj župi i u ovoj crkvi svečarici zajedno sa svetom Crkvom Katoličkom, po svem svijetu raširenom, uzvisuju kao Oca neizmjer- nog veličanstva, časte kao časnoga tvogjeg istinitoga i jedinoga Sina i slave kao Tješitelja Duha.

A Ti nas, Duše Sveti, Gospodine i Životvorče naš, za sebe oduševi i božanskim utjehama tješi, osobito ove naše današnje krizmanike obdari sa svojih sedam darova - mudrosti i razbora, znanja i savjeta, jakosti, pobožnosti i strahopoštovanja Božjega.

Jednako Te tako molimo, o Presveto Trojstvo, i za župe Gabela Polje i Buhovo u ovoj biskupiji, koje su također posvećene Tvomu Trojstvenomu Imenu kao i za sve njihove župnike i vjernike, osobito za krizmani- ke koji također danas primaju darove Duha Svetoga.

- Ti Kralju slave, Kriste. Ti si Očev vjekovječni Sin. Ti, da za naše spasenje postaneš čovjekom, nisi se strašio krila Djevice.

Tebe, Kriste, ova naša župa Blagaj-Buna i ova naša Biskupija mostarsko-duvanjska, i cijela Crkva u Her- cegovini sa svim svojim vjernicima, svećenicima, re- dovništvom, i biskupom, nevrijednim slugom Tvojim,

slave i veličaju kao vjekovječnoga Sina Oca nebeskoga, koji se prije 2.000 godina utjelovio iz Djevice Mari- je. Postao si jedan od nas i došao među nas radi nas ljudi i radi našega spasenja. Zahvaljujemo Ti na tome neizmjerljivu daru. I tu zahvalnost očitujemo i ovim vanjskim stoljetnim jubilejem ove crkve u slavu Oca nebeskoga, ovim euharistijskim slavljem Krista Go- spodina, ovim dijeljenjem krizmenih darova Duha Svetoga, ovim obiteljskim hodočašćem, molitvom i pjesmom.

Kralj budi, Kriste Gospodine, ne samo vjernima, koji se nikada nisu odmetnuli od tebe, nego i rasipni- cima koji su te ostavili: učini da se ovi u kuću očinsku brzo vrate. Kralj budi onima koje ili kriva ljudska mi- šljenja zavaravaju ili vjerska nesloga rastavlja, i pozo- vi ih natrag u luku istine i jedinstvo vjere i katoličke crkvene discipline, da i u ovoj župi i u ovoj biskupiji bude jedno vjerno stado i jedan zakoniti pastir u za- jedništvu s Tvojim Namjesnikom na zemlji, Svetim Ocem Papom, pod Tvojom vrhovnom vlašću jedinoga Pastira naših duša.

Jer, ovoj Crkvi našoj jednako pripada i vjerni i po- kojni **fra Ivo** koji je ovu crkvu prije 100 godina gradio, i revni i živi **don Ivo** koji je sada želi temeljito obnoviti u slavu Presvetoga Trojstva i na porast vjere i Crkve Katoličke!

- Ti, svladavši oštrinu smrti, otvorio si vjernima kraljevstvo nebesko. Ti sjediš zdesna Bogu u slavi Očevoj. Vjerujemo da ćeš doći kao Sudac.

Ti se, Kriste, želeći savršeno udovoljiti volji Očevoj, nisi ustručavao podnijeti bičevanje, svakovrsno poni- ženje, mučilo križnoga puta, krunjenje trnovom kru- nom, raspeće, svu oštrinu naše ljudske smrti, samo da bi nama otvorio vrata nebeskoga raja. Ti sada sjediš s desne Očeve i Ti ćeš doći po nas i pozvati nas na svoj pravedni sud da svakomu dadneš ono što je svatko za- služio u ovom zemaljskom tijelu. Budi nam milosrdan na sudu! Vjerujemo u Tvoju riječ kojom si nam obe- ćao stanove vječne, da ćemo biti ondje gdje si Ti, kod Oca na nebesima.

- Tebe, dakle, molimo, pomози svojim slugama, koje si otkupio dragocjenom krvlju. U vječnoj slavi daj, da se ubrojimo među svete Tvoje.

Naše ljudske grijehe može saprati samo Tvoja bo- žanska žrtva. I naše gladne i žedne duše može nahrani- ti samo Tvoje Presveto Tijelo i napojiti Tvoja Pre- sveta Krv. Tu si svoju krv prolio da se proslavimo u vječnosti s Tobom, s Ocem i Duhom Svetim. Hvala Ti na daru spasenja koje si nam ponudio svojom pregor- kom mukom i smrću i svojim slavnim uskrsnućem. Daj, da se svi ubrojimo među dionike Tvoga spasa!

- Spasi puk svoj, Gospodine, i blagoslovi baštinu svoju. I vladaj njima i uzdiži ih u sve vijeke.

Molimo Te, Gospodine, za ovu stoljetnu, višestoljetnu, baštinu blagajsku i hercegovačku, koju si nam Ti darovao, a naši nam je očevi i pradjedovi namrli, očuvali i prenijeli. Blagoslovi je obilnim svojim milostima te kao jedini Kralj vladaj dušama našim, župama našim, baštinom svojom.

- Iz dana u dan blagoslivljamo Tebe. I hvalimo ime Tvoje u vijeke i u vijeke vjekova.

Neka svaki naš dan bude izraz hvale Tebi na svemu Tvome daru, na Tvome vodstvu, od začeca do premnuća, od krštenja do konačna spasenja. Prati obitelji naše da budu otvorene daru Tvoga života,

blagoslovi djecu začetu da se rode,

blagoslovi djecu rođenu da se odgoje u vjeri i ljubavi Tvojoj,

blagoslovi djecu odgojenu da se spase u Tebi.

- Dostoj se, Gospodine, u dan ovaj sačuvati nas od grijeha. Smiluj se nama, Gospodine, smiluj se nama.

Molimo Te ponizno, Gospodine, čuvaj ove mlade krizmanike i sve nas zajedno s njima! Štiti ih od svih sedam glavnih grijeha, od krivovjerja i raskola koji im prijete, od nerazumnosti i izdaje, od bezbožnosti i protucrkvivosti. Udalji od svih nas

razaralačku oholost u glavama,

slijepu škrtost u obiteljima,

štetnu bludnost među mladima,

sotonsku zavist među narodima,

poganu neumjerenost jela i pila u tijelima,

neobuzdanu srditost u žvrcima i

neljudsku lijenost u rukama.

A smiluj se svima nama, grješnicima, da budemo poseban znak Tvoga smilovanja i Tvoje milosrdne ljubavi.

- Neka bude milosrđe Tvoje, Gospodine, nad nama kako se ufamo u Tebe. U tebe se, Gospodine, ufam: O da ne budem postićen dovijeka!

Ovu je posljednju psalmistovu rečenicu o nadi, koja nikada ne postiđuje, uzeo za svoje biskupsko geslo zagrebački nadbiskup, blaženi kardinal Alojzije Stepinac, kojemu je posvećen Pastoralni centar na Buni. Pod tim je geslom on izvojevao velebnu pobjedu nad samim sobom, nad ovim vremenitim naraštajem, nad sotonom i vanjskim kušnjama, osobito nad bezbožnim komunizmom koji ga je htio odcijepiti od jedinstva sa Svetim Petrom i njegovim nasljednicima. I zato je postigao vječni vijenac pravednosti i blaženstva. Neka i nama bude ne samo primjer i uzor, nego i sigurna zaštita i pomoć te izmoli mir i jedinstvo ovoj Crkvi hercegovačkoj.

Svemogući vjekovječni Bože, koji si slugama svojim dao da, ispovijedajući pravu katoličku vjeru, upoznaju slavu vječnoga Trojstva - Oca, Sina i Duha Svetoga - i u sili veličanstva da se klanjaju jedinstvu Božanstva, molimo da nas čvrstoća te iste vjere vazda štiti od svake protivnosti i zablude.

Bože, čijemu milosrđu nema mjere i čije je dobrote beskrajno blago, premilostivomu veličanstvu Tvomu zahvaljujemo na udijeljenim darovima i molimo vazda Tvoju blagost: ne ostavi onih kojima na njihove molbe daješ što prose, nego ih pripravi na buduću nagradu.

Blagoslovljeno da si, sveto i narazdijeljeno Trojstvo, koje sve stvaraš i svime ravnaš, i sada i vazda i u vjekovječne vijeke vjekova. Amen.

NA SVETKOVINU SV. IVANA KRSTITELJA o 250. obljetnici župe

Roško Polje, 24. lipnja 2008.

U povodu jubilarne proslave 250. obljetnice župe sv. Ivana Krstitelja u Roškom Polju, u utorak, 24. lipnja 2008., mjesni je biskup Ratko izgovorio ovu prigodnu propovijed:

1 - ČUDESNO ZAČEĆE. Posljednji veliki prorok Staroga Zavjeta Ivan Krstitelj, sin je oca Zaharije i majke Elizabete, Gospine rođakinje. Roditelji - već u pooldmaklim godinama - nisu više mogli po prirodnom procesu ni zanijeti čeda ni donijeti ga na svijet, a Elizabeta bijaše nerotkinjom i u mladosti svojoj, kamoli ne

će biti u starosti. Dijete je u Hramu anđeoski naviješteno staromu svećeniku Zahariji svećanim riječima:

prvo: to će ti dijete biti radost i veselje;

drugo: rođenje će njegovo mnoge obradovati;

treće: bit će velik pred Gospodinom;

četvrto: Duha će Svetoga biti pun već od majčine utrobe;

peto: mnoge će sinove Izraelove obratiti Gospodinu, Bogu njihovu;

šesto: ići će pred Gospodinom u duhu i sili Ilijinoj da obrati srce otaca k sinovima; i -

sedmo - da spremi Gospodinu narod pripravan.

- **Da se tebi, zaručnice i zaručnice, oče i majko,** obeća i jedan od ovih sedam velikih darova Božjih, kako biste se radovali radošću neizrecivom.

Potom čudesno začće po Božjoj riječi. I to dvostruko čudo: nije mogla žena začeti mlada kada se inače začinje i rađa, a začela je stara kada se naravno ne rađa. Sv. Augustin duhovito i istinito kaže da je veće čudo ljudsko začće i rođenje negoli ljudsko uskrsnuće. Kako to? Evo kako, prije začća nije te uopće bilo, pa sada vidiš da te ima; a prije uskrsnuća bio si u ovom životu, pa ti je lakše vjerovati da će te biti i nakon uskrsnuća!

Prigodom Marijina pohoda rođakinji u 6. mjesecu njezina blagoslovljena stanja, dijete je u Elizabeti od radosti zaigralo u majčinoj utrobi, jer je "osjetilo" Mesijinu blizinu. Općenito se u Crkvi - i u katolicizmu i u pravoslavlju - drži da je u tome trenutku začeti a još nerođeni Ivan očišćen od iskonskoga grijeha, pa mu se zato i može slaviti svetkovina rođenja, dolaska na ovaj svijet, što danas liturgijski svečano svetkujemo po 250. put u ovoj roškopoljskoj župi slavljenici.

Bez djece. Iako su Zaharija i Elizabeta bili pravedni, besprijeekorni, do braka čisti, do smrti vjerni - ipak im Bog u vrijeme njihove prirodne plodnosti nije dao, niti im je morao dati, od srca poroda. Makar su, dakle, bili pobožni i dobri, nisu ničim u svome životu zaslužili da imaju dijete, upravo zato što je dijete čisti Božji dar, a nije nikakav Božji dug ljudima. Roditelji nisu ni stvoritelji ni vlasnici svoga djeteta. Oni uopće ne utječu na to hoće li im dijete doći ili ne će doći na svjetlo dana. Ne određuju ni to hoće li biti muško ili žensko. Još manje odlučuju hoće li biti jedno ili dvoje. A najmanje se pitaju u to hoće li biti zdravo ili bolesno. Nego kako ga Bog dadne, tako ga treba u naručje i primiti. A ovdje u Zaharijinu i Elizabetinu životu i braku kroz dugo godina ni ženska ni muška, ni zdrava ni bolesna, ni jedno ni dvoje. A bili bi ga spremni prihvatiti kako je volja Božja.

"Što je začeto - neka se rodi!" Pravi roditelji i jesu oni koji se drže toga svetoga načela; koji su svjesni da su u službi Božjega dara života; koji znaju da i prirodna njihova porođajna moć potječe samo od Boga; da im je Bog samo posudio dijete, a nije ga se odrekao i njima ga predao; da je Bog gospodar i vlasnik i njih i njihove djece, a da nisu oni vlasnici ni svoji, ni svoga djeteta, kamoli bilo kojega Božjega dara i svojstva. Blago ocu koji se drži Božjega zakona: Ne ubij! Ni začeto ni rođeno, ni zdravo ni bolesno! Blago majci koja se drži Božje zapovijedi: Što je začeto, od Boga je. Rodi ga, a ne pobacuj i ne griješi duše svoje! Bog ima svoj

plan s djetetom, ako ti nemaš. Ako ne znaš što ćeš s njime, samo ga nemoj ubijati. Pusti ga da živi! Bog ima za njega svoj put! Majka je po naravi na osobit način u uzvišenoj zadaći života, i razvoja tjelesnoga i duševnoga svoga i Božjega čeda. Bože, "što li će biti od ovoga djeteta?" (Lk 1,66), svi se pitahu koji su čuli za taj događaj. Bit će ono što mu je Bog namijenio u životu, ako ga ti ne spriječiš u njegovu zdravu razvoju.

- **Hvala svima onim roditeljima** iz tisuća obitelji i stotina prezimena, koji su u ovoj župi rožanskoj ili podrijetlom iz ove župe opsluživali Božji zakon života, a danas im tijela počivaju u ovome groblju sv. Ivana ili po grobljima širom svijeta a duše im uživale vječni pokoj u radosti nebeskoj. Hvala svim živim očevima i majkama na njihovu vjerničkom odgovoru na taj Božji dar!

2 - **ČUDESAN ODLAZAK IZ KUĆE.** Nakon prekoračenja praga punoljetnosti, Ivan se uputio iz svoje rodne kuće u judejsku pustinju u kojoj se strogim tjelesnim postom i duhovnim razmišljanjem, vanjskom nošnjom i ponašanjem pripremao na poravnavanje putova Gospodnjih, koje su ljudi svojih grijesima iskrivili i unakazili. Odijevao se devinjom dlakom, a hranio divljim medom i skakavcima. Nije mu nikada bila mučna molitva i razmatranje, prouka Božje riječi i Svetoga Pisma. Na kojem se god mjestu, izvan svoje roditeljske kuće u Ain Karimu, našao u Judeji, u Jeruzalemu ili široj okolici, znao je da je na Božjoj, svetoj zemlji; da je samo putnik i hodočasnik ovom suznom dolinom; da se mora držati Božjega zakona formulirana u onih 10 veličanstvenih zapovijedi Božjih koje zna i mali prvopričesnik; da u sebi osjeća poseban čudesan poziv preteče Isusova, predhodnika Mesijina na ovoj zemlji i da ga čeka pravedna Božja presuda na nebesima. I upravo zato jer se unutarnjim pozivom otisnuo od kuće, ostajući vjeran Božjemu glasu, mogao je na svoj način pomoći i svomu mjestu i svomu narodu: mnoge je sinove Izraelove obratio Gospodinu, Bogu njihovu! Postao je najveći rođen od žene!

Naši odlasci. Ne ćemo li se i mi u ovom Ivanovu odlasku iz roditeljske kuće lako prepoznati u svojim životnim odlascima iz ovoga našeg Roška Polja, iz ove 250 godina žive župe sv. Ivana Krstitelja? Jedni su morali odavde bježati jer su ih gonili Turci, partizani i ostali dušmani; drugi su iz ovoga podneblja i polja teškom mukom pošli tražeći bolje životne uvjete za sebe i za djecu svoju i u drugim hrvatskim mjestima i u trećim zemljama i kontinentima; treći su odlazili i čestito se snašli u svijetu, kadri i svomu mjestu i narodu pomoći, osobito u kulturnom i privrednom podizanju standarda; a četvrti su otišli - njih barem dvadeset i petero iz ove župe, koliko se zna - u svećeničke i redovničke profesije i ustrajali do kraja, do smrti,

a oni koji su danas na životu Bog im udijelio zdravlje i milost ustrajnosti na životnom putu! 25 svećenika, redovnika, redovnica u ovih 250 godina. Hvala Bogu na njegovu daru! I nikada ne ponestalo ni u vrču ulja ni u čupu brašna Božjega dara života i zvanja!

- **Hvala svima** onima koji su, pod kakvim god uvjetima odlazili oдавде, ipak očuvali pradjedovsku vjeru katoličku ne zaboravljajući svoga krsta i naučene molitve; svoga korijena i podrijetla, svoga prezimena, jezika i zemlje; svoje župe, crkve, groblja i napose roditelja koji su im život od Boga prenijeli. Kad su se braća u Egiptu našla razotkrivena zbog svoga zločina prodaje brata Josipa, Josip im je velikodušno uzvratio: Braćo, ne uznemirujte se! Niste vi mene prodali, nego je mene Bog ovamo poslao "da vas održi u životu" (Post 45, 5). Bog providnosni, Bog premudri, Bog predobri poslao me ovamo da vi preživite, da steknete više slobode. Nije li ova stoljetna hrvatska migracija po svijetu uvelike pridonijela i dobru u svijetu i boljitku u domovini? Mi se danas posebno sjećamo onih - 190 vjernika - koji su poginuli u ratu ili poraću, među njima i dva svećenika: fra Filip Gašpar i fra Jako Križić, kao i onih koji su na bilo koji način mučeni zbog svoje katoličke vjere i hrvatskog imena.

3 - ČUDESAN U RADU. Ivanova je zadaća bila propovijedati raznim staležima, koji su grnuli na obale Jordana. Stoljećima ne bijaše slična glasa u Izraelu. On je i posljednji i vrhunski kažiprst Staroga Zavjeta. Za svakoga je imao posebnu i nadahnutu poruku. Ni pred kim nije uzmicao. Koljena mu nisu poklecala, niti mu je glas podrhtavao. Nije štedio na izrazima kad je govorio o Božjoj pravdi i dostojanstvu. Najčešće riječi, koje su se čule u njegovim nagovorima, jesu: sjekira i korijen, vijača i pljeva, leglo gujinje, srdžba i pravda, pročišćenje, krštenje, pokora... Osobno je krajnje asketski tip, a s obzirom na druge također vrlo zahtjevan. On je na liniji starozavjetnih proroka koji mnogo više naglašavaju Božju pravdu negoli milosrđe i ljubav. Ivan je tako uvjerljivo propovijedao da ga je i sam Herod Antipa, preljubnik grješničkoga naraštaja, rado slušao i počesto bi se uvelike zbunio. Kamo sreće da mu je i koristilo!

Susret s Isusom. Dok je krštavao na rijeci Jordanu, Ivan se iznenadio kad je pred sobom ugledao "Jaganjca Božjega" kojega je pokazao svijetu i kojemu on nije - veli - dostojan ni obuće odriješiti. U početku Ivan iz poniznosti odbija krstiti Isusa. Međutim Isus mu objašnjava da se treba ispuniti sva Božja pravednost. Ivan pristaje. I kao što se od danas, tj. od svetkovine Ivanova rođenja dan skraćuje, tako se i Ivan s obzirom na Isusa stalno umanjivao. A od svetkovine Isusova rođenja dan se produžuje, tako i Isus raste i u povijesti i u Crkvi i u svakomu onomu tko ga u svoj život prima i surađuje s njime.

Ivan je izvršio zadaću koju mu je Bog namijenio. Bio je radnik prve klase. Ne neradnik, nego vrhunski djelatnik na njivi Gospodnjoj: neumorno krštavao i poučavao, neustrašivo propovijedao i saslušavao ispovijedi ljudi, obraćao "nepokorne k razumnosti pravednih", kako je o njemu i bilo prorečeno.

- Ovdje je mjesto da radosno zahvalim franjevcima kao dušobrižnicima, kojima su pomagali i biskupijski svećenici, za njihovu svećeničku skrb u ovoj jubilarnoj župi! Pokojnima vječni mir, a živima svaka potrebna milost u životu!

E, **dobro.** Znamo da je Ivan najčešće kršćansko muško ime. I još ako se doda isto ime nadjeveno i ženskima, onda je to najčešće ime na svijetu. A ime ne samo opominje nego i obvezuje. Jesi li i ti radnik kao što si Ivanov imenjak? Jesi li i ti radnik kao što si Ivanov štovatelj? Radnik u području koje ti je u životu povjereno: u školi, u medijima, u poduzeću, u vojsci, u trgovini, u braku, u bolnici, u župi, u inozemstvu? Kako to da su naši radnici u tuđini listom radini i pohvalni, a u domovini? Vidiš i sam kako nam ostadoše njive neuzorane, trave nepokošene, pasišta nepopasena, polja neobrađena, a Bog zemlju stvorio da se obrađuje, dao nam ruke da njima rukujemo i radimo, mozak da njime mozgamo i planiramo! Sve će nam se po sebi uzvratiti što budemo uradili, i sve će nam se po sebi osvetiti što ne budemo uradili po Božjem planu i projektu.

4 - ČUDESAN U PATNJI. Krstitelj bijaše glas vapijućega u pustinji, sin slobode. On je čovjek čistih pluća, širokih pogleda, neskučenih misli. Samo je strasti suzbio pokorom i postom. Pokušao je disciplinirati i tuđe, od farizeja i carinika do vlastodršca Antipe. Ali prekoravajući mjesnoga vladara, Ivan je zagrizao u opasnu jabuku, koja ga je koštala ne samo brave, nego i glave. Zamisli te tragedije: Iz široke pustinje slobode u mrklinu robijašnice. Ali Ivana je junaštvo dovelo u okove. To je glasnik pravednosti, svetosti i strogosti. Propovjednik istine i ćudoređa. Milost je jača od mača!

Ivana je u zatvoru zahvatila jeza. Nemoral zaudara na sve strane, a svjedoci morala u kladama gnjiju. Zašto Isus ne podigne glasa? Našavši se u nesnosnoj situaciji, čovjek boli i patnje postavio je Isusu egzistencijalno pitanje preko učenika: "Jesi li ti onaj koji ima doći, ili drugoga da čekamo?" (Mt 11, 3).

ISUSOVA POHVALA. Kad je primio Ivanove izaslanike, Isus mirno i strpljivo odgovara: "Slijepi progledaju, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromasima se propovijeda evanđelje" (Mt 11, 5). "Blago onom tko se ne sablažni nada mno" (Mt 11, 6), nadovezuje Isus. Kristova je taktika puno drugačija od svih drugih, pa i od Krstiteljeve. Ivan je izvršio svoju zadaću. Došlo je

vrijeme da se ljudi počnu odgajati ljubavlju, a ne strahom i vatrom. Ljudi će ljubav izigravati i izrugivati, ali će samo ona trijumfirati. Mržnja i zavist jedino se pobjeđuju ljubavlju, a ne glavosjećom. Ljubav čak prema grješnicima, farizejima, krvnicima. Sve ih treba nastojati spasiti, a ne spaliti.

A najvećom pohvalom uzdigao je svoga Preteču riječima: "Između rođenih od žene, ne usta veći od Ivana Krstitelja" (Mt 11, 11). On je tu pohvalu zaslužio svojom dosljednošću, pokorom, životom i žrtvom.

Ivan nije trstika koju svaki svjetski vjetar okreće kako hoće.

Ivan je hrast. On ima jasna načela. Ostaje vjeran svojoj zadaći do kraja.

Ivan nije dvorjanin, koji se odijeva u mekušaste haljine. On zna za pokoru svoga tijela.

Ivan je čovjek silne hrabrosti i vrhunskoga morala, jer je držao da je važnije pokoravati se Bogu po glasu

vlastite savjesti nego bilo kakvu zemaljskom vladaru. Jednom se umire!

Eto poruke i nama u ovoj veličajnoj obljetnici: U dobru je lako dobar biti, na muci se gledaju junaci! A muke ćemo uvijek imati. Svećeniče, redovniče, redovnico, izdrži na putu zvanja i poslanja! Vjerniče, ustraj u poštovanju Božjih zapovijedi! Poštuj svoje roditelje, i žive i mrtve! Odazovi se i prirodnom i crkvenom zovu sakramenta ženidbe! Čuvaj svoj brak kao svetinju! Odgajaj i poštuj svoju djecu, a ne puštaj ih u propast strasti i bezumlja. Otvori dlan svoj siromahu, jer će ti za spasenje pomoći ono što si drugomu dao a ne što si od drugoga primio. Pratio te zagovor sv. Ivana Krstitelja kroz sve dane tvoga života.

JUBILARNA ŽUPO ROŠKO POLJE, SRETNOST I S BLAGOSLOVOM POŠLA U NOVE OBLJETNICE I U NOVE JUBILEJE. AMEN.

NA DIJAMANTNOJ MISI FRA HADRIJANA SIVRIĆA Humac, 24. kolovoza 2008.

Večeras smo na Humcu, gdje naš stariji i poštovani subrat, redovnik i svećenik fra Hadrijan Sivrić, slavi 60. obljetnicu svoga svećeničkog ređenja ili dijamantnu sv. Misu. Bilo s obiljem Božjega blagoslova, dragi fra Hadrijane!

Red đakonata podijelio je našem jubilarcu mjesni biskup Petar Čule u Mostaru 28. rujna 1947., a red prezbitera biskup Pavao Butorac u Dubrovniku 18. travnja 1948. Bilo je dogovoreno da će na mladoj Misi, zakazanoj i slavljenoj tjedan dana nakon ređenja na Služnju, župa Čitluk, propovijedati biskup Čule. Ali kako je tri dana prije fra Hadrijanove Mlade Mise biskup Petar bio uhićen (22. travnja 1948.) te na montiranom komunističkom procesu u Mostaru osuđen na 11 i pol godina zeničke robije, biskup nije mogao mladomisniku održati naumljenu propovijed.

Kad sam u travnju ove godine u vrijeme krizme ovdje na Humcu prvi put čuo za tu vijest, dobrohotno sam se stavio na raspolaganje našem slavljeniku da bih mu, gdje bude slavio svoju dijamantnu Misu, umjesto neodržane propovijedi svoga prethodnika biskupa Petra, rado izrekao slovo zahvalnosti na ovakvu slavlju. Slovo zahvalnosti na ustrajnosti! Tako je i došlo do ove današnje vanjske proslave, koja se podudara s fra Hadrijanovim rođendanom. Srdačno zahvaljujem i patru Hadrijanu koji je na sve ovo pristao, i svoj braći koja su upriličila ovo liturgijsko slavlje.

Gledajući u bogati životopis našega jubilarca oca Hadrijana primjećujemo da je filozofiju i teologiju u vrijeme rata i poraća, od 1942. do 1949., uz dvogodišnji prekid vojne obveze (1945.-1947.), pohađao i polagao čak na sedam mjesta: u Mostaru, na Humcu, Čerinu, Čitluku, Sarajevu, Zagrebu i u Dubrovniku. A u 43 pastoralno aktivne godine obavljao je čak 18 što redovničkih što pastoralnih svećeničkih službi: gvardijana, ekonoma, definitora, savjetnika generalova delegata, a službu kapelana, župnika i voditelja župnih radova na 9 mjesta: u Mostaru, Međugorju, Širokom Brijegu, Posušju, Duvnu, Grudama, Humcu, Nevesinju, Slanom, sve do svoga umirovljenja 1992. godine. Red je i na ovako vanjski način izraziti osobito poštovanje i iskazati slavljeniku zahvalnost za sve dobro koje je učinio u ovoj mjesnoj Crkvi hercegovačkoj.

A današnje nas Evanđelje zove da s Humca prijeđemo u Cezareju Filipovu, kamo je Gospodin Isus u svoje doba doveo svojih 12 učenika - apostola da provjeri što su zapamtili od njegova učenja, da ga sami pitaju što im je nejasno, da im prenesu posljednje upute prije svoje smrti.

"A vi, što vi kažete, tko sam ja?" (Mt 16, 15), obratit će im se Isus svima zajedno nakon što ih je upitao što narod misli o njemu. Isus želi da se oni osobno uvjere i pojedinačno izjasne. Neka ispovjeda svoju vjeru i svoj ljudski i učenički odnos. Prvi je odgovorio Petar

Šimun, sin Jonin: "Ti si Krist - Pomazanik, Sin Boga živoga" (Mt 16, 16). Nije trebalo dalje. Svi su pristali uz tu Petrovu definiciju, koja uostalom nije od njega, nego nadahnuta od Boga, kako je to odmah sam Gospodin protumačio.

Dragi fra Hadrijane! I vi ste prije 70 godina, još daleke 1939. u obitelji svoga oca Ilke i majke Matije kao njihov sin, po krštenju Jozo, čuli Isusov upit: "A ti, što ti kažeš tko sam ja?" Vi ste i kao dječak u obitelji i kao đak na Širokom, i kao član Hercegovačke franjevačke provincije s imenom fra Hadrijan, i kao student teologije uvijek Isusu vjernički i ustrajno odgovarali: "Ti si Krist, Sin Boga živoga!" A bio je čin razuma i srca tako odgovarati u ona vučja vremena kada se na svoj državnoj razini fizički zatiralo ime Isusovo, bezumno nijekala njegova povijesna opstojnost, a na njegovo veličanstveno djelo, Crkvu, udarilo sa svih strana svim nasiljima progona i zatvora, klevete i laži.

Tu su Vas vjeroispovijed učili vaši roditelji. To ste u gimnaziji i u bogosloviji produbljivali. To ste poučljivo prihvaćali i odlučno na Gospodinov upit ponavljali: "Da, Gospodine! Ti si Krist - Pomazanik, Očev izaslanik u ovaj svijet. Utjelovio si se da spasiš ljude od grijeha, od đavla i od smrti vječne. Jedini Spasitelj svijeta! Ti si Sin Boga živoga! Jedinorođeni a nestvoreni Sin od vječnosti, u vremenu začet po Duhu Svetom iz Djevice Marije u Nazaretu i rođen u Betlehemu prije 2000 godina." Ispovijedali ste svoju vjeru u Krista: "Ti si Spasitelj koji si nas otkupio krvlju svojom i opravdao uskrснуćem svojom."

Nakon 9-godišnje pripreme, uključujući posebno i one dvije godine vojske, pronađeni ste prikladnim da to i svećenički svjedočite. Isus vas je uzeo u svoju prezbiterku službu: "Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas. I postavih vas, da idete i rod donosite, i rod vaš da ostane" (Iv 15, 16). Pozvao vas je po službenicima Crkve da kao svećenik u toj istoj Crkvi:

propovijedate njegovu nauku i u vjernicima, braći i sestrama svojim, učvršćujete vjeru katoličku - eto svećeničke službe naučavanja;

da dijelite sv. sakramente, osobito da prikazujete Isusovu misnu žrtvu koja je jednom zauvijek prikazana, ali je stalno ponazočivana na našim oltarima na slavu Božju, a za nas grješnike, na oprostjenje naših grijeha - eto službe slavljenja sv. sakramenta;

da ravnate dijelom naroda Božjega koji vam je kao župniku bio povjeravan - eto službe upravljanja.

Bila su to, ne baš kratka, vremena kada je trebalo spašavati jedinstvo Crkve, vidljivo očitovano u Petru, kamenu, dragom kamenu; jedinstvo kojemu se prijetilo i izvana i iznutra, a koje je prvo obilježje njezine opstojnosti: Vjerujem u **jednu**, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu.

Šezdesetu obljetnicu misništva obično nazivamo dijamantnom. Zašto? Zato što je dijamant dragi kamen. Isus uzima dragulje kao usporedbu za traganjem za Kraljevstvom Božjim (Mt 13, 45-46). A više je značajki dijamanta pa tako i ovoga dijamantnog jubileja?

Prvo, dijamant je otporan. Nikakva kiselina ili kalina ne može dijamantu naškoditi, promijeniti mu izgled ili sadržaj. Može se na visokoj temperaturi raspasti, ali se sam od sebe ne može pokvariti. I kažemo li: otporan ko - alem-kamen!

Dragulj vjere. Dijamant je slika naše kršćanske vjere. Vjera je Božji dar i naše prihvaćanje i suradnja s tim darom. Bog od nas traži da u njega potpuno vjerujemo: da On postoji i da je Sudac naše savjesti i djelovanja. Sumnja nagriza vjeru, a nevjera je uklanjanje iz našeg života. Vjera se ne smije nikada ničim pokvariti, zablatiti, omalovažiti. Zato dnevno u krunici molimo: "Isus, koji neka nam umnoži vjeru!"

Drugo, dijamant je čvrst. To je najtvrdi kamen, kristal i predmet na ovome svijetu. Nema ništa tvrđe od dijamanta. Dijamantom možeš klesati što god hoćeš, a ne možeš ničim uklesivati slova u dijamant. Možeš ga brusiti, ali on ne dopušta da se po njemu piše. On je sam dragocjeno slovo. Dijamanti su tvrdi od zuba. A znamo da zubi ostanu u zemlji neraspadnuti milijuni godina.

Dragulj nade. Dijamant je zato simbol našega kršćanskog ufanja koje mora biti čvrsto, nepokolebljivo. I nada je Božji dar i naše prihvaćanje toga dragulja. Kad izgubiš nadu u pobjedu dobra, istine i pravde, potonule su ti lađe. Još nam samo nada preostaje ako smo sve drugo izgubili. Nada preko groba, preko smrti. Nada u vječni život, da će nam Bog, pravedan Sudac, dati nagradu za naše radnje i patnje. Nada je naša uskrsnula, Krist Gospodin! Svaki dan molimo u krunici: "Isus, koji neka nam utvrdi ufanje!"

Treće, dijamant je poziran. Dragulj zvani prozirc jest najskupocijeniji dragi kamen. Obično je bez boje, proziran, gust i čvrst. Kad svjetlost uđe u dijamant, onda iz njega izlazi izlomljena u mnoštvo boja. U mraku ne svijetli, nego samo na svjetlu, odražava svjetlo...

Dragulj ljubavi. Dragulj prozirc jest slika kršćanske ljubavi. I ljubav je Božji dar i naša suradnja s njim. Ljubav očituješ time da vladanjem odražavaš Božje svjetlo na stotinu načina, kao u dragulju: da nema zakulisnih igara, da nema dvostrukoga lica, dvoličnosti, farizejštine, nepoštene igre bez granica. Prava je ljubav prozirna, čitljiva, uvijek ista, i danju i noću, i pred drugima i sama. Mi to molimo od Boga: "Isus, koji neka nam usavrši ljubav!"

Dragi jubilarče, mi danas, prigodom ovoga Vašega dijamantnog slavlja, zahvaljujemo Bogu na njegovu

daru i dragulju vjere, ufanja i ljubavi, kojima Vas je obdario kao i na tome što ste i Vi svojim redovničkim i svećeničkim životom odgovorili na te Božje darove i što ste položili u kušnjama koje su Vas u Vašem 60-godišnjem svećeničkom životu zahvaćale.

Neka Vaša vjernost Katoličkoj Crkvi, Franjevačkom redu u Crkvi, osobito Vaše raznolike patnje na ovoj

hercegovačkoj zemlji Vama pribave nove Božje milosti, a svima nama zasluže kod Boga još više potrebna crkvenog jedinstva i mira, i urode obilnim duhovnim zvanjima, svećeničkim i redovničkim i u Hercegovini i u hrvatskom narodu. Amen.

Sjećanje na pobijene oko Stoca 1945.

Kako je već ustaljen običaj, i ove je godine - 17. svibnja 2008. - na Radimlji kod Stoca upriličen spomen na poginule u Drugom svjetskom ratu i poraću. Koncelebriranu sv. Misu za poginule predvodio je don Ivan Štironja, pastoralni vikar iz Biskupskog ordinarijata iz Mostara i održao propovijed:

ISUS - ISTINA I PILAT: ŠTO JE TO ISTINA? (Iv 18, 28-40)

Najprije *Istina!* Pitanje je istine uvijek zaokupljalo čovjekov razum i srce. Tim se pitanjem bave filozofi, teolozi, pjesnici, umjetnici... stari, mladi... djeca i odrasli... kratko rečeno, svi. I svatko nastupa sa svojom istinom i željom da se ona maksimalno poštuje. Istina nije samo predmet znanstvenih istraživanja, nego i razlog borbi i ratova, od onih malih uličnih sukoba između dječaka do onih velikih, ratnih sukoba svjetskih razmjera. Ratni sukobi zapravo i nastaju zbog različitih pristupa i tumačenja istine: svatko bi želio da njegova istina pobijedi. Zbog toga se istina vrlo često nađe ondje gdje joj nije mjesto.

Ako netko s istinom pokušava trgovati, to ne znači da je istina roba za trgovanje. I kad ju se zlorabi, ona uvijek ostaje svjetlo koje nikakva tama laži ne može prekriti. Ona je uvijek ulje koje se može s vodom mučkat, ali nikada izmiješati ili s vodom sjediniti. Istina uvijek ostaje istina bez obzira na vještinu mutivode. Istina je svetinja po kojoj nitko ne smije gaziti. Stoga nas Sveto Pismo i poziva: *Do smrti se bori za istinu i Gospod će se boriti za te* (Sir 4, 28). Istina rađa najvećim i najdragocjenijim plodom koji se zove sloboda. O tome je progovorio i sam Učitelj naš Krist koji reče: *Istina će vas osloboditi* (Iv 8, 32).

Što je istina?, pita Pilat Gospodina Isusa na povijesnom montiranom sudu do detalja opisanom u svetim Evanđeljima. Ne pita on to zato što mu je stalo do istine, nego zato da pokaže moć koju ima u rukama, pa i moć nad istinom. Zaboravlja da je njegova moć poput mača ako je na strani istine; a ako joj nije vjerran, okreće se protiv njega, obija mu se o glavu, i kosi ga poput dvosjekla mača. Pilat prezire i ruga se s isti-

nom. Smije se dok mu Isus govori da se rodio i došao na svijet samo radi toga da svjedoči za istinu. Pitanje mu je puno ironije i cinizma, jer uopće ne traži i ne očekuje odgovora. U Isusu vidi jadnika koji bi trebao biti spreman na sve samo da očuva živu glavu. A Isus mu jasno kazuje: da je on svjedok istine, i tko je god od istine, sluša njegov glas! On nije samo svjedok istine, on je sama Istina.

Svetopisamski tekst koji se odnosi na Pilatove riječi, i koji malo prije čusmo možemo nazvati klasičnim primjerom izmotavanja istini. Kao da se židovski i rimski predstavnici natječu tko će bolje obezvrijediti istinu. Kad se ne želi nešto učiniti po istini i pravdi, onda se tako čini. Pilat dobro zna, kao i sva skupljena i naručena svjetina, da Isus nema nikakve krivice u onome zašto ga se optužuje. Iako zakon i pravda točno propisuju kako se u takvim situacijama treba postupiti, rimski se sudac poigrava: "Uzmite ga vi i sudite mu po svom zakonu." Odgovor je židovski više nego strašan: "Nama nije dopušteno nikoga pogubiti." "Kad on ne bi bio zločinac, ne bismo ga predali tebi." Isus je, dakle, već osuđen, bez ikakva suda. Predsjedniku rimskoga suda nije do istine ni do pravde. Poigrava se tuđom sudbinom. "Hoćete li dakle da vam pustim kralja židovskoga?"

Znamo dobro kako je sve završilo. Pilat je Isusa predao da se razapne, licemjerno je oprao ruke, prebacio je krivnju na druge. Tobože on nije kriv iako je prešutio istinu i podlegao lažima. Zločinac i kriminalac je pomilovan, a pravedni Isus odveden je na mučilo križa. I nije na Kalvariji razapet samo Isus nego je razapeta pravda, osuđena je istina. I od tada do dana

današnjega nepravednici pravdu osuđuju i lašci istinu razapinju. Međunarodni i narodni Pilati nisu nestali. Oni i danas kukavički peru ruke od istine dajući krila lažima, uvjereni da dobro čine.

Radimlja. Otisci sličnih međunarodnih i narodnih prstiju, bez obzira zovu li se oni danas demokrati ili antifašisti, dosegli su i do ove prodoline Svetoga Vida kao i do proplanaka oko staroga Stolačkoga Križevca. Jame i jarci postali su grobnice ljudi kojima se nije ni pokušala utvrditi kazna a kamoli dati prigoda da kažu svu svoju istinu. Ruke su im u "ime naroda" vezane žicom, sprijeda ili straga. Tako su ubijani i zatrpavani u jarke ili jednostavno bacani u jame nad kojima je visio antifašistički zlikovački trijumf: Da nisu zločinci, ne bi tako završili...

Gorka nas je povijesna i nacionalna istina okupila na ovome mjestu pokraj drevne Nekropole. Grčki *Nekro-polis* znači grad mrtvih. Ovo je zaista grad mrtvih, grad kojemu ne znamo dokle sežu njegove zidine. Grad nad kojim visi pitanje: Što je istina? Koliko je ovdje pobijeno nevinih ljudi, žena, dječaka? Imaju li oni pravo na svoje ime, na svoj identitet, znak, spomen? Kada će se ovdje puna istina doznati? Zašto se ne poduzimaju konkretne istrage, popisi? Nije to, dakle, pitanje s jednim upitnikom, nego s mnoštvom upitnika. I svaki od tih upitnika traži odgovor ravan istini. Očevidci svjedoče o strašnim višednevnim zatrpavanjima ljudskih tijela koja nisu spuštana u grob kako se to redovito čini s pijetetom. Umjesto suza, plača i pijeteta rodbine i prijatelja, progovarala je mržnja udruženih krvnika i zločinaca zaštićenih zakonom do dana današnjega. I još traže zahvalnost i da ih se poštuje, da ih se ne dira u njihovu miru. I da ironija bude veća, nazivaju se antifašistima. Takvi postupci samozvanih antifašista, davno su nadmašili postupke njihovih protivnika.

Samo do prije nekoliko godina ovo su stratište prekrivali vinogradi. Tom plemenitom biljkom, znakom života ovoga podneblja, prekrivena je istina o kojoj nitko nije smio progovoriti pa ni oni koji su silom dovođeni i zatrpavali tijela nesretnika. S bolju u srcu i s tihom molitvom prolazili su pokraj vinograda koji je prekrivao istinu o zločinu. Rodni trsovi vinove loze doživjeli su isto što i oni koji su ih godinama hranili svojim tijelima u utrobi zemlje. Stradali su na ovom istom stratištu. Nažalost, nije tu kraj priče. Prostor od 2 km uokolo Nekropole prije koju godinu proglašen je "zaštićenom zonom". Čudno! Nije li to novi izum i novi instrument da se zakonski prikrije zločin? Hoće li i to postati preprekom da se dozna puna i prava istina o Stolačkom stratištu.

Današnje naše okupljanje podudara se sa 63. okupljanjem na Bleiburgu i sjećanjem na zločin nad hrvat-

skim narodom. I mi se već nekoliko godina okupljamo na ovome mjestu iz ljubavi prema istini i iz pijeteta prema onima koji su završili svoj ovozemaljski tijek tu negdje u nekome jarku ili jami u blizini Vidoštaka. Na licima vas prisutnih čita se ozbiljnost i bol. Baš kao na sprovodu. Da, ovo je sprovod, i komemoracija. Ovo je trenutak kada skidamo kape u znak sjećanja, molitve i poštovanja prema svima onima koji su nepravedno stradali. Naši su pokojni očevi i djedovi znali što se ovdje događalo, ali nisu smjeli o tome ni progovoriti. Vozeći se preko Radimlje upirali su poglede u duge redove vinograda. Gledano izvana, divili su se vinogradu i njegovu rodu, no u srcu su se molili Raspetomu na križu za svoju pokojnu braću i očeve, za one koji su nestali na "križnome putu" ili nekom drugom stratištu ili ratištu sličnu ovomu, molili su se za svoj rod i narod. Tek se pokojni roditelj usudio svomu sinu ili kćeri zagonetno potaknuti pamćenje: "E, moj sinko, da ti znaš što se ovdje događalo!". To su samo naznake onoga što je blaženi Alojzije Stepinac javno svjedočio: Hrvatski je narod žrtva velikih zala! Ta velika istina uzeta mu je za zlo. I ne samo njemu nego i cijeloj Katoličkoj Crkvi koja je željela i želi, hrabro, bez straha, gajiti kulturu ljubavi prema istini. Možda će i ovo naše okupljanje netko protumačiti kao miješanje u politiku. Ne, ne želimo politizirati svoje pokojne. To su njihovi krvnici uvelike iskoristili i svijet obmanuli stavljajući našim očevima, djedovima i pradjedovima etiketu genocidnosti. I to se događa sve do dana današnjega. Nije li "križni put" hrvatskoga naroda njegov holokaust i njegov genocid?

Jasno izričemo svoju nakanu. Ovim želimo odati dužno poštovanje i pijetet prema žrtvama partizana i komunista koji su ubijali "u ime naroda." Ovim želimo zaštititi istinu i iskazati ljubav prema istini. Ovo nije nikakav politički skup, nego kršćanski izraz ljubavi i poštovanja prema svim pokojnima ne samo na križnome putu koji je dopro do Stoca u Hercegovini, pa i dalje, nego i prema onima za čije se kosti ne zna. Suživot se ne može graditi na lažima. Nekadašnji Bleiburzi i Jazovke, i današnje Škabrnje i Ovčare mogu se spriječiti samo ljubavlju prema istini. Dok se osuđuju razna znakovlja, ne može se ne osuditi crvenu petokraku koja je najkrvavije znakovlje koje je doživio hrvatski narod.

Nadamo se da će ovakvi skupovi pokrenuti odgovorne da se povede proces otkrivanja istine kao što to traži i zajednička izjava koju su prije nekoliko dana potpisali članovi Komisije "Iustitia et pax" Biskupskih konferencija BiH, Hrvatske i Slovenije o pravu na grob i o dužnosti pijeteta. U izjavi se jasno traži da se mrtvi mogu dostojno pokopati; da se istinu treba otkriti; da se partizanske i komunističke krivce treba pozvati na odgovornost i da se utvrde i obilježe sva grobišta.

Dok su nam pogledi upravljani negdje u daljine, iščekujući vijesti o nekome svome, stavimo se u službu istine, jer pravda čeka upravo naš - moj i tvoj - osobni trud i angažman da istina progovori u punoj svojoj snazi. Dajmo sebi obećanje, nikad ne stati na stranu laži, pogotovo da bismo "pošto-poto" spasili glavu. Stati na stranu laži, uvijek znači biti poput noja koji misli da je s glavom u pijesku spasio svoju egzistenciju. "Istina će vas osloboditi", poručuje nam Isus. Ovo vrijedi za sve, bez obzira kojim se poslom bave. Ovo mora postati i ostati pravilo svima, pogotovo onima koji se bave javnim poslovima, koji doista rade u ime naroda.

Marijo svibnja Kraljice! Dok mi tvoja djeca donosimo molitvenu rukovet ruža pred tvoj majčinski lik, dok molimo za svoje potrebe, za potrebe svojih obitelji, djece, mladih, bolesnih i osamljenih, dok molimo za velike potrebe Crkve i Domovine, ti, Majko Crkve, odvjetnice hrvatskoga naroda, primi molitve za sve poginule i stradale, nevino pobijene i nestale i stavi ih na oltar svoga Sina Isusa. Zagovaraj nas kod Njega, koji je vječna Istina, da nam srca ne dotakne zaraza relativizma i laži, a to je isto, nego da uvijek stojimo na strani istine. Neka nam u tome Trojedinu Bog Otac, Sin i Duh Sveti pomogne, a mrtvima vječni mir daruje! Amen.

DEKRET ROMANIS PONTIFICIBUS

Biskupovo pismo don Tomislavu Ljubanu, župniku župe Ploče-Tepčići

Mostar, 15. ožujka 2008.

Prot.: 407/2008.

Velečasni don Tomislave, župniče!

Saslušavši izvješće o jučerašnjim događajima u župi Ploče Tepčići, javljam Ti se ovim pismom iskazujući Ti svoju duhovnu i molitvenu blizinu: neka Gospodin svojim Svetim Duhom vodi u miru i jedinstvu cijelu župu. Dok se s jedne strane radujem postupnu ostvarenju crkvenoga zakona i reda u župi, zahvaljujući složnu djelovanju Tvomu i vjernika povjerenih Tvojoj skrbi, ne mogu ovom prilikom ne iznijeti neka pitanja koja nužno traže odgovore i naše šire vjerske i društvene i medijske zajednice.

1 - Kojim pravom crkveno kažnjeni svećenik Martin Planinić, kojega se odrekla vlastita Provincija, Franjevački red izbacio iz svoga popisa a Sveta Stolica potvrdila istjerivanje iz Reda, kojega je Crkva kaznila suspenzijom slavljenja sv. sakramenata, može nekažnjeno, već više vremena, okupirati ured i crkvu u župi Ploče-Tepčići?

2 - Kako to da vjerni župljani župe Ploče-Tepčići, kojih se broj na Križnome putu pred crkvenim ulazom ove Korizme iz petka u petak vidno i odlučno povećavao, moraju bespomoćno promatrati očitu nepravdu: da im crkveno sankcionirani svećenik, kojega je Vrhovni Sud Svete Stolice proglasio krivim, sa svojim također kažnjenim kolegama-svećenicima: Božom Radošom, Milom Vlašićem, Stankom Pavlovićem, i njihovom skupinom sumišljenika priječe ulazak u župu

no dvorište i u crkvu na Tepčićima, da Boga slave sv. sakramentima i Križnim putom kao najpotresnijim izrazom kršćanske duše?

3 - Kojom zemaljskom logikom ima premoć prijetnja i sila nad općim ljudskim pravom, bezakonje nad crkvenim kodeksom, da župljani, s Tobom na čelu, ne mogu ući u posjed vlastite župne crkve koju su gradili oni, tj. njihovi očevi i pradjedovi, te da trpe samo zato što skupina neposlušnika ometa normalan pristup i obavljanje crkvenih obreda u župnoj crkvi, ili dvorištu? I zar je dopustivo da vjernici u župi trpe što ne mogu slaviti Boga u svojoj vlastitoj crkvi sa zakonitim svećenikom? Ako krivo činite, neka se to na mjerodavnu mjestu dokaže da je krivo! Ako li pravo, zašto ne smijete slaviti Boga u crkvi? I dokle će se imati "razumijevanja" za nasilje i u toj i u nekim drugim župama u ovoj biskupiji?

4 - Dok iskreno zahvaljujem župljanima koji Te prihvaćaju kao zakonita župnika i s Tobom duhovno i vjernički proživljavaju križne postaje, sve ih svesrdno potičem da se svojski, ljudski i vjerski zauzimaju za vlastitu župnu crkvu kao za obiteljsku kuću. Koji bi domaćin pravno dopustio da mu ukućani spavaju na kiši, pred dvorišnim ulazom, i po grobljima, a da mu je vlastitu kuću uzurpirao netko tko nema nikakva uporišta ne samo za svoje ponašanje, nego ima osudu sa svake prave i pravedne strane?

5 - Dok pozdravljamo i zahvaljujemo redarstvenoj službi koja svojom nazočnošću ne dopušta eskaliranje nereda, čudimo se da se mogu promatrati, bez odgovarajućih mjera, kako pojedine skupine zavedenih iz nekih okolnih župa verbalno i fizički priječe normalan ulazak župljanima u dvorište i vlastitu crkvu da obave Križni put u toj župi? Kao da se očekuje da ova anticrkvena bogohula sama od sebe nestane.

6 - Još se više čudimo kako se neki katolički vjernici, predvođeni neposlušnim i kažnjenim svećenicima, ne boje Boga i Isusove Muke, puštajući neprimjerenu glazbu za vrijeme Kristova Križnoga puta, koji moliš sa svojim župljanima?

7 - Rado podsjećam sve članove župe da, u ovakvim bolnim prilikama, samo njihovo potpuno, cjelovito i vjerno sudioništvo na Križnome putu, i na sv. Misi, po

sebi nadvladava svaku skupinu promicatelja nepravde, pridošlih većinom izvan župe?

8 - Crkveno pitanje župa najveći je "križni put" koji Crkva u Hercegovini doživljava, ne od jučer. Stoga, molimo sve župljane da svojom ljubavlju, svojim pohađanjem sv. Mise, svojim križnim putem, svojim prihvaćanjem Tebe kao zakonita župnika pomognu da nestane svako nezakonito uporište.

Tebi i svim vjernicima u župi Ploče-Tepčići upućujem iskrene čestitke za uskrsne blagdane: da ih proslavite u radosti nadvladavajući zlo svojom dobrotom i obdržavanjem Božjega zakona.

Srdačan pozdrav

Ratko Perić, biskup

Istjerani iz Reda i suspendirani od bogoslužja zavode narod

Plakat. Ovih se dana proširio Hercegovinom oveći plakat u kojem se napismeno navješćuje da će generalni ministar reda manje braće fra José Rodríguez Carballo slaviti svetu misu na blagdan sv. Ante u župi Ploče-Tepčići u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji na kraju "devetnice" koju vode devetorica kažnjenih svećenika koji se proglašuju franjevcima, a koje je zbog njihove tvrdokorne neposlušnosti poglavarima u teškoj stvari, isti Franjevčki red istjerao iz svoje zajednice te su suspendirani od bogoslužja. Izgon je iz Reda potvrdila i Sveta Stolica.

Samozvani franjevci Petar (bivši fra Bonifacije) Barbarić i Bože Radoš, istjerani i suspendirani 1998., Mile Vlašić i Luka Marić 1999., Branko (bivši fra Leonard) Hrkać, Stanko Pavlović i Martin Planinić 2001. te Žarko (bivši fra Bernard) Marić i Ante Šaravanja 2003., osim neistinite vijesti o dolasku Generalovu, najavljuju i svoje svetogrdne mise.

Generalov stav. Sadašnji "Generalni ministar Reda Manje braće sa svojim definitorijem, zajedno s Provincijalom i Provincijalnim definitorijem Provincije Uznesenja Blažene Djevice Marije u Hercegovini", 1. ožujka 2005. izjavio je, između ostaloga:

"2 - Da je svih *osam* župa (Čapljina, Blagaj, Crnač, Grude, Jablanica, Mostarski Gradac, Nevesinje, Ploče-Tepčići), naznačenih u Dekretu *Romanis pontificibus*, od 6. lipnja 1975., stavljeno na raspolaganje dijecezanskomu Biskupu".

Osim toga:

"5 - Da fratri, otpušteni i suspendirani *a divinis*, nisu više članovi Reda Manje braće. Ni Red ni Provincija Manje braće Uznesenja B. D. M. u Hercegovini nisu odgovorni za njihove čine, koji raskidaju zajedništvo s Crkvom i s Redom. Stoga ne odobravamo i javno se razdružujemo od njihove nezakonite dušobrižničke djelatnosti" (*Mir i dobro*, 2/2005., str. 83).

Konačno Generalni ministar otac Carballo prigodom pohoda Hercegovini prošle godine, između ostaloga je rekao: "Ovi svećenici koji su nekada bili fratri, više nisu fratri od onoga trenutka kada su isključeni iz Reda. Za nas franjevce je vrlo važna poslušnost Crkvi. Nezamislivo je i nerazumljivo da pojedini od bivših fratarara mogu tako ružno pisati o Crkvi općenito, Svetom Ocu i crkvenoj hijerarhiji. Molim Boga da se što prije urazume i prestanu s time. Molim i pred Gospodinom da razmisle o tome što čine. Nisam se susreo s njima, niti to želim učiniti jer je njihovo ponašanje u ovom trenutku antifratarsko. Žao mi je naroda koji u dobroj vjeri podržava njihov način života." To su neki mediji prenijeli a Crkva na kamenu objavila u studenom 2007. na str. 26.

Očite neistine i izrugivanje. Budući da tako stvari stoje, svim je istinskim katoličkim vjernicima očito da se Generalni ministar, koji se drži jasno izražena crkvenoga stava, ne samo ne će pojaviti u župi Ploče-Tepčići, koju je stavio "na raspolaganje dijecezansko-

mu Biskupu”, nego ni u čemu ne podržava “nezakonite dušobrižničke djelatnosti” spomenutih bivših fratara, kažnjenih najstrožim sankcijama koje jedan redovnik može doživjeti, tj. izbacivanjem iz Reda.

Ovakvom zavodničkom najavom o Generalovu dolasku i svojom svetogrdom “devetnicom u čast sv. Anti” spomenuti sankcionirani svećenici još jednom pokazuju:

- da su pseudofratri, a otimačinom župe Ploče-Te-pčići nameću se kao uljezi i uzurpatori župe i crkvene službe;

- da kao suspendirani svećenici nedostojno i grješno služe svetogrдне mise na kojima nitko ne smije sudjelovati jer je time i sam sudionik svetogrđa;

- da ovakvim postupkom ruglu izvrgavaju blagdan sv. Ante velikoga sveca Katoličke Crkve;

- da svojom uvrjedljivom najavom žele kompromitirati Generala Reda Manje braće a zapravo kompromitiraju sami sebe;

- da svojim sablažnjivim neredom zavode i na pobunu potiču i druge;

- da se ovakvom lažnom najavom i svetogrđnim misama još više udaljuju od zajedništva s Katoličkom Crkvom.

Katolički vjernici bit će daleko od takva bezumna neposluha i od takve samovolje u Crkvi (KIUM, 7. lipnja 2008.).

MEĐUGORSKI FENOMEN

Priopćenje o navodnoj Komisiji za Međugorje

Večernji list, 27.6.2008., donosi na naslovnici senzaciju: "Vatikan Vrh Katoličke crkve odlučio pratiti fenomen Međugorja - Nova komisija za Međugorje", a na str. 5 još jača senzacija: "Osniva se komisija Svete Stolicе" s nadnaslovom: "Međugorje - Kardinal Puljić na obljetnicu fenomena ukazanja Gospe". U vezi s tim tekstom treba primijetiti sljedeće:

Neistina: U tekstu se kaže da je "prije sedamnaest godina Komisija Biskupske konferencije bivše Jugoslavije donijela odluku o Međugorju tvrdeći da nema nadnaravnog ukazanja te naredila dalje promatranje..."

Istina: Nije nikakva Komisija BK donijela nikakvu odluku niti je Komisija naredila ikakvo daljnje promatranje, nego je takva odluka u mjerodavnosti same Biskupske konferencije, koja je 10. travnja 1991. u Zadru izjavila: "Na temelju dosadašnjeg istraživanja" - dakle i na temelju rada i zaključaka te Komisije koju je ta ista BKJ uspostavila 1987. - "ne može se ustvrditi da se radi o nadnaravnim ukazanjima i objavama".

U tekstu se najprije donosi **najava**: "Predsjednik Biskupske konferencije BiH i sarajevski nadbiskup kardinal Vinko Puljić najavio je uspostavu nove komisije koja će istražiti taj fenomen, a bit će u ovlasti Svete Stolicе".

A zatim slijedi **zamračenje pojmova**: Naime, sam Kardinal je u daljnjem tekstu opovrgao takvu tvrdnju svojim izjavama u radio-razgovoru koji "Večernji list" donosi:

- *prvo*, da će ta Komisija "biti najvjerojatnije u ovlasti Svete Stolicе". - Dakle nije posve sigurno, nego se nagađa, pa ako tko pogodi!

- *drugo*, da će ta Komisija "izgledati - ako dođe do te komisije, a vjerojatno hoće - kao međunarodna komisija koja će nadilaziti našu jurisdikciju". I još i ovo:

- *treće*: "Sigurno je da će međunarodna komisija dobiti, dođe li do nje, druge upute koje ćemo vidjeti o čemu će biti".

Kakve su to pogodbene najave i uvjetne izjave s izrazima krajnje dubioze: najvjerojatnije, pa onda vjerojatno; ako i kao; sigurno će dobiti - ako do nje dođe; vidjet ćemo o čemu će biti...?!

Kontradikcija: Ta će navodna i najvjerojatnija Komisija "nadilaziti našu jurisdikciju", a: "Nikada se, dođue, neće isključiti mjesni biskup jer je on u prvome redu mjerodavan za sve što se zbiva u nekoj biskupiji".

I sada ni nadprosječan čitatelj "Večernjega lista" ne zna: je li Komisija samo najavljena ili se stvarno osniva? Hoće li se konačno uspostaviti? I kada? Hoće li do nje uopće doći? I kada? Hoće li biti u ovlasti Svete Stolicе? I u kojoj formi? Hoće li nadilaziti kompetencije BK BiH, a ne i kompetencije mjesnoga biskupa? No sigurno je da o svim ovim medijo-najavama, novinarskim osnivanjima i radio-međugorskim nagađanjima mjesni biskup u Mostaru pojma nema!

Na kraju **pitamo se**: zašto nam trebaju ovakve kompromitantne izjave i komu trebaju ovakvi radio-razgovori o međugorskom slučaju o obljetnici takozvanih "ukazanja"?

Kao da se nema važnijega crkvenoga posla u ovom ozbiljnom vremenu, i kao da nema važnijih društvenih tema u ovoj zemlji, narodu i kraju od plasiranja neutemeljenih i nesuvislih vijesti i kontradiktornih izjava o fenomenu koji je još 1991. godine teološki kompetentno riješen na razini Biskupske konferencije koja je utvrdila: Na temelju svestrana ispitivanja u čitavu međugorskom fenomenu - do sada - nema nijednoga valjana dokaza da se radi o nadnaravnim ukazanjima i objavama!

*Don Ante Luburić, kancelar
Biskupskog ordinarijata*

Kanonski status vlč. fra Tomislava Vlašića, OFM

Mostar, 8. srpnja 2008.
Prot.: 930/2008.

SVIM CRKVENIM USTANOVAMA U
MOSTARSKO-DUVANJSKOJ I TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

NAD/BISKUPSKIM ORDINARIJATIMA
REDOVNIČKIM PROVINCIJALATIMA U BiH I RH

Pismom KONGREGACIJE ZA NAUK VJERE, prot. 14-4/1985-27164, od 30. svibnja 2008., kao mjesni biskup mostarsko-duvanjski, zadužen sam obavijestiti biskupijsku zajednicu o kanonskom statusu fra Tomislava Vlašića, utemeljitelja udruge *“Kraljice mira potpuno Tvoji - po Mariji k Isusu.”* U pismu, koje je potpisao Tajnik Kongregacije za nauk vjere, nadbiskup msgr. Angelo Amato, stoji:

“U kontekstu međugorskoga fenomena, ovaj Dikasterij obrađuje slučaj vlč. o. Tomislava VLAŠIĆA, OFM, podrijetlom iz toga kraja i utemeljitelja udruge *‘Kraljice Mira, potpuno tvoji - po Mariji k Isusu.’*”

Dekretom, od 25. siječnja 2008., propisno priopćenim, ovaj je Dikasterij naložio stroge mjere opreza i stege vlč. Vlašiću.

Utemeljene vijesti, pristigle na ovu Kongregaciju, pokazuju da spomenuti redovnik nije odgovorio, ni djelomično, crkvenoj poslušnosti koju je zahtijevala vrlo delikatna situacija u kojoj se nalazi, dok on razjašnjava da obavlja revnu djelatnost u toj Mostarsko-duvanjskoj biskupiji i pripadnim područjima, oživljujući pobožna djela, zgrade i drugo.

Budući da je vlč. Vlašić upao u cenzuru interdikta unaprijed izrečenu, rezerviranu ovomu Dikasteriju, molim Vas, Preuzvišeni, da, radi dobra vjernika, obavijestite zajednicu o kanonskom statusu o. Vlašića i, istodobno, izvijestite o stanju s obzirom na bitni predmet...”

* * *

Riječ je o tome da je ista Kongregacija Svete Stolice primijenila crkvene kaznene mjere na vlč. oca Tomi-

slava Vlašića, kao što rezultira iz Dekreta Kongregacije (prot. 144/1985), od 25. siječnja 2008., koji su potpisali William kard. Levada, Prefekt, i Nadbiskup Angelo Amato, Tajnik Kongregacije, a “Concordat cum originali” ovjerio 30. siječnja 2008. msgr. John Kennedy, službenik Kongregacije.

Dekret je uručen vlč. fra Tomislavu Vlašiću u Generalnoj kuriji OFM. u Rimu, 16. veljače 2008., a uručenje je supotpisao generalni ministar Reda Manje braće, otac fra R. Carballo, Ordinarij oca Vlašića.

U Dekretu Kongregacije stoji da je vlč. Tomislav Vlašić, klerik Reda Manje braće - utemeljitelj udruge *“Kraljice Mira, potpuno tvoji - po Mariji k Isusu”* i “upleten u međugorski fenomen” - doznačen Kongregaciji “zbog širenja sumnjivih nauka, manipulacije savjestima, sumnjiva misticizma, neposluha zakonito izdanim naredbama te zbog okrivljivanja *contra sextum.*”

Proučivši slučaj, Kongregacija je na svome posebnom Kongresu odlučila primijeniti sljedeće kaznene mjere protiv vlč. oca fra Tomislava VLAŠIĆA:

“1. Obvezan boravak u jednoj *kući Reda* u pokrajini Lombardiji (Italija) koju će označiti Generalni ministar Reda, a ima se provesti u roku od 30 dana od zakonita priopćenja ovoga dekreta.

2. Zabranjen je bilo kakav odnos sa zajednicom *‘Kraljice Mira...’* i s njezinim članovima.

3. Zabranjeno je sklapanje pravnih poslova i djelovanje u upravnim tijelima bilo kanonskim bilo građanskim bez dozvole napismeno dane *ad actum* (s obzirom na konkretan čin) Generalnoga ministra Reda i pod njegovom odgovornošću.

4. Obvezno pohađanje tečaja (*iter*) teološko-duhovne izobrazbe sa završnim vrednovanjem i polaganje vjeroispovijesti (*professio fidei*), s prethodnim odobrenjem (*recognitio*) ovoga Dikasterija.

5. Zabranjeno je: vršenje 'dušobrižništva', propovijedanje, javni nastupi, te je opozvana ovlast ispovijedanja sve do završetka svega što je određeno u prethodnom broju, pri čemu ostaje na snazi vrednovanje bitnoga predmeta.

Kršenju obveze boravka (br. 1.) i zabranâ spomenutih u brojevima 3. i 5. pridodana je kaznena mjera zabrane bogoslužja (*interdictum*) (kan. 1332) unaprijed izrečene (*latae sententiae*), pridržane Apostolskoj Stolici.

Velečasni se Vlašić opominje da će se, u slučaju tvrdokornosti, pristupiti kaznenom sudskom postupku u vidu oštrijih kaznenih mjera ne isključivši otpuštanje,

imajući pred očima sumnje zbog krivovjerja i raskola kao i zbog sablažnjivih čina *contra sextum*, opterećenih mističnim motivacijama.

Vlč. Vlašić ostaje pod izravnom ovlašću Generalnoga ministra Reda Manje braće koji će se pobrinuti za nadzor preko mjesnoga poglavara ili drugoga ovlaštenika."

* * *

Ovim se svećenicima, redovnicima, redovnicama i ostalim vjernicima u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, kao i svima "u pripadajućim područjima" kojih se tiče, daje do znanja kakav je aktualni kanonski status vlč. fra Tomislava Vlašića.

S osobitim poštovanjem

Ratko Perić, biskup
Don Ante Luburić, kancelar

Fra Tomislava Vlašić "u kontekstu međugorskog fenomena"

Budući da se slučaj o. fra Tomislava Vlašića, ofm, spominje "u kontekstu međugorskog fenomena", željeli bismo obavijestiti svećenike, redovnike i vjernike Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije o upletenosti vlč. Vlašića u međugorski slučaj, imajući u vidu i ono što je prikazano u knjizi "Ogledalo Pravde".¹

Tomislav Vlašić rođen je u Sovićima, župa Gorica, 16. siječnja 1942. Kao član Hercegovačke franjevačke provincije zaređen je za svećenika 26. srpnja 1969. Prije dolaska u Međugorje, fra Tomislav je bio kapelan u Čapljini. Već tada bio je poznat kao "karizmatik" koji je okupljao svećenike, časne sestre i laike na sumnjive karizmatične duhovne obnove.

Svibanj 1981. U svibnju 1981. "otac Tomislav Vlašić pošao je u Rim na međunarodni kongres predstavnika Karizmatškoga pokreta. Za vrijeme Kongresa tražio je od nekih nazočnih da mole s njime za ozdravljenje Crkve u Jugoslaviji. Redovnica, s. Brieg McKenna, koja se ujedinila u molitvi, imala je viđenje: vidjela je o. Vlašića kako sjedi okružen velikim mnoštvom ljudi, oko nje-

ga, na mjestu gdje je sjedio izvirale su rijeke vode. Jedan drugi redovnik, Emile Tardiff, O.P., izreče proročanstvo: 'Ne bojte se, ja ću vam poslati svoju Majku.' Nakon nekoliko tjedana, Gospa se stala ukazivati u Međugorju".²

- To će reći da bi podrijetlo i izvore međugorskoga fenomena trebalo najprije potražiti u kontekstu transfereksponenata Karizmatškoga pokreta!

Rujan 1981. Bez biskupova znanja i odobrenja otac je Vlašić prešao iz Čapljine u Međugorje već u rujnu 1981. - dva mjeseca nakon početka tzv., "ukazanja" - kako je vidljivo iz upisa krštenja koja je dijelio. A "Kroniku župe" o tzv. "ukazanjima" počeo je voditi od 11. kolovoza 1981., samo što pisanje Kronike "nije bilo prije svršetka listopada 1981."³ Provincijalat je preporučio o. Vlašića 19. srpnja 1982. za "duh. pomoćnika u Međugorju". Biskup Žanić, ne poznavajući njegov moralni život, izdao je dekret, 27. srpnja iste godine o njegovu premještanju u Međugorje. Od samoga početka o. Vlašić pratio je "vidioce". A kad se našao kao službeni kapelan u Međugorju, javio im se i kao "duhovni vođa".

¹ *Ogledalo Pravde*, BISKUPSKI ORDINARIJAT U MOSTARU o navodnim ukazanjima i porukama u Međugorju (priprema i slog: D. KUTLEŠA), Mostar, 2001.

² L. ROONEY - R. FARICY, *Maria regina della pace*, Milano, 1984., str. 34. Vidi također P. ŽANIĆ, *Posizione attuale (non ufficiale) della Curia Vescovile di Mostar nei confronti degli eventi di Međugorje*, Mostar, 30. X. 1984., str. 6-7.

³ N. BULAT, *Istina će vas osloboditi. Nepouzdanost izvora i nedoličnost poruka. Studija o nekim međugorskim pitanjima* (1986.), Mostar, 2006., str. 25.

Prosinac 1983. - Prisega. Biskup je Žanić posjetio Međugorje 16. listopada 1983. i interesirao se za *Dnevnik* "vidjelice" Vicka Ivanković i za *Kroniku župe* da može donijeti sud o fenomenu. Fra Tomislav daje *Kroniku*, a negira postojanje *Dnevnika* "vidjeličina". Kaže da se može zakleti na križ. Dolazi na Ordinarijat u Mostar, 14. prosinca 1983. i pred biskupom priseže na križ da nije imao u rukama Vickin dnevnik i da ne zna da takav dnevnik postoji. Međutim, određeni je dnevnik postojao što se dokazalo iz same fra Tomislavove *Kronike župe* i iz njegova pisma biskupu, od 21. prosinca 1983.

U razgovoru 1983. obavijestio je švicarskoga teologa Hansa Ursa von Balthasara: "Djeca su odlučila poći u samostan ali čekaju trenutak koji samo oni znaju."⁴ U samostan je pošao samo Ivan Dragičević, a i on, nakon nepune dvije godine sjemeništa u Visokom i u Dubrovniku, napustio.

U pismu od 13. travnja 1984. o. Vlašić predstavlja se Papi kao onaj koji "po božanskoj providnosti vodi međugorske vidiocce". Informira ga da "Gospa nastavlja pričati svoj životopis vidiocima" i obavještava Svetog Oca: "nalazim se u Rimu od 29. 04. do 10.05. radi jednoga međunarodnog sastanka. Znam da ste vrlo zauzeti, ali ako me možete primiti koju minutu, rekao bih Vam jake točke ukazanja".

- Nije nam poznato da je primljen u Papinu audijenciju.

Drugo pismo od šest stranica, poslano Papi dva tjedna kasnije, sadrži "poruke": "Vrijeme je blizu. Idemo k svršetku".

Fra Vlašić piše 22. kolovoza 1984. biskupu Žaniću da je Gospin dvijetisućiti rođendan te 1984. godine bio 5. kolovoza! Nitko od ozbiljnih crkvenjaka to nije uzimao u obzir, a najmanje biskup Žanić i Sveta Stolica. Ali već te 1984. godine, 4. i 5. kolovoza, okupilo se oveće mnoštvo u Međugorje da "proslavi" Gospin "rođendan".

- Vjerojatno je "Mladifest", koji se održava početkom kolovoza, spomen na te međugorske izmislice oca fra Tomislava Vlašića.

Biskup je Žanić objavio svoju *Poziciju* 30. listopada 1984. u kojoj je iznio i neke gornje činjenice o fra Tomislavu Vlašiću, nazivajući ga "mistifikatorom i karizmatičnim magom".

Godine 1984. fra Tomislav je morao napustiti Međugorje i određen je za kapelana u Vitinu.

Nadbiskup Frane Franić u intervjuu fra Slavku Barbariću, 18. prosinca 1984. o fra Tomislavu Vlašiću ima

"dubok dojam": "Na putu je ozbiljne svetosti koja mu obilježuje odstojanje i unutarnju snagu".⁵

Fra Tomislav Vlašić piše 5. siječnja 1985. jednomu svom "predragom bratu" koji je bio u Vatikanu (msgr. Hnilica?), moleći zaštitu s obzirom na biskupa: "Trebalo bi pokrenuti i sve druge (učenjake, teologe, biskupe, kardinale...). Već moramo priznati da sotona može djelovati i u strukturama Crkve."

Nažalost, sam je o. Vlašić - prema vjerodostojnoj dokumentaciji iz njegove udruge - izazivao zle sile u Međugorju, zbog čega su njegovi čini otežani mističnim motivacijama.

Iz Vitine je otišao u Italiju, u Parmu, gdje je utemeljio 1987., zajedno s Njemicom Agnes Heupel (kao "Klara i Franjo", doslovno piše T. Vlašić⁶), mješovitu udrugu nazvanu "Kraljice mira, potpuno smo tvoji. Po Mariji k Isusu". Od tada ime fra Tomislava Vlašića nije više na popisu Manje braće Hercegovačke provincije. Ali je povezano s imenom Marije Pavlović koja je bila pošla, u veljači 1988., u tu Vlašićevu udrugu. Tu je fra Tomislav upleo svoje karizmatičke prste. Naime on je u svojoj brošuri "Jedan poziv" napisao: "Između ostaloga postavio sam pitanje Gospi preko Marije Pavlović. Marija mi je donijela odgovor Gospin, od 8. ožujka 1987.: 'Ovo je Božji plan'".⁷ A na kraju te brošure Marija piše: "Kao što vidite, Gospa je dala program za zajednicu: 'Kraljice mira, potpuno smo Tvoji, po Mariji k Isusu' i vodi ovu zajednicu preko o. Tomislava i Agnes, preko koje dolaze poruke za zajednicu".⁸ Međutim, spomenutu fra Tomislavovu tvrdnju i svoje vlastito "svjedočanstvo" Marija je u svojoj vlastoručnoj izjavi radikalno opovrgnula 11. srpnja 1988. "pred Bogom, pred Gospom i Crkvom Isusa Krista. Sve ono što može biti shvaćeno kao potvrda i izričito odobrenje ovog Djela fra Tomislava i Agnes Heupel, od strane Gospe preko mene, apsolutno ne odgovara istini i isto tako istini ne odgovara ideja da sam ja imala spontanu želju da napišem ono svjedočanstvo", tako Marija.

- Znamo da nikakve laži ne odgovaraju istini; a iz ovoga vidimo kako su se međugorske notorne laži pripisivale i Blaženoj Gospi!

Pismom, od 5. prosinca 1997. mjesni ordinarij msgr. Ratko Perić, na temelju kan. 975. *Zakonika kanonskoga prava*, proglasio da fra Tomislav Vlašić nema ispovjedne ovlasti na terenu Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije.

don Ante Luburić, kancelar

⁴ M. BOTTA - L. FRIGERIO, *Le apparizioni di Medjugorje*, Pessano, 1984., str. 129.

⁵ R. LAURENTIN, *La fine delle apparizioni è prossima*, marzo 1985., str. 20.

⁶ T. VLAŠIĆ, *Una chiamata nell'anno mariano*, Milano, 1988., str. 5.

⁷ *Ondje*, str. 6.

⁸ *Ondje*, str. 16.

PREMINUO U GOSPODINU

Mostar, 16. lipnja 2008.
Prot.: 795/2008.

DON JOZO IVANČIĆ

Don Jozo Ivančić, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, preminuo je u nedjelju, 15. lipnja 2008. poslije podne u svećeničkom domu u Mostaru.

Joze je rođen 19. ožujka 1943. kao šesto od desetero djece u oca Stjepana i majke Mare, r. Renić, u Prisoju kod Duvna.

Osnovnu je školu završio u Prisoju (1950.-1954.) i Aržanu (1954.-1958.). Kao sjemeništara Banjalučke biskupije pohađao je sjemenišnu gimnaziju u Zagrebu (1959.-1961.) i Đakovu (1961.-1963.), vojnu je obvezu odslužio u Vranju i Nišu (1963.-1965.). Filozofsko-teološki studij završio u Đakovu (1965.-1970.).

U vrijeme bogoslovnog studija prešao je iz Banjalučke biskupije i inkardiniran u studenome 1968. godine u Mostarsko-duvanjsku biskupiju.

Za svećenika ga je zareadio 29. lipnja 1969. u Prisoju mostarsko-duvanjski biskup msgr. Petar Čule. Mladu je misu slavio sutradan, 30. lipnja 1969. u župnoj crkvi Marijina Uznesenja.

Obavljao je crkvene službe kao kapelan: u Dračevu 1970.-1971., u Viru nekoliko mjeseci 1971. te kao župnik u Vinjanima 1971.-1985., u Šipovači-Vojnićima 1985.-1986. i u Vinici 1986.-2007. U Vinjanima je podigao župnu crkvu 1972. godine, a u Vinici obnovio župnu crkvu 1993.

U Zagrebu je operiran u području jezika i grla prvi put u veljači a drugi put u rujnu 2007. godine. U stu-

denome zamolio je mjesnoga biskupa da ga oslobodi župničke službe te da bude primljen u Svećenički dom. Biskup Ratko Perić dekretom od 1. prosinca 2007. prihvatio je don Jozinu raspoloživost, razriješio ga župničke službe u Vinici i odredio mu smještaj u Svećeničkom domu. Povremeno je išao na preglede u Zagreb.

Premинуo je 15. lipnja u popodnevnim satima u svojoj sobi.

U jednoj svojoj bilješki ostavio je zapisano: "Ako bude ikako moguće: u podnožju Tušnice, u Prisoju, na groblju Glavičice, položite tijelo moje. Neka tu čeka Uskrs - sjedinjenje s dušom mojom!"

Sprovod pokojnoga don Joze predviđen je za uto-rak, 17. lipnja 2008. Ispraćaj ispred mrtvačnice Bijeli Brijeg iz Mostara u 14 sati. Sv. Misa zadušnica sa sprovodnim obredima na groblju Glavičice u Prisoju u 17 sati. Misu zadušnicu predvodi mjesni biskup Ratko.

Neka svećenici, koji sudjeluju u koncelecijaciji, ponesu potrebno misno ruho ljubičaste boje.

Svaki je naš dijecezanski svećenik dužan, po ustaljenu običaju, prikazati jednu misnu nakanu za dušu pokojnoga don Joze.

*msgr. Srećko Majić,
generalni vikar*

OPROŠTAJ OD DON JOZE IVANČIĆA

Prisoje, 17. lipnja 2008.

Braćo svećenici, poštovane sestre, dragi vjernici!

U nedjelju na Gradini sjedimo pod odrinom: šalimo se, prisjećamo se odluka koje su padale u razgovoru s pokojnim biskupom Čulom o Glavosjeku. Kad - najednom mobilni don Nedjeljku, ravnatelju Svećeničkoga doma: "Umro don Jozo Ivančić!" Uozbiljismo se. Ustasmo na noge. Izmolismo Oče naš., Zdravo Mariju, Sava Ocu i Pokoj vječni za našega subrata, pokojnoga don Jozu. Kako se šala pretvori u zbilju! I kako je svaki od nas pomislio u sebi: Meni se jednako ovo moglo danas dogoditi: improvizirano, nenajavljeno, iznenadno.

Don Jozo je bio u Domu malo više od pola godine, od prosinca 2007. A i u to vrijeme ponekada je išao u Zagreb na preglede. Bolest ima svoj ritam i razornu moć, pogotovo ako je i mi ljudi pospješujemo mimo liječničkih recepata i savjeta.

Mi svećenici ne samo prisustvujemo mnogim sprovodima, pogotovo svećeničkima, nego brojne sprovode također i vodimo, predmolimo, progovorimo koju sućutnu i utješnu. Ali i svećenika čeka njegov vlastiti sprovod u kojem će ljudi ispratiti njegovo mrtvo tijelo na vječni počinak. Gospodin nas Isus svojim ozbiljnim evanđeoskim riječima, koje čusmo u pročitano odlomku Lukina Evanđelja (12, 35-40), poziva na budnost i pripravu.

1 - ISUS GOVORI U PRISPODOBI O GOSPODARE-VU DOLASKU, zapravo o svome Drugom povratku, ne samo onom o Sudnjem danu, nego i o ovom, rekli smo, privatnom pohodu privatnoj osobi: pokuca na vrata i kućne nas po vratu i zovne: "Spremi se na put, na sud Božji, da svatko primi po djelima svojim!" Od nas kao svojih slugu traži da nam bokovi budu opasani, a svjetiljke upaljene. Mi u iščekivanju Gospodara koji će se pojaviti kad se njemu svidi. Samo je sigurno da će se pojaviti. Jer na ovome svijetu nema ništa sigurnije od same smrti, i ništa nesigurnije od časa smrti. Ona će sigurno doći, samo nitko ne zna vremena ni zgođe. Ona ne poštuje ni ljudske godine, ni ljudske potrebe, ni prioritete, ni muško ni žensko, svi smo pred njom jednaki, ravni, a zapravo sićušni, maleni, neznatni i potpuno nemoćni. Ne znamo kad će s Božje trube glas zaorit i zovnuti nas pojedinačno, samo je sigurno

da će nam zvono zazvoniti. Nijedan, dakle, čovjek na ovome svijetu ne zna dana ni trenutka kad će vječni zov sići u ovo naše vrijeme i kad će stići Božji računi na isplatu. Razmišljamo li i volimo li uopće razmišljati kako bismo željeli da nas Gospodar nađe?

Ispunjen zadatak. Prije svega, svatko bi od nas želio da nas neumitni Božji anđeo smrti zatekne s gotovim životnim djelom, s ispunjenim zadatkom koji nam je u životu povjeren. Mnogi od nas ljudi nikada ne završe što započnu. Život nam je kratak plemenitih nakana i projekata, ali nikako onim priručnim instrumentima posve ostvariti zasnovane i zadane ciljeve. Imamo dosta planova nikad ni pokušanih, ili tek započetih, ili donekle izvršenih, ili posve odgođenih za dogodine, a malo posve dogotovljenih.

Gospodin Isus daje nam primjer u tome kako je on sve ispunio što se od njega tražilo. Na Posljednjoj večeri obraća se Ocu nebeskomu i kaže: Oče, "ja te proslavih na zemlji, dovršivši djelo koje si mi dao izvršiti" (Iv 17, 4). On to govori pred svojim sustolnicima, a još je pred njim cijelo Trodnevlje, koje će se savršeno ispuniti po Božjem planu: i raspeće, i preminuće, i uskrsnuće.

Svećenički primjer. Kako je doista pohvalno i primjerno za jednoga svećenika koji je za života svoga uredio svoje svećeničke obveze i spakirao kofere za prelazak preko rijeke:

Prvo, izgovorio preuzete misne intencije od kojih je živio, ili je oporučno naznačio gdje se nalaze ovlašćujući određenoga svećenika da ih odsluži.

Drugo, izmolio jutarnju i srednji čas na vrijeme, jer je uvijek imao vremena za Boga, kojemu je vjerno i revno služio, svjestan da je molitva na prvome mjestu.

Treće, ispovjedio se pred subratom svećenikom, cjelovito i temeljito, jer je i sam ispovjedio mnoge vjernike i podijelio im milost odrješenja.

Četvrto, podmirio dugove koji su se našli ili, ako je netko njemu bio dužan, od srca mu oprostio.

Peto, ostavio čistu sobu i kancelariju, čistu dušu i čiste račune, i dugu ljubav.

Ostavio lijepu uspomenu među vjernicima i među kolegama.

Blago takvomu sluzi ako može s Isusom ponoviti: Oče, proslavio sam Ime tvoje jer sam ispunio sve što si mi zadao da učinim.

2 - NALAZIMO SE PRED PAVLOVSKOM GODINOM.

Kako možemo ne spomenuti onaj njegov završni potpis na osobni testament koji je ispisao životnom krvlju i znojem, a ne samo perom i pergamenom: "Prispjelo je vrijeme moga odlaska. Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao" (2 Tim 4, 6-7). Eto, tko je kadar tako napisati, to je idealan svećenik, idealan biskup, idealan apostol Isusa Krista.

Prispjelo je vrijeme moga odlaska: Koliko si puta, sveti Pavle, gledao kako se tvoja lađa odrješuje od stupova na obali Mediterana ili Egejskoga mora i prepustaš se morskoj neizvjesnosti, gdje si doživio tri puta brodolom, a jednu noć i dan proveo u bezdanu!? Evo sada dolazi vedro putovanje, mirno more bez nevere i bez brodoloma!

Napuštaš rešetke rimskoga zatvora i zamjenjuješ ih s nebeskom slobodom bezgranična duha.

Otkidaš se od zemaljskih šatora - ne zaboravljamo da si po zanatu bio šatorar - i prelaziš u šatore vječne, obećane onima koji Boga ljube; koji su vjerni u najmanjem, pa zato i u najvećem; koji su poštjeni u prevarljivu bogatstvu, kako onda ne će biti vjerni i u istinske?!

Obavio si tri-četiri veličanstvena misionarska putovanja po Maloj Aziji, po Grčkoj i Palestini, po cijelome Rimskom Carstvu. Sada se daješ na konačan put, na posljednje putovanje, bez povratka. Zemaljski su tvoji putovi vodili do kamenovanja u Listri, do bičevanja u Filipima, do zatvora u Cezareji, do brodoloma na Sredozemlju, do zatvora u Rimu, a sada tvoji putovi vode na prostranstva **lucis et pacis**, svjetlosti i mira, kojima Gospodin dominira.

Savršeno si svjestan da je prispjelo vrijeme tvoga odlaska i da treba odriješiti konope na zemaljskoj obali i otisnuti se na pučine vječne. Činiš to posve mirne savjesti i vedra čela, jer si ispunio tri životne vježbe:

Prvo, dobar si boj bio: Kakve li predivne slike! Mi je doživljavamo u trenutku kada gledamo kakvu vatrenu utakmicu u kojoj je 20 igrača zbijeno pred jednom brankom, gdje ih deset brani mrežu, a druga desetorica sve poduzimaju da ubace loptu u mrežu. Prava agonija - ne samo njih 20, nego 20 milijuna ili 120 milijuna gledatelja koji su se uživali u taj boj, agoniju.

Borio si se, Pavle, po pravilima borbe. Borio si se postojano, neustrašivo, do kraja. Dobar boj: *kalon agona*.

Došlo je vrijeme da otareš ne samo suze, nego i znoj koji si prolio u životnom boju.

Drugo, trku si završio: Mnogi su poletjeli s pika, započeli trku, ali je nisu dovršili. Klonuli već na početku ili na sredini ili pod sam kraj pali na bojnome polju. Nema glasovitije trke od one maratonske. Maraton - priobalna ravnica 3x9 km - a 42 km udaljena od Atene u Grčkoj.

Na njoj se 490. godine prije Krista sukobila najmoćnija tadašnja vojska, perzijska, s atenskom malobrojnomoj vojskom. Deset tisuća Atenjana pod vodstvom Miltijada uspjelo je deset puta jače Perzijance pobijediti. Pa je tako, barem prema legendi, nakon pobjede s maratonske ravnice poletio oklopnik Fidipid i pretrčao oko 40 km pod punom vojnom opremom i vrhunskom brzinom, stigao na atenski trg i uskliknuo: "Pobijedili smo"! I pao mrtav! Uspomena očuvana u maratonskoj trci, kraljici atletskih sportova.

Možda je ovo legenda. Ali nije legenda da je sv. Pavao pretrčao ne 42 kilometra, od Maratona do Atene, nego sve Rimsko Carstvo, 42.000 kilometara, i došao pred Gospodina Isusa i uskliknuo: S tvojom milošću, Gospodine, pobijedih! Boj bojevah i trku završih!

Treće, vjeru si očuvao. Vjernost, obećanje, zavjet, zakletvu danu na ređenju. Gimnastičari najpoznatijih igara, nazvanih Olimpijske igre, morali su dan prije natjecanja položiti zakletvu pred olimpijskim bogovima. Prisega se sastojala u tome da se zakunu da su barem 10 mjeseci trenirali tu disciplinu u kojoj će se boriti, i da se ne će uteći nikakvu triku, dopingu i prijevari prigodom izvođenja igre. Pošteno, i nikako drukčije.

Blago onomu koji može ponoviti sa sv. Pavlom: "Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru očuvao".

Don Jozo je u jednom svoj službenom izvještaju iz Vinjana, 29. siječnja 1982. pisao: "Djetinjstvo sam proveo u Prisoju. Poratno vrijeme: siromaštvo u pravom smislu riječi. Ljubav roditelja mi je jedino bogatstvo. U peti razred sam prosto utekao od kuće. Otac se čak u pismu čudio što mi to mati dopusti... Kod pokojnog don Mile Iličića stvorio sam želju ići u svećenike. I odoh u Zagreb... Više puta sam bio, što zbog učenja, što zbog ponašanja, na rubu... Kasnije se učenje popravilo, a narav ostala ista. Prelazim u Đakovo s navedenom 'diplomom'. Kriza. A ja se ne dadoh..., jer sam, čini mi se, prijetio da me ipak Bog hoće ovakvoga kakav jesam. I ostadoh u bogosloviji i postadoh svećenik i još se nisam pokajao." Evo ustrajao je do kraja. Pedeset godina maratona. U borbi, na rubu, između Zagreba i Đakova, pa onda između Dračeva i Vira, Šipovače, Vinjana i Vinice i Mostara.

Dragi don Jozo,

Pod naslovom *Testament*, u Vinjanima 5. studenoga 1984. pišeš:

1 - Ako bude ikako moguće:

U podnožju Tušnice, u Prisoju,
na groblju Glavičice, položite tijelo moje.

Neka tu čeka Uskrs - sjedinjenje s dušom mojom.

2. - I opet ću biti JA!

Bit ću jači od smrti, od vremena
i neće biti više rastanaka
ni testamenata i

*gledat ću gordu Tušnicu i
jezero silom napravljeno i
mirisati cvijeće prisojsko
koje ko dječak nisam imo
kad mirisati.*

*3. - I slušati zvono s crkve prisojske
i Ivu travu u rukama držati i
gledati ptice prisojskog neba,
i slušati cvrčke prisojskih grmova
i gledati zdanja mravinjaka
prisojskih trava.*

*4. - O, Prisoje, željan sam u tebi mrtav ležati
jer se nisam u tebi mogao mlad igrati,
niti odrastao raditi u tebi..."*

Bila Ti, prisojski sine, laka ova zemlja koju si volio!
Hvala Ti za sve dobro koje si u ovoj Hercegovini
učinio!

Gospodin Ti bio milosrdan i blag!
I bila Ti sretna i blažena vječnost za koju si radio!
Počivao u miru Božjem!

Ratko Perić, biskup

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

(od 13. ožujka do 31. kolovoza 2008.)

Mjesni je biskup Ratko Perić:

6. ožujka 2008. predsjedao sjednici Ordinarijata.

15. ožujka, predvodio koncelebriranu sv. Misu u katedrali u povodu svetkovine sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije.

16. ožujka, Cvjetnica, predvodio svečanu koncelebriranu Misu u katedrali, s ophodom oko katedrale.

17. ožujka, primio dr. Božu Ljubića, ministra prometa i komunikacija BiH. Održana sjednica Ordinarijata.

18. ožujka, držao predavanja na Teološkom institutu iz eshatologije.

19. ožujka, Velika srijeda, predvodio koncelebriranu sv. Misu posvete ulja sa župnicima Trebinjsko-mrkanske biskupije u katedrali Male Gospe u Trebinju. Bilo 15 svećenika. Prigodna propovijed.

20. ožujka, Veliki četvrtak, predvodio sv. Misu posvete ulja u katedrali Marije Majke Crkve. Prigodna propovijed. Bilo oko 75 svećenika.

Uvečer predvodio Misu Večere Gospodnje. Propovijedao don Ivan Štironja.

21. ožujka, Veliki petak, sudjelovao u Križnom putu uz Hum i održao nagovor pod Jubilarnim križem na temu Isus i Herod.

Uvečer predvodio obrede Velikoga petka u katedrali, propovijedao don Stipe Gale.

22. ožujka, predvodio obrede Velike subote i uskrsnu Misu. Propovijedao don Ivan Bebek.

23. ožujka, Uskrs, predvodio pontifikalnu Misu u 11,00, propovijedao i podijelio apostolski blagoslov s potpunim oprostom.

24. ožujka, održana sjednica Ordinarijata.

U kripti sv. Josipa predvodio sv. Misu pod kojom je krizmao 13 odraslih kandidata iz raznih župa: Čapljine, Mostara, Gruda...

Uvečer posjetio zajednicu "Prijatelja Duha Svetoga" u Rotimlju. Održao nagovor u kapelici. Misu slavio don Ivan Štironja. Prije večere obradili biblijsku pripodobu "Bogaton i Lazar".

25. ožujka, na poziv fra Josipa Vlašića, župnoga vikara na Širokom Brijegu, odgovornoga za župnu "Franjevačku mladež", održao maturantima (37) pre-

davanje u Emausu u Bijelom Polju. I slavio sv. Misu, prigodna homilija.

26. ožujka, susreo se s kandidatima za svećeništvo na Ordinarijatu. Održao biblijski seminar o temi "Nezakićeni svat". U skladu s kanonskim propisima, pod sv. Misom u kapelici Duha Svetoga primio u kandidaturu za đakonat i prezbiterat bogoslove Mostarsko-duvanjske biskupije Ivana Kepića i Peru Lovrića iz župe Gradina, te bogoslova Trebinjsko-mrkanske biskupije Ivana Marčića iz Stoca.

27.-29. ožujka, odsjeo kod otaca isusovaca na Jordanovcu u Zagrebu.

28. ožujka, s Anom Lovrin, ministricom pravosuđa, razgovarao o povratu imovine u Dubrovniku.

29. ožujka, sudjelovao u koncelebraciji koju je predvodio kard. Josip Bozanić zaredivši novoga pomoćnoga biskupa zagrebačkoga msgr. dr. Ivana Šaška.

30. ožujka, na poziv župnika don Bariše Čarapine, pod sv. Misom u župnoj crkvi sv. Stjepana podijelio sakrament sv. krizme kandidatima u Gabeli.

1. travnja 2008. primio msgr. Ivana Vukšića, duhovnoga pomoćnika u hrvatskoj župi Presvetoga Trojstva u Oakvilleu i koordinatora hrvatske pastve u Kanadi.

2. travnja, održana sjednica Ordinarijata.

6. travnja, na poziv župnika don Kreše Pandžića, podijelio kandidatima sakrament sv. krizme u Jarama. Obavio kanonsku vizitaciju.

7.-10. travnja, zajedno s kancelarom don Antom Luburićem, bio u Beogradu, kao delegat BK BiH na zasjedanju MBK ĆiM.

8. travnja, održao prigodnu propovijed u crkvi sv. Ante u Beogradu.

12. travnja, subota, na poziv župnika fra Miljenka Mike Stojića, podijelio sakrament sv. krizme u župnoj crkvi Krista Kralja u Čitluku.

Poslije podne održao predavanje sestrama u biskupskom dvoru na temu "Ozdravljenica u sinagogi".

13. travnja, nedjelja, na poziv župnika fra Valentinu Vukoje pod sv. Misom podijelio sakrament sv. krizme kandidatima u župi Ljuti Dolac.

14. travnja, održana sjednica Ordinarijata.

19. travnja, na poziv župnika fra Milana Lončara, podijelio sakrament sv. potvrde đacima 8. razreda u kripti nove crkve u Posušju. Obavio kanonsku vizitaciju.

20. travnja, u uzajamnu dogovoru između don Blaža Ivande, župnika čeljevskoga, i don Ivana Kordića, župnika dračevskoga, i na njihov poziv pod sv. Misom u župnoj crkvi u Čeljevu podijelio sakrament sv. krizme kandidatima 8. razreda.

U 12,00 na poziv don Drage Bevande, župnika goricko-struškoga, i don Ivica Borasa, župnika čapljinskoga, podijelio školarcima 8. razreda sv. potvrdu u župnoj crkvi u Gorici-Strugama.

21. travnja, održana sjednica Ordinarijata.

24. travnja, odsjeo kod otaca isusovaca u Zagrebu.

25. travnja, na poziv msgr. Franje Prsteca, župnika Svetoga Marka u Zagrebu, predvodio koncelebrirano misno slavlje i govorio o sv. Marku evanđelistu.

26. travnja, na poziv župnika fra Mladena Sesara podijelio u novoj župnoj crkvi sv. Ante na Humcu sakrament sv. krizme.

27. travnja, nedjelja, koncelebrirao s msgr. Domini-queom Mambertijem, tajnikom Državnoga tajništva za odnose s državama, s apostolskim nuncijem msgr. Alessandrom D'Erricom, povjerenikom za BiH u Državnom Tajništvu msgr. Miguelom Buendiom Mauryjem, msgr. Waldemarom Stanislavom Sommertagom, provincijalom fra Ivanom Sesarom i desetak svećenika iz Mostara.

Poslije podne sudjelovao na radnom sastanku s nadbiskupom Mambertijem.

28. travnja, u sarajevskoj katedrali Srca Isusova koncelebrirao u Misi koju je predvodio nadbiskup Dominique Mamberti.

Bio na primanju koje je u Holiday Innu priredio apostolski nuncij u BiH nadbiskup Alessandro D'Errico u čast delegacije Svete Stolice.

29. travnja, podijelio sakrament sv. krizme kandidatima iz raznih župa u kripti mostarske katedrale. Bilo ih sedmero.

30. travnja, nazočio svečanom činu završetka dijecezanskoga procesa nadbiskupa Josip Stadlera u Sarajevu. Spisi se predaju Kongregaciji za kauze svetaca.

1. svibnja 2008. na poziv župnika don Ivana Pavlovića u župnoj crkvi sv. Josipa, Radnika, na Domanovićima podijelio pripravnici sakrament sv. krizme i posvetio novi oltar.

Na poziv župnika don Tomislav Majić u župnoj crkvi sv. Josipa, Radnika, u Grljevićima podijelio kandidatima sakrament sv. krizme, a prvopričesnicima sv. Pričest. Obavio kanonsku vizitaciju.

3. svibnja, na poziv župnika don Anđelka Planića u Prenju i župnika don Vinka Raguža na Aladićima, podijelio kandidatima obiju župa sakrament

sv. potvrde pred crkvom u Prenju. U prenjskoj župi obavio kanonsku vizitaciju.

4. svibnja, na poziv župnika fra Ivana Borasa, zajedno s msgr. Lukom Pavlovićem, katedralnim župnikom iz Mostara, podijelio pred širkobriješkom crkvom Velike Gospe sakrament sv. krizme kandidatima župa Širokoga Brijega, Mostarskoga Graca i Crnča.

U dogovoru sa župnikom don Ljubom Planinićem u crkvi sv. Ilije Proroka u Kruševu podijelio pripravnici sakrament sv. potvrde.

5. svibnja, održana sjednica Ordinarijata.

8. svibnja, nazočio u Kosačinu "Domu" predstavljanju monografije "Mostar u riječi i slici".

10. svibnja, na poziv župnika fra Vlatka Solde u jutarnjim satima podijelio sakrament sv. krizme u crkvi Velike Gospe u Seonici.

U dogovoru sa župnikom fra Vinkom Kurevijom u 11,30 podijelio sv. Potvrdu pripravnici u župnoj crkvi sv. Mihovila Arkandela u Duvnu.

11. svibnja, Duhovi, u dogovoru s mostarskim župnicima msgr. Lukom Pavlovićem iz katedrale Marije Majke Crkve, fra Šimunom Romićem iz župe sv. Petra i Pavla, don Ivanom Perićem iz župe sv. Mateja, don Jozom Čirkom iz župa sv. Marka i sv. Luke i don Kreso Puljićem iz župe sv. Ivana evanđelista, zajedno s don Lukom i don Ivanom Štironjom, pastoralnim vikarom, podijelio kandidatima sakrament sv. krizme.

Uvečer s don Ivanom Štironjom, pastoralnim vikarom, pohodio terapijsku zajednicu "Prijatelja Duha Svetoga" u Rotimlju.

12. svibnja, na svetkovinu Blažene Djevice Marije, Majke Crkve u Mostaru, predvodio večernju koncelebriranu sv. Misu i održao prigodnu propovijed.

13. svibnja, podijelio u kapelici na Ordinarijatu pod sv. Misom sakrament sv. krizme Slavici iz Stoca.

15. svibnja, u organizaciji Teološkoga instituta Mostar, sudjelovao s biskupima Želimirom Puljićem iz Dubrovnika i Perom Sudarom iz Sarajeva, u predstavljanju Papine knjige "Isus iz Nazareta". Na Pastoralnom danu u Emausu u Bijelom Polju nazočilo oko 150 sudionika: svećenika, redovnica, vjeroučitelja laika.

17. svibnja, na poziv župnika fra Velimira Mandića sudjelovao u proslavi župnoga patrona sv. Paškala Bajlonskoga i pod sv. Misom podijelio kandidatima sakrament sv. krizme.

Delegirao pastoralnog vikara don Ivana Štironju da predvodi sv. Misu na Radimlju za poginule na Križnome putu i pobijene i bačene u radimske jarke i jame oko Stoca.

18. svibnja, na poziv župnika don Ive Šutala, sudjelovao u proslavi 100. obljetnice blagajske crkve i u njoj, devastiranoj, kandidatima pod koncelebriranom sv. Misom podijelio sakrament sv. krizme.

U dogovoru sa župnikom don Pavom Filipovićem delegirao don Ivana Štironju da u župnoj crkvi Presvetoga Trojstva u Buovu podijeli pripravnicima sakrament sv. krizme.

U dogovoru sa župnikom don Markom Kutlešom delegirao don Luku Pavlovića da u župnoj crkvi Presvetoga Trojstva u Gabela Polju kandidatima podijeli sakrament sv. potvrde.

19. svibnja, održana sjednica Ordinarijata.

22. svibnja, na poziv župnika don Rajka Markovića na svetkovinu Tijela i Krvi Kristove u župnoj crkvi sv. Ilije proroka u Stocu podijelio kandidatima pod koncelebriranjem sv. Misom sakrament sv. Potvrde. Poslije sv. Mise blagoslovio novosagrađeni Pastoralni centar sv. Leopolda Mandića pokraj župne crkve.

Obavijestio župnika fra Petra Vlašića da je delegiran dubrovački biskup msgr. Želimir Puljić da na Tijelovo podijeli sakrament sv. krizme u Međugorju.

23.-26. svibnja, zajedno s ravnateljem hrvatske inozemne pastve don Antom Kutlešom, na poziv hrvatskoga misionara u Štokholmu, msgr. Stjepana Željka Biletića, pohodio hrvatske svećenike i katolike u Švedskoj.

24. svibnja, subota, predvodio koncelebrirano misno slavlje u Vadsteni za hrvatske hodočasnike.

25. svibnja, nedjelja, sudjelovao u Štokholmu u tijelovskoj procesiji koju je predvodio mjesni biskup Anders Arborelius.

26. svibnja, susret i razgovor s biskupom Arboreliusom.

27. svibnja, povratak u Mostar (reportažni prikaz: Cnak, 7/2008., str. 22-24).

29. svibnja, na poziv župnika don Damjana Raguža sudjelovao s drugim predavačima na Simpoziju priređenu u povodu 100. obljetnice župe Presvetoga Srca Isusova u Studencima. Govorio o duhovnim zvanjima iz župe.

30. svibnja, sudjelovao u svečanoj sv. Misi u slavu Presvetoga Srca Isusova. Misno slavlje predvodio i propovijed održao msgr. dr. Ivan Devčić, nadbiskup i metropolita riječki.

U dogovoru sa župnikom don Josipom Galićem u župnoj crkvi Presvetoga Srca Isusova pod sv. Misom podijelio kandidatima sakrament sv. potvrde.

1. lipnja 2008. u dogovoru sa župnikom don Jakovom Renićem, delegirao msgr. Srećka Majića, generalnoga vikara, da podijeli sakrament sv. krizme kandidatima u Pologu.

Na poziv s. Marijane Mirdita, provincijalke sestara franjevkice Bezgrješnog začeca Crnogorske provincije, održao duhovne vježbe u mjestu Hot i Ri u Albaniji, od 1. do 8. lipnja.

3. lipnja, susret s msgr. Angelom Massafrom, nadbiskupom skadarskim u Hot i Riju.

4. lipnja, susret s msgr. Hillom Kabashijem, administratorom Južne Albanije, u Hot i Riju.

9-10. lipnja, s fra Valentinom Vukojom iz Ljutoga Doca i fra Ferdinandom Bobanom iz Goranaca posjetio Skadar, Tiranu, Kruju, Ljač u Albaniji.

10. lipnja, susreo se s msgr. Lucjanom Avgustinijem, biskupom dijeceze Sape. Vratio se u Mostar preko Trebinja (reportažni prikaz: Cnak, 8-9/2008., str. 22-25).

11. lipnja, primio s. Jelenku Puljić, provincijalku sestara franjevkice, i njezinu zamjenicu s. Zdravku Grčić.

12. lipnja, na poziv šuičkoga župnika fra Ljudevita Lasta, slavio koncelebriranu sv. Misu u čast sv. Ante i podijelio sakrament sv. krizme kandidatima u župi.

13. lipnja, u dogovoru s don Tomislavom Ljubanom, župnikom, slavio sv. Misu na Crkvinama u župi Ploče Tepčići i podijelio sakrament sv. krizme kandidatima iz župe.

Na poziv fra Martina Jakovića, konventualca, župnika župe sv. Antuna na Svetom Duhu u Zagrebu, slavio koncelebriranu Misu i održao prigodnu propovijed.

14. lipnja, subota, na poziv župnika don Mije Klarića, te okolnih župnika don Mije Zrne iz Prisoja, don Marka Lukača iz Grabovice, don Ilije Drmića iz Viniče, slavio u rašeljačkoj crkvi sv. Misa i krizmao kandidate iz četiriju župa. U Rašeljkama obavio kanonsku vizitaciju.

Na poziv župnika fra Joze Radoša, u večernjim satima pod sv. Misom u Bukovici podijelio sakrament sv. krizme pripravnicima u župi.

15. lipnja, na poziv župnika don Đure Bendera, u crkvi sv. Ivana Krstitelja, mučenika, pod sv. Misom podijelio sakrament sv. krizme kandidatima u župi. Obavio kanonsku vizitaciju.

16. lipnja, primio s. Koronu Cigić, provincijalku sestara milosrdnica Sarajevske provincije.

18. lipnja, održana sjednica Ordinarijata.

Primio Tomislava Zubca, iz župe Čitluk, u bogosloviju.

21. lipnja, na poziv župnika don Ante Luburića, pohodio Ivanicu, slavio sv. Misu u trebinjskoj katedrali Male Gospe i obavio vizitaciju.

22. lipnja, na poziv župnika don Ante Đereka, u župnoj crkvi Velike Gospe u Gracu kod Neuma podijelio sakrament sv. Potvrde pripremljenim kandidatima. Obavio kanonsku vizitaciju.

23. lipnja, na poziv organizatora znanstvenoga skupa fra Marka Jukića, župnika, i fra Roberta Jolića, urednika Naših ognjišta, u Rošku Polju održao predavanje o svjetovnim svećenicima podrijetlom iz roškopolske župe.

24. lipnja, na poziv župnika fra Marka Jukića, predvodio svečano misno slavlje u povodu proslave 250. obljetnice župe i održao prigodnu homiliju.

27. lipnja, podijelio sakrament sv. krizme u katedralnoj kripti sv. Josipa u Mostaru kandidatima (5) iz raznih župa.

28. lipnja, na poziv župnika fra Marinka Leke pod euharistijskim slavljem podijelio u Rakitnu sakrament sv. krizme pripremljenim kandidatima.

29. lipnja, na poziv župnika don Gordana Božića, krizmao pripremljene kandidate u Rotimlju.

Uvečer zaredio za svećenika đakona don Zorana Pinjuha u mostarskoj katedrali Marije majke Crkve.

Otpočeo duhovne vježbe sestrama milosrdnicama u Emausu u Bijelom Polju, koje su trajale do 5. srpnja.

30. lipnja, održana sjednica Ordinarijata.

6. srpnja 2008. nedjelja, na poziv župnika fra Ivana Landeke, pod sv. Misom podijelio sakrament sv. krizme kandidatima iz župe Kočerin.

6.-9. srpnja, održao duhovne vježbe svećenicima hercegovačkih biskupija na temu Isusovih prispodoba. Bilo 15 sudionika.

8. srpnja, u dogovoru sa župnikom don Josipom Galićem u župnoj crkvi u Potocima - Bijelo Polje, na kraju koncelebrirane sv. Mise otkrio kamenu ploču na crkvenom zidu u povodu 25. obljetnice smrti msgr. Marka Perića, župljanina, kotorskoga biskupa (1981.-1983.).

9. srpnja, primio Josipa Stankovića, iz župe Aladinici, u bogosloviju.

10.-12. srpnja, sudjelovao u 43. zasjedanju Biskupske konferencije BiH u Banjoj Luci.

13. srpnja, predvodio misno slavlje u župi Prnjavor i u filijali Štivoru, gdje župnikuje msgr. Vlado Lukenda.

14. srpnja, kao predsjednik Vijeća za obitelj sudjelovao u Simpoziju o obitelji u Banjoj Luci i prezentirao novoizišlu knjigu u izdanju BK BiH.

15. srpnja, zajedno s ostalim biskupima i svećenicima sudjelovao u koncelebraciji u čast sv. Bonaventure, zaštitnika banjalučke katedrale i dijeceze.

Od 18. srpnja do 2. kolovoza, bio godišnjem odmoru na Otoku Gospe od milosti u Boki Kotorskoj.

25. srpnja, susreo se s mjesnim biskupom msgr. Ilijom Janjićem i skadarskim nadbiskupom msgr. Angelom Massafrom.

3. kolovoza 2008. u Mostaru primio dr. don Dražena Kutlešu, službenika Kongregacije za biskupe u Vatikanu.

Primio msgr. dr. Petra Rajića, službenika Državnoga tajništva u Vatikanu, i njegove roditelje iz Mississauga u Kanadi, koji ove godine slave 50. obljetnicu braka.

4. kolovoza, održana sjednica Ordinarijata.

5.-9. kolovoza, vodio biblijski seminar sa šestoricom bogoslova o Prvoj poslanici sv. Pavla Timoteju, na Otoku Gospe od milosti.

14. kolovoza, delegirao generalnog vikara don Srećka Majića da podijeli sakrament svete krizme osmoricu kandidata u katedralnoj kapelici sv. Josipa.

15. kolovoza, Velika Gospa, predvodio misno slavlje u crkvi Gospe od milosti na istoimenom otoku i održao prigodnu propovijed.

Na povratku u Mostar posjetio sestre franjevke u Dobroti.

Posjetio biskupa Želimira Puljića u Dubrovniku.

16. kolovoza, na poziv župnika don Slavka Maslača iz Trebinje i don Pere Pavlovića iz Ravna predvodio euharistijsko slavlje pred grobljanskom kapelicom sv. Roka na Trebinji i krizmao dvoje kandidata iz jedne tako iz druge župe.

18. kolovoza, održana sjednica Ordinarijata.

Primio dr. fra Ivana Sesara, provincijala hercegovačkih franjevacu.

20.-23. kolovoza, održao duhovne vježbe grkokatoličkim svećenicima križevačke eparhije u Križevcima.

25. kolovoza, pozdravio u Emausu u Bijelom Polju msgr. dr. Antuna Škvorčevića, biskupa požeškoga, koji je održao duhovne vježbe svećenicima, od 24. do 27. kolovoza.

27. kolovoza, slavio sv. Misu s biskupom Škvorčevićem u Emausu, prigodom završetka duhovnih vježbi, i zahvalio mu na razmatranjima koja je uputio svećenicima hercegovačkih biskupija.

28. kolovoza, sa župnikom don Antom Luburićem i pastoralnim vikarom don Ivanom Štironjom, povjerenikom za duhovna zvanja, proveo u društvu s dijecezanskim sjemeništarima na Seljanima, župa Nevesinje.

29. kolovoza, na poziv don Ivana Bebeka, župnoga vikara u mostarskoj katedrali i voditelja seminara za zaručnike, u Pastoralnom centru sv. Josipa održao predavanje "Živodajne moći kao Božji talenti"; bilo oko 35 zaručničkih parova.

30. kolovoza, primio Slavena Bobana, iz župe Sv. Mateja u Mostaru, u sjemenište, 2. razred.

31. kolovoza, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Ivicom Puljićem, zamolio msgr. Slobodana Štambuka, biskupa s Hvara, da podijeli sakrament sv. krizme u župi Gospe od zdravlja u Neumu.

Slavio sv. Misu, u koncelebraciji sa suradnicima u kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu u nazočnosti sestara franjevki. Zahvalio sestrama na njihovu dosadašnjem djelovanju u Svećeničkom domu i u Biskupskoj rezidenciji u Mostaru.

